

STRATEGIA ZINTEGROWANYCH INWESTYCJI
TERYTORIALNYCH

**KOSZALIŃSKO – KOŁOBRZESKO - BIAŁOGARDZKIEGO
OBSZARU FUNKCJONALNEGO**

PROJEKT

LISTOPAD 2014

SPIS TREŚCI

	Strona
1. Wprowadzenie	4
2. Ramy funkcjonalne i prawne ZIT.....	6
2.1. Podstawy i warunki realizacji ZIT	6
2.2. Podstawa prawna Strategii	9
2.3. Obszar wsparcia	11
3. Metodologia tworzenia Strategii ZIT	14
4. KKBOF w świetle dokumentów strategicznych wyższego rzędu	16
5. Spójność Strategii ZIT z kluczowymi dokumentami strategicznymi ...	43
6. Diagnoza Koszalińsko-KołobrzESCO-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego	48
6.1. Położenie administracyjne	51
6.2. Sfera społeczna	53
6.3. Sfera gospodarcza	78
6.4. Sfera środowiskowa	100
5.6. Sfera infrastrukturalna	103
7. Analiza SWOT obszaru wsparcia	109
8. Cele strategiczne Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych	114
9. Działania w ramach celów strategicznych	118
10. Ramy finansowe i plan finansowy realizacji Strategii ZIT	147
11. System wdrażania i monitoringu Strategii ZIT	150
12. Projekty strategiczne o charakterze komplementarnym możliwe do realizacji w formule poza ZIT	156
13. Wykaz źródeł	157

„Coraz bardziej potrzebujemy całościowych strategii i skoordynowanych działań ze strony wszystkich instytucji i osób zaangażowanych w proces rozwoju miejskiego. Strategii, które wykraczałyby poza granice miast. Władze publiczne na każdym szczeblu – lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim – ponoszą odpowiedzialność za przyszłość naszych miast. Aby wszystkie te szczeble działały w sposób efektywny, musimy poprawić koordynację obszarów polityki sektorowej i rozwinąć nowe poczucie odpowiedzialności za politykę zintegrowanego rozwoju miejskiego.”

KARTA LIPSKA
na rzecz zrównoważonego rozwoju miast europejskich

„(...) Realizacja wspólnej terytorialnej strategii rozwojowej dla KKBOF ukierunkowana będzie przede wszystkim na połączenie potencjału gospodarczo-naukowego Koszalina z potencjałem gospodarczo-uzdrowiskowo-turystycznym Kołobrzegu oraz pozostałych ośrodków miejskich i wiejskich wchodzących w zakres obszaru funkcjonalnego co powinno przyczynić się do dyfuzji procesów rozwojowych na cały obszar KKBOF. Ponadto zintegrowane inwestycje w tym obszarze wzmocnią realizację celów RPO WZ odnoszących się do ochrony środowiska, a jednocześnie stanowią istotne wzmocnienie potencjału gospodarczego, w tym turystycznego, charakterystycznego dla tego obszaru funkcjonalnego.

**Regionalny Program Operacyjny Województwa
Zachodniopomorskiego 2014 – 2020 (projekt)**

1. Wprowadzenie

Miasta i ich obszary funkcjonalne odgrywają współcześnie podstawową rolę w kreowaniu rozwoju gospodarczego i społecznego, zapewnieniu dostępu do usług publicznych dla mieszkańców, społeczności okolicznych gmin oraz turystów. Od czasu wejścia w życie Traktatu Lizbońskiego w grudniu 2009 r. systematycznie na znaczeniu zyskuje kwestia terytorialnego wymiaru wsparcia w ramach polityki spójności Unii Europejskiej. Konsekwencją tego podejścia jest bardziej efektywne dostosowanie interwencji do potrzeb różnych rodzajów terytoriów. Również w kontekście zarządzania terytorialnego miejskie obszary funkcjonalne zyskują nowego znaczenia, co związane jest bezpośrednio z pojawieniem się w 2014 roku instrumentu wsparcia, jakim są **Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT)**.

Przy pomocy Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych, partnerstwa jednostek samorządu terytorialnego miast i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie mogą realizować wspólne przedsięwzięcia, łączące działania finansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego. ZIT to także próba wyjście poza sztywne granice administracyjne JST i większe możliwości oddziaływania projektów unijnych, przyczyniających się do rozwiązywania problemów gospodarczych, środowiskowych, demograficznych i społecznych. Zintegrowane Inwestycje Terytorialne ukierunkowane są na realizację terytorialnych strategii rozwojowych, przygotowanych przez jednostki samorządowe we współpracy z lokalnymi partnerami procesów rozwojowych.

Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Obszarze Funkcjonalnym Koszalina, Kołobrzegu i Białogardu pozwoli na uzyskanie wsparcia finansowego ze środków m.in. Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014 – 2020 na realizację zintegrowanych projektów. Odpowiadają one zdiagnozowanym potencjałom obszaru, niwelując przy tym istniejące i pojawiające się bariery rozwojowe. Realizacja wspólnej terytorialnie strategii dla KKBOF nastawiona jest przede wszystkim na połączenie potencjału gospodarczo-naukowego Koszalina z potencjałem gospodarczym, uzdrowiskowym i turystycznym Kołobrzegu oraz

pozostałych ośrodków miejskich i wiejskich wchodzących w zakres obszaru funkcjonalnego. Efektem takiego podejścia będzie dyfuzja procesów rozwojowych poza największe ośrodki miejskie - na cały zintegrowany obszar KKBOF. Ponadto realizacja zintegrowanych inwestycji w tym obszarze przyczyni się do wzmocnienia realizacji celów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014 - 2020, wpisując się przy tym w założenia aktualnej Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego.

Strategia ZIT dedykowana jest podmiotom interwencji publicznej, samorządom lokalnym oraz ściśle współpracującym ze sobą innym instytucjom sektora publicznego oraz pozarządowego. Pełna realizacja określonych w strategii celów rozwojowych wymagać będzie ponadto zaangażowania mieszkańców i reprezentujących ich organizacji społecznych, jak też przedsiębiorstw i organizacji gospodarczych działających na obszarze KKBOF.

Prezentowany dokument nie stanowi ostatecznej wersji Strategii ZIT dla Koszalińsko – KołobrzESCO – Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego. Projekt Strategii może ulec zmianom w wyniku opiniowania IZ RPO, ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego, a także w wyniku zgłoszonych wniosków w procedurze konsultacji społecznych niniejszego dokumentu.

2. RAMY FUNKCJONALNE I PRAWNE STRATEGII ZIT

2.1. PODTSWY I WARUNKI REALIZACJI ZINTEGROWANYCH INWESTYCJI TERYTORIALNYCH

Zgodnie z zapisami Umowy Partnerstwa¹, będącej najistotniejszym dokumentem określającym kierunki interwencji funduszy unijnych w latach 2014-2020 **Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT)** to nowe narzędzie nastawione na realizację strategii terytorialnych. Dotyczą one przede wszystkim zintegrowanych inwestycji terytorialnych, gwarantujących zrównoważony rozwój obszarów miejskich, który w myśl zapisów art. 7 rozporządzenia EFRR² łączyć ma działania z zakresu rozwiązywania problemów gospodarczych, środowiskowych, klimatycznych, demograficznych i społecznych. Przy pomocy instrumentu, jakim są Zintegrowane Inwestycje Terytorialne możliwe będzie realizowanie przez partnerstwa jednostek samorządu terytorialnego przedsięwzięć finansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zgodnie z dokumentem Ministerstwa Rozwoju Regionalnego pt. „Zasady realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce” (2013) **najważniejszymi celami ZIT jest:**

1. Sprzyjanie rozwojowi współpracy i integracji na obszarach funkcjonalnych największych polskich miast, przede wszystkim tam, gdzie skala problemów związana z barkiem współpracy i komplementarności działań różnych jednostek administracyjnych jest największa,
2. Promowanie partnerskiego modelu współpracy różnych jednostek administracyjnych na miejskich obszarach funkcjonalnych,
3. Realizacja zintegrowanych problemów odpowiadających w sposób kompleksowy na potrzeby i problemy miast i ich obszarów funkcjonalnych,
4. Zwiększenie wpływu miast i powiązanych z nimi obszarów funkcjonalnych na kształt i sposób realizacji działań wspieranych na ich obszarze w ramach polityki spójności.

¹ Programowanie perspektywy finansowej na lata 2014-2020, Umowa Partnerstwa, 14 maja 2014 r. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego

² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1301/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i przepisów szczególnych dotyczących celu „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia” oraz w sprawie uchylecia rozporządzenia (WE) nr 1080/2006

Ideą ZIT jest intensyfikacja współpracy samorządów lokalnych na rzecz maksymalnego wykorzystania wspólnych atutów i rozwiązywania problemów. Realizowane w formule ZIT projekty cechować powinna komplementarność oraz zintegrowany charakter. **Fundusze w ramach ZIT przeznaczone zostaną przede wszystkim na:**

- Rozwój zrównoważonego, sprawnego transportu łączącego miasto i jego obszar funkcjonalny (np. wprowadzenie zintegrowanych kart miejskich, budowa systemów „parkuj i jedź”, parkingów i ścieżek rowerowych);
- Przywracanie funkcji społeczno-gospodarczych zdegradowanych obszarów miejskiego obszaru funkcjonalnego – tzw. rewitalizacja (projekty łączące działania typowo inwestycyjne z miękkimi – np. przebudowa lub adaptacja budynków w zaniedbanej dzielnicy oraz aktywizacja zamieszkujących ją osób, które są zagrożone wykluczeniem społecznym – osoby pozostające długo bez pracy, rodziny wielodzietne, osoby niepełnosprawne);
- Poprawę stanu środowiska przyrodniczego na obszarze funkcjonalnym miasta (np. usuwanie azbestu, ochrona istniejących terenów zielonych w miastach, wymiana źródeł ciepła na bardziej ekologiczne);
- Wspieranie efektywności energetycznej (kompleksowa modernizacja energetyczna w budynkach mieszkaniowych polegająca np. na ocieplaniu budynków, wymianie okien i oświetlenia na energooszczędne, przebudowie systemów grzewczych);
- Wzmacnianie rozwoju funkcji symbolicznych budujących międzynarodowy charakter i ponadregionalną rangę miejskiego obszaru funkcjonalnego oraz poprawę dostępu i jakości usług publicznych w całym obszarze funkcjonalnym (np. promocja produktu turystycznego wspólnego dla całego obszaru funkcjonalnego, poprawa systemu informacji dla cudzoziemców, usprawnienia dla osób niepełnosprawnych, poprawa jakości systemu sanitarnego, bezpłatny dostęp do Internetu);
- Wzmacnianie badań, rozwoju technologicznego oraz innowacji (np. rozwój usług oferowanych przez Instytucje Otoczenia Biznesu).

Ostateczne ustalenia w zakresie doboru celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych do realizacji w formule ZIT mogą obejmować szerszy niż ww. katalog tematyczny. Uzależnione będą one od zakresu programów operacyjnych oraz określenia podziału inwestycji między poziomem krajowym i regionalnym.

Jednym z podstawowych warunków realizacji ZIT jest zawiązanie **zinstytucjonalizowanej formy partnerstwa**, które realizowane będą na terenie miast i powiązanych z nimi obszarów funkcjonalnych. Współpraca ta w formie udokumentowanej (tzw. Związek ZIT) służyć ma realizacji wspólnych działań w ramach ZIT. Kolejnym istotnym warunkiem jest posiadanie dokumentu strategicznego – **Strategii ZIT**, która określa cele i kierunki rozwojowe, zasady współpracy partnerów oraz najważniejsze działania i przedsięwzięcia, wynikające z wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwojowych. Pozostałymi istotnymi warunkami realizacji ZIT w Polsce jest³:

- posiadanie odpowiedniej zdolności instytucjonalnej,
- podpisanie porozumienia do realizacji ZIT w województwie pomiędzy Związkiem ZIT a IZ RPO
- zawarcie stosownych zapisów w Regionalnym Programie Operacyjnym, spełniających wymogi Komisji Europejskiej oraz zgodnych z zapisami Umowy Partnerstwa.

W kontekście ukierunkowanych terytorialnie celów polityki rozwojowej kraju, zawartej w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020 oraz koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 Zintegrowane Inwestycje Terytorialne będą realizowane głównie na terenie miast wojewódzkich i powiązanych z nimi obszarów funkcjonalnych. Traktowane są one jako kluczowe Obszary Strategicznej Interwencji państwa, w skład których wchodzi: miasto wojewódzkie, wszystkie miasta z rdzenia obszaru funkcjonalnego oraz inne gminy – łącznie przynajmniej połowa gmin wyznaczonych w oparciu o dokument „Kryteria delimitacji miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich” (Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, 2013). Obszar realizacji „ZIT wojewódzkiego” wyznaczany jest uchwałą zarządu województwa, mając na względzie powyższy dokument oraz uzgodnienia z jednostkami samorządu terytorialnego zainteresowanymi współpracą.

Z punktu widzenia Koszalińsko – KołobrzESCO – Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego istotnym ustaleniem **jest możliwość realizacji ZIT w miastach o charterze regionalnym i subregionalnym** i powiązanych z nimi obszarach funkcjonalnych. Decyzję w tej sprawie podejmuje samorząd województwa a wyznaczenie obszaru jego realizacji będzie następować w drodze

³ Zasady Realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, 2013

uzgodnień pomiędzy samorządem województwa a zainteresowanymi współpracą jednostkami zatwierdzoną i określony uchwałą zarządu województwa. W przypadku realizacji ZIT dla obszarów regionalnych i subregionalnych obowiązują takie same zasady ich realizacji jak w przypadku „ZIT wojewódzkich”. Środki na finansowanie ZIT w miastach o charakterze regionalnym i subregionalnym i na obszarach powiązanych z nimi funkcjonalnie pochodzą z podstawowych alokacji poszczególnych RPO.

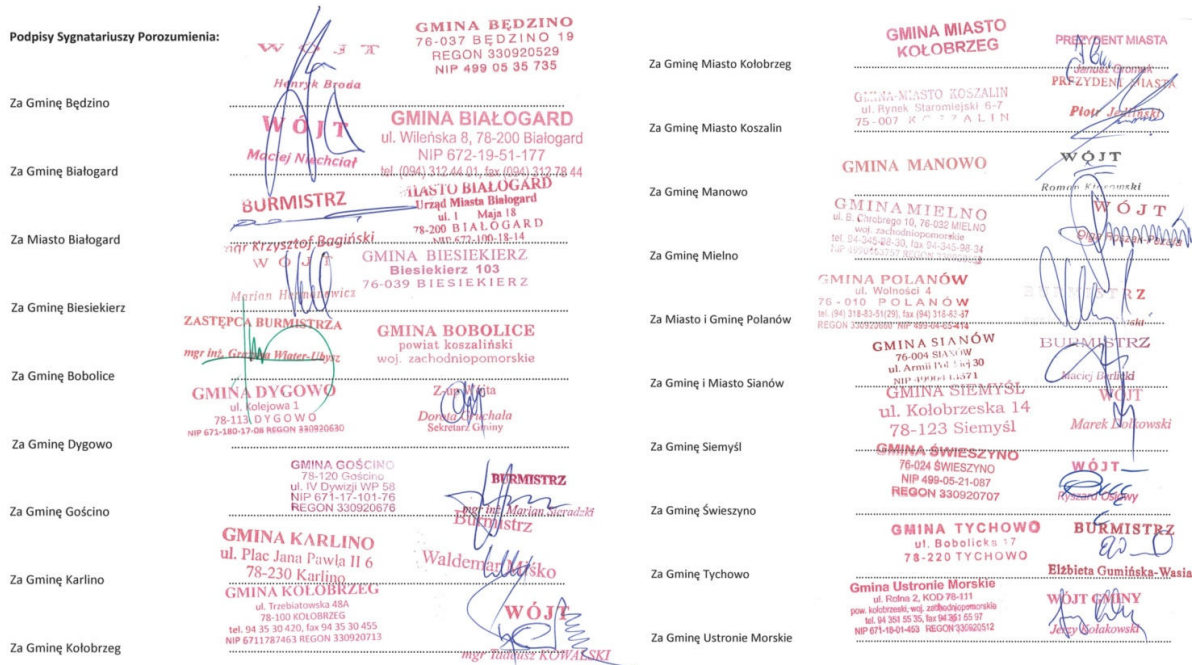
2.2. PODSTAWA PRAWNA STRATEGII ZIT

Planowanie Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce przebiega zgodnie z Rozporządzeniami PE i R (UE) Nr 1031/2013 oraz 1303/2013, Umową Partnerstwa przyjętą przez Radę Ministrów w dniu 8.01.2014, ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2014 r. poz. 379) oraz dokumentem „Zasady Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce” z lipca 2013, zatwierdzonym przez Ministra Rozwoju Regionalnego.

Podstawę prawną Strategii ZIT dla KKBOF stanowi porozumienie w sprawie zawiązania Związku Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych przez 19 gmin obszaru funkcjonalnego. Podpisanie porozumienia w dniu 28 marca 2014 r. w Urzędzie Miejskim w Koszalinie przez partnerów jest wyrazem woli współpracy w ramach ZIT. Porozumienie, którego sygnatariuszami są prezydenci, burmistrzowie i wójtowie gmin KKBOF ma na celu określenie zasad współpracy stron porozumienia przy programowaniu, wdrażaniu, finansowaniu, ewaluacji oraz uzgadnianiu wspólnych inwestycji, bieżącej obsłudze i rozliczeniach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. **Niniejsze porozumienie jest jednocześnie deklaracją współpracy w zakresie opracowania i realizacji postanowień Strategii ZIT dla KKBOF.** Realizacji zapisów Strategii ZIT podejmują się partnerzy porozumienia: Gmina Będzino, Gmina Białogard, Miasto Białogard, Gmina Biesiekierz, Gmina Bobolice, Gmina Dygowo, Gmina Gościno, Gmina Karlino, Gmina Kołobrzeg, Gmina Miasto Kołobrzeg, Gmina Miasto Koszalin, Gmina Manowo, Gmina Mielno, Gmina i Miasto Polanów, Gmina i Miasto Sianów, Gmina Siemyśl, Gmina Świeszyno, Gmina Tychowo, Gmina Ustronie Morskie.

Ryc. 1. Sygnatariusze porozumienie w sprawie zawiązania Związku ZIT KKBOF

Porozumienie międzygminne
z dnia 28 marca 2014 r.
w sprawie zawiązania związku ZIT w celu współpracy jednostek samorządu terytorialnego służącej
realizacji działań w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych

Źródło: Porozumienie ws. zawarcia związku ZIT KKBOF

Ryc. 2. Podpisanie Porozumienia w sprawie zawiązania Związku ZIT KKBOF

Źródło: www.bedzino.pl

Podstawę do opracowania Strategii ZIT dla KKBOF stanowią dwa dokumenty strategiczne, przyjęte przez samorzady lokalne w 2014 roku. Są nimi:

1. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Koszalińskiego Obszaru Funkcjonalnego
2. Strategia rozwoju Nadmorskiego Obszaru Funkcjonalnego

Obydwa dokumenty określają strategiczne cele rozwojowe dwóch kluczowych obszarów funkcjonalnych w ramach KKBOF. Strategia ZIT dla KKBOF w znaczącym stopniu koresponduje ww. dokumentami w zakresie diagnozy najważniejszych zjawisk przestrzennych, gospodarczych i społecznych oraz kierunków rozwoju w perspektywie najbliższych lat.

2.3. OBSZAR WSPARCIA ZIT

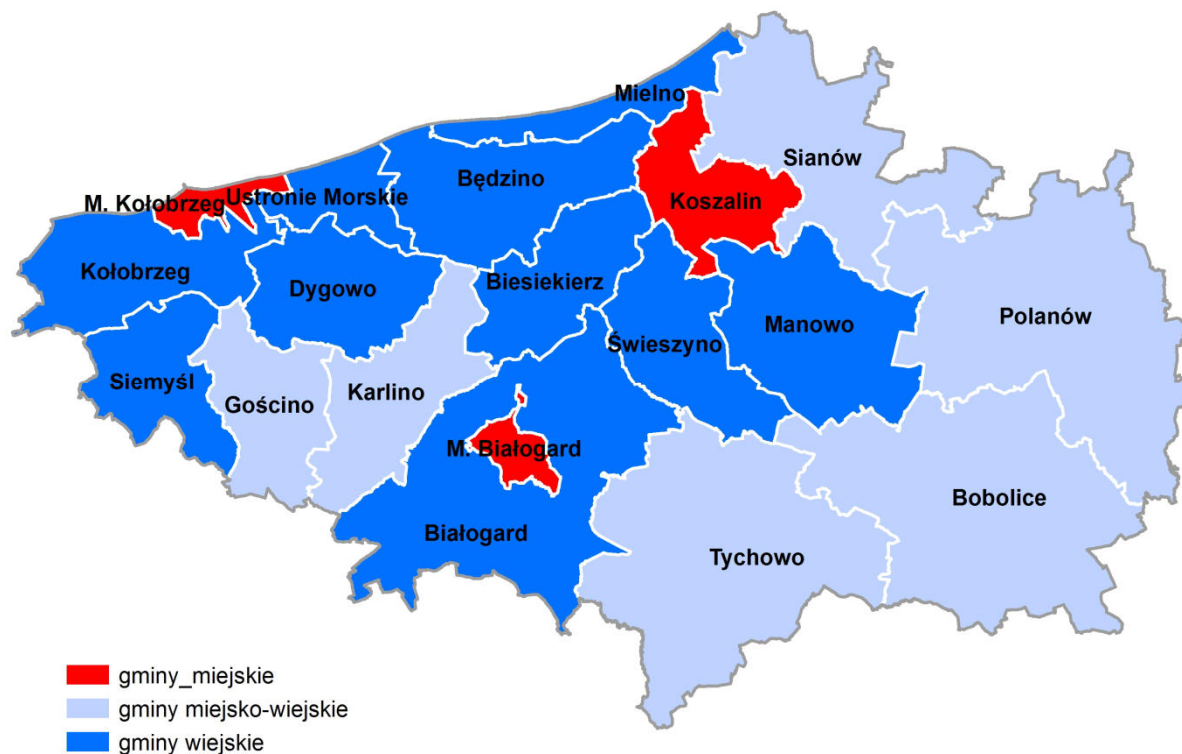
Na podstawie zapisów Umowy Partnerstwa KKBOF zaliczony został do kategorii „Innych obszarów interwencji w układzie terytorialnym” o szczególnym znaczeniu dla zakresu tematycznego lub obszaru objętego danym programem operacyjnym. Cechami kwalifikującymi KKBOF do tej grupy OSI, obok pięciu kluczowych obszarów strategicznej interwencji państwa⁴ jest m.in. subregionalny charakter, skrajna peryferyjność oraz położenie w strefie nadmorskiej.

Według zapisów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020 (projekt z dnia 8 kwietnia 2014 r.) Koszalińsko - KołobrzESCO - Białogardzki Obszar Funkcjonalny zaliczony został obok Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego (SOM) do obszaru o wysokiej zdolności rozwojowej, jako kluczowy obszar wzrostu Pomorza Zachodniego. Realizacja wspólnych przedsięwzięć rozwojowych w ramach powyższych obszarów funkcjonalnych przyczyni się do wzmocnienia potencjałów i przełamania licznych barier rozwojowych tychże obszarów. **W województwie zachodniopomorskim poza realizacją ZIT na terenie SOM, przewidywana jest realizacja zintegrowanego podejścia terytorialnego na obszarze funkcjonalnym Koszalina, tj. Koszalińsko – KołobrzESCO – Białogardzkiego Obszarze Funkcjonalnym. Zasięg KKBOF wyznaczają zachodzące na siebie i powiązane obszary funkcjonalne trzech miast: Koszalina, Kołobrzegu i Białogardu, spośród których naturalną funkcję**

⁴ Obszary strategicznej Interwencji Państwa: 1/ Polska Wschodnia, 2/ Miasta wojewódzkie i ich obszary funkcjonalne, 3/ Miasta i dzielnice miast wymagające rewitalizacji, 4/ Obszary wiejskie, w szczególności o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług, warunkujących możliwości rozwojowe, 5/ Obszary przygraniczne

ośrodka centralnego pełni najsilniej oddziaływający na otoczenie Koszalin, drugie co do wielkości miasto w województwie zachodniopomorskim. Zasięg przestrzenny obszaru wsparcia tożsamy jest z zasięgiem określonym w porozumieniu z dnia 28 marca 2014 r.

Ryc. 3. Zasięg Koszalińsko – KołobrzESCO – Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego

Źródło: Opracowanie własne

Właściwą uchwałą wyznaczającą obszar realizacji ZIT KKBOF jest **Uchwałą Zarządu** \..... **w sprawie**

KKBOF obejmuje swoim zasięgiem 19 jednostek administracyjnych szczebla gminnego. Według stanu na 2013 r. obszar ten o łącznej powierzchni 3 175 km² zamieszkuje niespełna 300 tys. osób, co daje gęstość zaludnienia 94 os./km². poniżej średniej dla całego kraju. Obszar KKBOF zajmuje 13,8% powierzchni województwa zachodniopomorskiego oraz stanowi 17,4% jego populacji.

Tab. 1. Status administracyjny, liczba ludności i powierzchnia gmin tworzących KKBOF (2012)

Jednostka terytorialna	Typ gminy	Powiat	Powierzchnia w km ²	Ludność w tys. (2013)
M. Białogard	miejska	białogardzki	26	24722
Białogard	wiejska	białogardzki	328	7853
Karlino	miejsko-wiejska	białogardzki	141	9307
Tychowo	miejsko-wiejska	białogardzki	350	7017
Dygowo	wiejska	kołobrzESCO	129	5640
Gościno	miejsko-wiejska	kołobrzESCO	116	5235
M. KołobrzEG	miejska	kołobrzESCO	26	46897
KołobrzEG	wiejska	kołobrzESCO	144	10334
Siemyśl	wiejska	kołobrzESCO	107	3758
Ustronie Morskie	wiejska	kołobrzESCO	57	3665
Będzino	wiejska	koszaliński	166	8555
Biesiekierz	wiejska	koszaliński	117	6420
Bobolice	miejsko-wiejska	koszaliński	368	9583
M. Koszalin	miejska	m. Koszalin	98	109170
Manowo	wiejska	koszaliński	187	6870
Mielno	wiejska	koszaliński	62	5056
Polanów	miejsko-wiejska	koszaliński	393	9080
Sianów	miejsko-wiejska	koszaliński	227	13758
Świeszyno	wiejska	koszaliński	133	6659
KKBOF			3175	299579
Zachodniopomorskie			22892	1718861

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS (2013)

3. METODOLOGIA TWORZENIA STRATEGII ZIT

Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla KKBOF jest odzwierciedleniem woli współpracy jednostek samorządowych tworzących najważniejszy obszar funkcjonalny Pomorza Środkowego – Koszalińsko-KołobrzESCO-Białogardzki Obszar Funkcjonalny. Proces tworzenia Strategii ZIT dla KKBOF był tożsamy z wytycznymi dokumentu Ministerstwa Rozwoju Regionalnego „Zasady realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce”. Prace nad Strategia ZIT dla KKBOF składały się następujących etapów:

1. Analiza podstaw prawnych i organizacyjnych ZIT w Polsce oraz w województwie zachodniopomorskim,
2. Przegląd dokumentów strategicznych i programowych dotyczących obszaru KKBOF (*Strategia Europa 2020, Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020 – Regiony, miasta, obszary wiejskie (KSRR), Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, Strategia Rozwoju Polski Zachodniej 2020, Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego, Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020 (projekt), Strategia rozwoju Nadmorskiego Obszaru Funkcjonalnego obejmującego Gminę Miasto Kołobrzeg, Gminę Kołobrzeg oraz Gminę Ustronie Morskie, Strategia zrównoważonego rozwoju Koszalińskiego Obszaru funkcjonalnego (Projekt z dnia 18.09.2014 r.)*)
3. Diagnoza obszaru KKBOF, obejmująca wybrane sfery życia gospodarczego, społecznego, przestrzennego (*sfera społeczna, gospodarcza, środowiskowa, infrastrukturalna*)
4. Analiza SWOT obszaru KKBOF,
5. Określenie celów i priorytetów rozwoju obszaru wsparcia,
6. Opracowanie zgłoszonych przez samorządy lokalne propozycji działań i projektów ZIT,
7. Opracowanie projektu Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla KKBOF,
8. Konsultacje wewnętrzne Strategii wśród partnerów ZIT

9. Konsultacje społeczne projektu Strategii ZIT,
10. Analiza wniosków i uwag do Strategii,
11. Przyjęcie strategii przez partnerów ZIT,

W ramach prac nad Strategią ZIT dla KKBOF wykorzystane zostały metody zarządzania strategicznego, uwzględniające standardy metodyczne i merytoryczne takiego procesu. Przy opracowaniu dokumentu posłużono się metodą społeczno-ekspercką. Bazuje ona na wykorzystaniu wiedzy merytorycznej pracowników Firmy doradczej Lider Projekt z Poznania, umiejętności i wiedzy zespołu ekspertów, pracowników merytorycznych urzędów miasta i gmin z obszaru KKBOF oraz wiedzy, oczekiwań partnerów i społeczeństwa.

Szczególnie istotną rolę w procesie tworzenia Strategii ZIT dla KKBOF odegrała współpraca Związku ZIT z Urzędem Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego, w szczególności Wydziałem Zarządzania Strategicznego.

4. KKBOF W ŚWIETLE ZAPISÓW DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH WYŻSZEGO RZĘDU

Zagadnienia związane z funkcjonowaniem i rozwojem miejskich obszarów funkcjonalnych (aglomeracji miejskich, metropolii) znajdują wyraz w licznych dokumentach strategicznych, sporządzanych dla różnych poziomów zarządzania sferą publiczną. Cele rozwojowe jednostek terytorialnych powinny wykazywać spójność względem strategii i polityk wyższego rzędu na poziomie europejskim, krajowym i regionalnym. Zgodnie z zasadą komplementarności i subsydiarności określenie działań strategicznych przez jednostki niższego rzędu oraz ich dalsza realizacja powinna przyczyniać się do wypełniania ustaleń dokumentów nadrzędnych. Jednostki wyższego rzędu zapewnić powinny jednocześnie wieloaspektowe wsparcia jednostkom niższego rzędu, gwarantujące poprawność i efektywność realizacji tychże polityk.

Obszar Funkcjonalny Koszalina, Kołobrzegu i Białogardu w różny sposób uwzględniany i traktowany jest w dokumentach strategicznych wyższego rzędu, do których zaliczyć należy:

- Strategia Europa 2020
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020 – Regiony, miasta, obszary wiejskie (KSRR)
- koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
- Strategia Rozwoju Polski Zachodniej 2020
- Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego
- Strategia rozwoju Nadmorskiego Obszaru Funkcjonalnego obejmującego Gminę Miasto Kołobrzeg, Gminę Kołobrzeg oraz Gminę Ustronie Morskie
- Strategia zrównoważonego rozwoju Koszalińskiego Obszaru funkcjonalnego (Projekt z dnia 18.09.2014 r.)

Strategia Europa 2020

Dokumenty strategiczne Unii Europejskiej dużo uwagi poświęcają zagadnieniom rozwoju obszarów miejskich i powiązanych z nimi obszarów funkcjonalnych. Jednym z najważniejszych dokumentów strategicznych określających kierunki rozwoju Wspólnoty Europejskiej w perspektywie 2020 roku jest strategia

rozwoju Unii Europejskiej - Europa 2020. Dokument uwzględnia stojące przed całą Europą wyzwania rozwojowe, do których zaliczyć należy m.in.: nasilające się zjawisko globalizacji, internacjonalizacji, starzenia się społeczeństwa oraz potrzebę racjonalnego wykorzystania zasób i potencjałów rozwojowych.

Celem Strategii Europa 2020 jest poprawa konkurencyjności Europy w wymiarze gospodarczym, społecznym, przestrzennym przy jednoczesnej poprawie standardów życia jej mieszkańców. Efektem jej realizacji ma być gospodarka oparta na wiedzy, niskoemisyjna, promująca przyjazne środowisku technologie, oszczędnie gospodarująca zasobami, kreująca nowe „zielone” miejsca pracy a zarazem zachowująca dbałość o spójność społeczną. Cele Strategii Europa 2020 odnoszą się bezpośrednio do obszarów miejskich i miejskich obszarów funkcjonalnych. Strategia akcentuje potrzebę realizacji partnerstwa przez władze na wszystkich poziomach zarządzania terytorialnego, ściśle włączając do tego procesu parlamenty, a także partnerów socjalnych oraz przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego, przyczyniających się do opracowania krajowych programów reform oraz ich wdrażania.

W celu osiągnięcia wskazanych założeń Strategia Europa 2020 wskazuje trzy wzajemnie powiązane ze sobą **PRIORYTETY**:

1. **Rozwój inteligentny**: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji.

Rozwój inteligentny oznacza poprawę sytuacji w obszarze:

- edukacji (ponoszenie kwalifikacji zawodowych, zachęcanie do podejmowania nauki na różnych poziomach),

- badań naukowych i innowacji (tworzenie nowych produktów i usług zwiększających wzrost gospodarczy i zatrudnienie a także przyczynienie się do rozwiązywania problemów społecznych),
- społeczeństwa cyfrowego (rozwój i powszechne wykorzystanie technologii informacyjno - komunikacyjnych).

2. **Rozwój zrównoważony:** wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej. Priorytet ten oznacza w szczególności:

- budowanie bardziej konkurencyjnej gospodarki niskoemisyjnej, korzystającej z zasobów w sposób racjonalny i oszczędny,
- ochronę środowiska naturalnego, ograniczenie emisji gazów cieplarnianych i zapobieganie utracie bioróżnorodności,
- wykorzystanie pierwszoplanowej pozycji Europy do opracowania nowych, przyjaznych dla środowiska technologii i metod produkcji,
- wprowadzenie efektywnych, inteligentnych sieci energetycznych,
- wykorzystanie sieci obejmujących całą UE do zapewnienia dodatkowej przewagi rynkowej firmom europejskim (zwłaszcza małym przedsiębiorstwom produkcyjnym),
- poprawienie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, zwłaszcza w odniesieniu do MŚP
- pomaganie konsumentom w dokonywaniu świadomych wyborów.

3. **Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu:** wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną. Realizacja tego priorytetu nastawiona jest głównie na:

- podniesienie stopy zatrudnienia w Europie, zwłaszcza dla kobiet, młodych ludzi i pracowników starszych wiekiem,
- pomaganie młodym ludziom w przewidywaniu zmian i radzeniu sobie z nimi dzięki inwestycjom w podnoszenie kwalifikacji i szkolenia,
- modernizację rynków pracy i systemów opieki społecznej,
- zagwarantowanie, że cała UE odniesie korzyści z wzrostu.

Realizacja założeń Strategii Europa 2020 przebiega w obszarze **5 CELÓW ROZWOJOWNYCH**, monitorowanych na podstawie określonego zbioru wskaźników, które zgodnie z założeniami strategii mają zostać osiągnięte do roku 2020.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020 – Regiony, miasta, obszary wiejskie (KSRR)

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie (KSRR) to dokument określający cele i sposoby działania podmiotów publicznych w szczególności rządu i samorządów województw, w odniesieniu do polskiej przestrzeni dla osiągnięcia strategicznych celów rozwoju kraju. Opracowanie KSRR uwarunkowane jest zapisami Ustawy z dnia 7 listopada 2008 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z wdrażaniem funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności (Dz.U. 2008 nr 216 poz. 1370)⁵

Strategia określa priorytety i cele rozwoju terytorialnego Polski, zasady i instrumenty polityki regionalnej, rolę i funkcje regionów oraz zarys mechanizmów koordynacji działań podejmowanych przez poszczególne resorty. Dokument zawiera istotę nowej polityki regionalnej, najważniejsze jej wyzwania do 2020 roku, podstawowe zasady polityki regionalnej, wizję rozwoju regionalnego i cel strategiczny polityki regionalnej, cele szczegółowe polityki regionalnej oraz wskaźniki monitorowania tych celów, jak również system realizacji (w tym podmioty zaangażowane w realizację KSRR i instrumenty realizacji jej celów) a także ramy finansowania.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego wprowadza szereg zasadniczych zmian mających na celu jakościowe przeformułowanie dotychczasowego modelu prowadzenia polityki regionalnej. Najważniejszą z nich jest tzw. „nowy paradygmat polityki regionalnej”, oznaczający przede wszystkim:

- przejście od tradycyjnej redystrybucji środków do podejścia zakładającego wzmacnianie i wykorzystanie potencjałów terytorialnych,
- odejście od podziału na polityki inter- i intraregionalną na rzecz jednej, wspólnej polityki określającej w odniesieniu do terytorium cele dla wszystkich podmiotów publicznych,

⁵http://www.mir.gov.pl/ROZWOJ_REGIONALNY/POLITYKA_REGIONALNA/KSRR_2010_2020/Strony/default.aspx

- odejście od modelu krótkoterminowych, odgórnie dystrybuowanych dotacji „dla najmniej uprzywilejowanych obszarów” do modelu długofalowych, zdecentralizowanych polityk rozwojowych adresowanych do wszystkich regionów,
- wielosektorowe (horyzontalne) podejście do działań rozwojowych ukierunkowane terytorialnie,
- odejście od rozproszonej interwencji do bardziej selektywnych (skoncentrowanych) inwestycji,
- zwiększenie roli szczebla regionalnego w uruchamianiu procesów rozwojowych w systemie wieloszczeblowego zarządzania,
- zróżnicowane podejście do różnych typów terytoriów (rozumianych funkcjonalnie).

Celem strategicznym polityki regionalnej, określonym w Strategii, jest efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych oraz terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym. W Strategii Rozwoju Regionalnego określono trzy podstawowe cele polityki regionalnej:

- Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów („konkurencyjność”) Kierunki działań polityki regionalnej będą adresowane do obszarów strategicznej interwencji polityki regionalnej, które dają największe szanse poprawy konkurencyjności kraju w skali międzynarodowej. Są nimi najważniejsze obszary miejskie. W celu zapewnienia konkurencyjności wewnętrznej kraju wspierany będzie proces rozprzestrzeniania się procesów rozwojowych z ośrodków rozwijających się najszybciej do tych rozwijających się słabiej oraz budowanie na tych terenach potencjału absorpcyjnego, który warunkuje powodzenie działań na rzecz rozprzestrzeniania procesów rozwojowych..
- Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”) W ramach działań strategicznych dla najslabiej rozwijających się obszarów, które same nie są w stanie przezwyciężyć zapóźnień rozwojowych skierowane będzie dodatkowe wsparcie.
- Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie („sprawność”).

Proces modernizacji systemu zarządzania polityką rozwoju w Polsce ukierunkowany będzie na usprawnienie koordynacji działań rozwojowych, zwiększenie współpracy między różnymi poziomami władz publicznych, a także zwiększenie aktywności społecznej w sferze polityki regionalnej.

Polityka rozwoju skierowana jest na wzmocnienie i wykorzystywanie endogenicznych potencjałów regionu oraz rozwijanie mechanizmów wzmocniających rozprzestrzenianie procesów rozwojowych głównych ośrodków wzrostu (a więc miast wojewódzkich) na całe obszary województw. W dokumencie zapisano również, że specjalną formą pomocy objęte zostaną terytoria wymagające szczególnego wsparcia procesów rozwojowych, które określono w Strategii jako obszary problemowe. Do tych obszarów zaliczono obszary wiejskie, na których postuluje się m. in. podnoszenie dostępu i jakości do usług publicznych. W dokumencie wprowadzono kategorię obszarów, które objęte zostaną specjalną formą pomocy – są to obszary strategicznej interwencji (OSI).

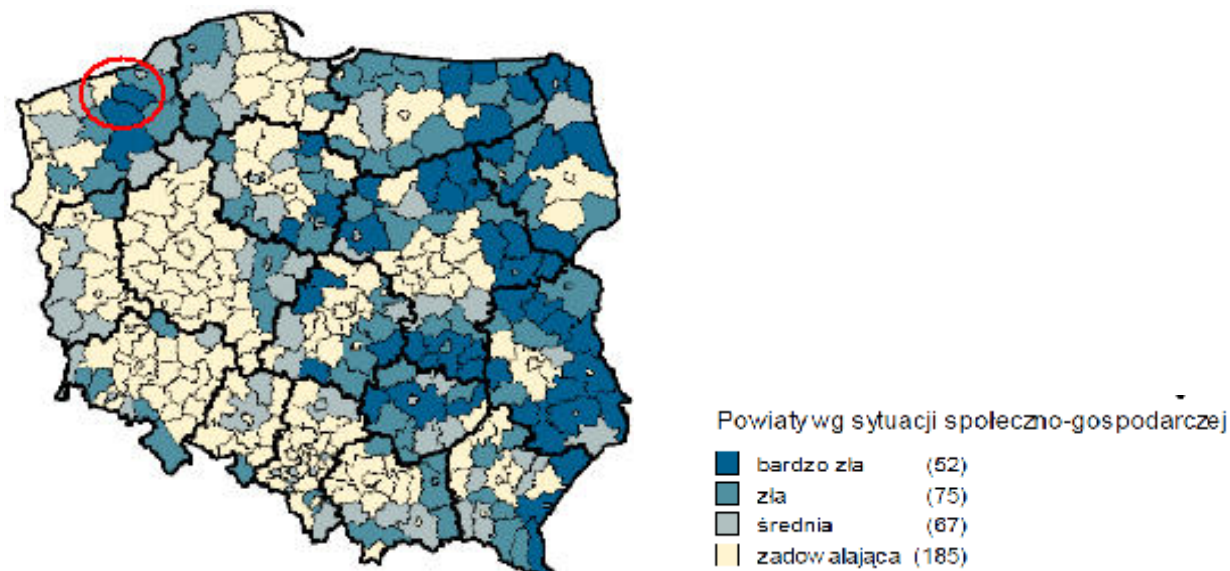
KSRR dużo uwagi poświęca kwestiom wzmocnienia metropolitalnych ośrodków wojewódzkich a także tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania procesów rozwojowych i zwiększania ich absorpcji poza ośrodkami wojewódzkimi. To właśnie drugi kierunek działań o charakterze przestrzennym w ramach pierwszego celu KSRR jest istotny z punktu widzenia KKBOF. Poza wymienionymi głównymi ośrodkami wzrostu, czyli ośrodkami wojewódzkimi i ich obszarami funkcjonalnymi, wskazane są ośrodki miejskie (subregionalne) oraz obszary wiejskie posiadające znaczące potencjały rozwojowe. Polityka regionalna polegająca na rozprzestrzenianiu procesów rozwojowych w tych właśnie obszarach wspomaganie będzie w dwóch wymiarach:

1. przez rozszerzanie stref największego pozytywnego oddziaływania ośrodków wojewódzkich,
2. przez wzmocnienie zdolności absorpcyjnych na obszarach województw – w miastach subregionalnych, powiatowych i na obszarach wiejskich.

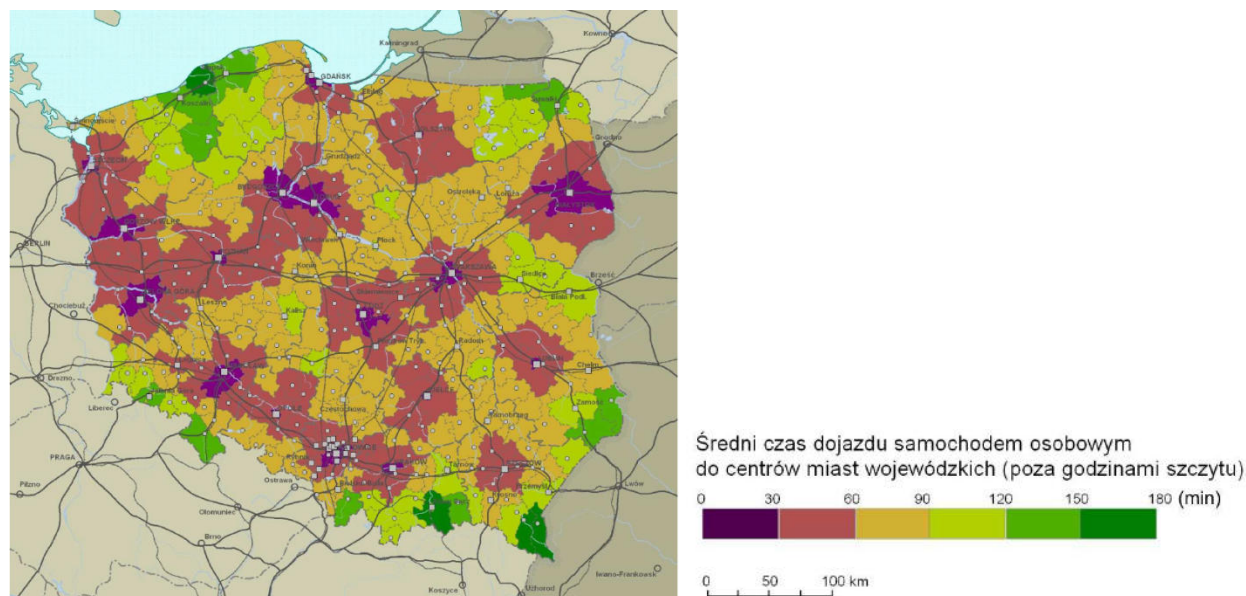
Dla wspomaganie rozprzestrzeniania się procesów rozwojowych polityka regionalna będzie koncentrowała swoje działania w kilku podstawowych obszarach tematycznych, takich jak: Zwiększenie dostępności komunikacyjnej wewnątrz regionów, Wspieranie rozwoju i znaczenia miast subregionalnych, Pełniejsze wykorzystanie potencjału

rozwojowego obszarów wiejskich, Efektywne wykorzystanie w procesach rozwojowych potencjału specjalizacji terytorialnej.

Ryc. 4. Obszary wiejskie gdzie występuje kumulacja negatywnych wskaźników⁶ społeczno-gospodarczych wg KSRR

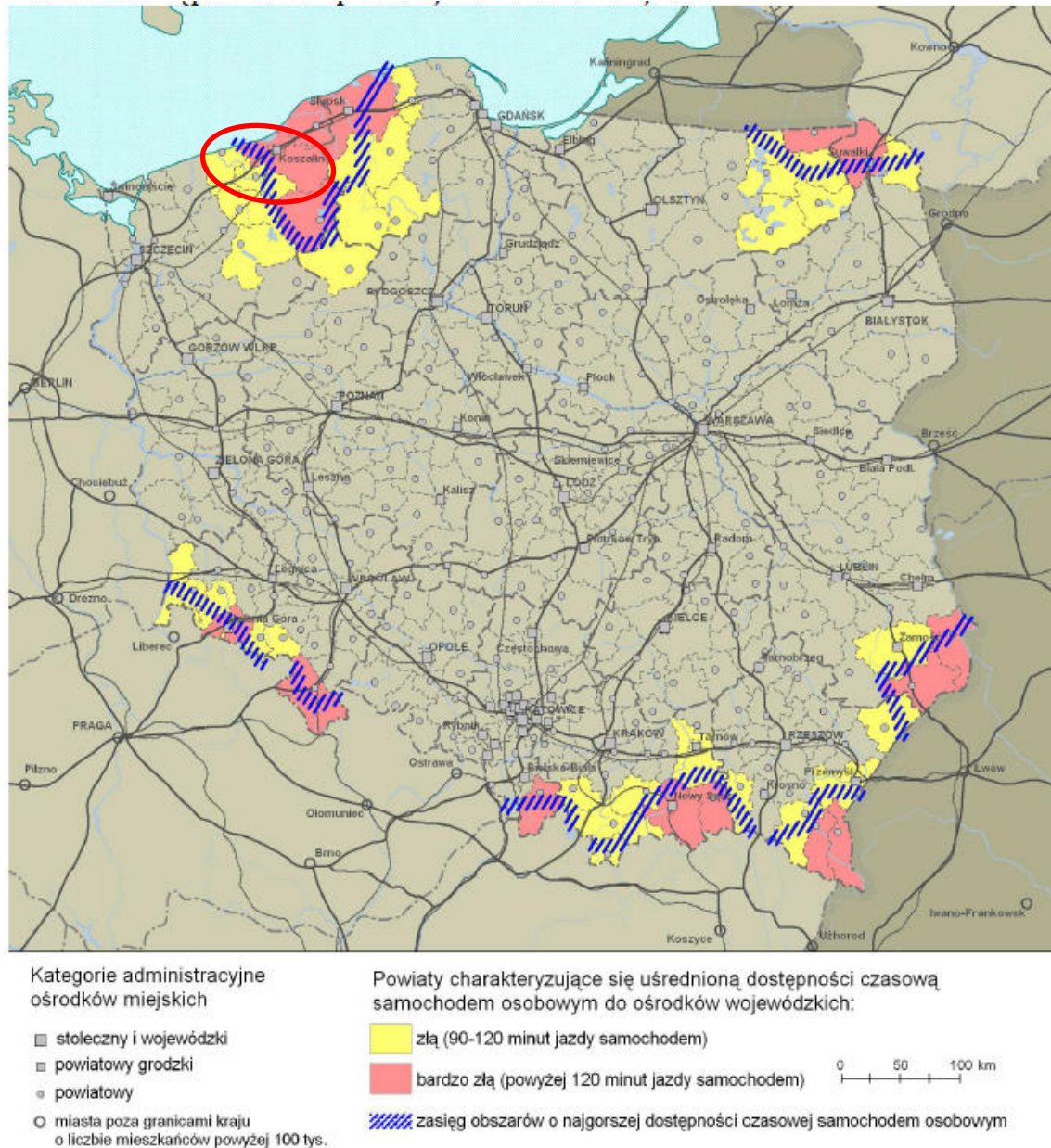

Ryc. 5. Obszary o najniższej dostępności drogowej do miast wojewódzkich wg powiatów

⁶ Pod uwagę wzięto: bardzo wysoki poziom zatrudnienia w rolnictwie, niska przedsiębiorczość, duży odsetek osób o niskim poziomie wykształcenia i niskich kwalifikacjach zawodowych, niski poziom instytucji publicznych, w tym administracji, niski poziom inwestycji oraz niski poziom wyposażenia infrastrukturalnego.

Ryc. 6. Obszary strategicznej interwencji polityki regionalnej na rzecz zwiększania dostępności transportowej do ośrodków wojewódzkich

Źródło: MRR na podstawie mapy opracowanej przez T. Komornickiego, P. Śleszyńskiego, M. Stępnika i P. Silki w Instytucie Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN na potrzeby Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2008-2030.

Jak wynika w przeprowadzonej na potrzeby KSRR diagnozy na obszarze KKBOF koncentrują się negatywne zjawiska funkcjonalno – przestrzenne w szczególności w zakresie dostępności transportowej tego obszaru do głównych miejskich ośrodków wojewódzkich i krajowych.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 jest najważniejszym krajowym dokumentem strategicznym dotyczącym zagospodarowania przestrzennego kraju⁷. Opracowanie KPZK 2030 wynika ściśle z zapisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 roku. KPZK 2030 jest dokumentem, na podstawie którego bazowano przy opracowywaniu wojewódzkich planów zagospodarowania przestrzennego⁸. KPZK ma cechy strategii długookresowej (jej perspektywa sięga roku 2030), integruje elementy zagospodarowania przestrzennego z czynnikami rozwoju społeczno-gospodarczego.

W KPZK wyodrębnione zostały ośrodki o podstawowym znaczeniu dla systemu osadniczego kraju i jego gospodarki, do których zaliczono: Warszawę, Kraków, Gdańsk-Gdynię, Wrocław, Poznań, Katowice, Łódź, **Szczecin**, Bydgoszcz, Toruń i Lublin. Wśród ośrodków regionalnych (nie pełniących funkcji województw), tworzących podstawową sieć osadniczą kraju poprzez połączenie w głównymi ośrodkami wzrostu wskazany został **Koszalin**. Sieć miast pełniących najważniejszą rolę w regionie, uzupełnia układ miast powiatowych, które to ośrodki „pełnią ważną rolę w zakresie funkcji sektora publicznego na poziomie lokalnym”. Wg KPZK stymulują one rozwój usług i wytwórczości oraz stabilizują społeczności lokalne. Ponadto KPZK wyodrębnia grupę miast małych (poniżej 10 tys. mieszkańców), które pełnią ważną rolę jako ośrodki przedsiębiorczości, lokalne rynki pracy, miejsca korzystania z usług podstawowych, w tym publicznych.

W KPZK dokonano szeregu analiz społeczno-gospodarczych, których celem było wyodrębnienie miejskich obszarów funkcjonalnych w odniesieniu do dużych miast (motorów rozwoju gospodarczego) oraz wskazanie obszarów wymagających specjalnego wsparcia. Wyniki analiz otrzymanych przez ekspertów

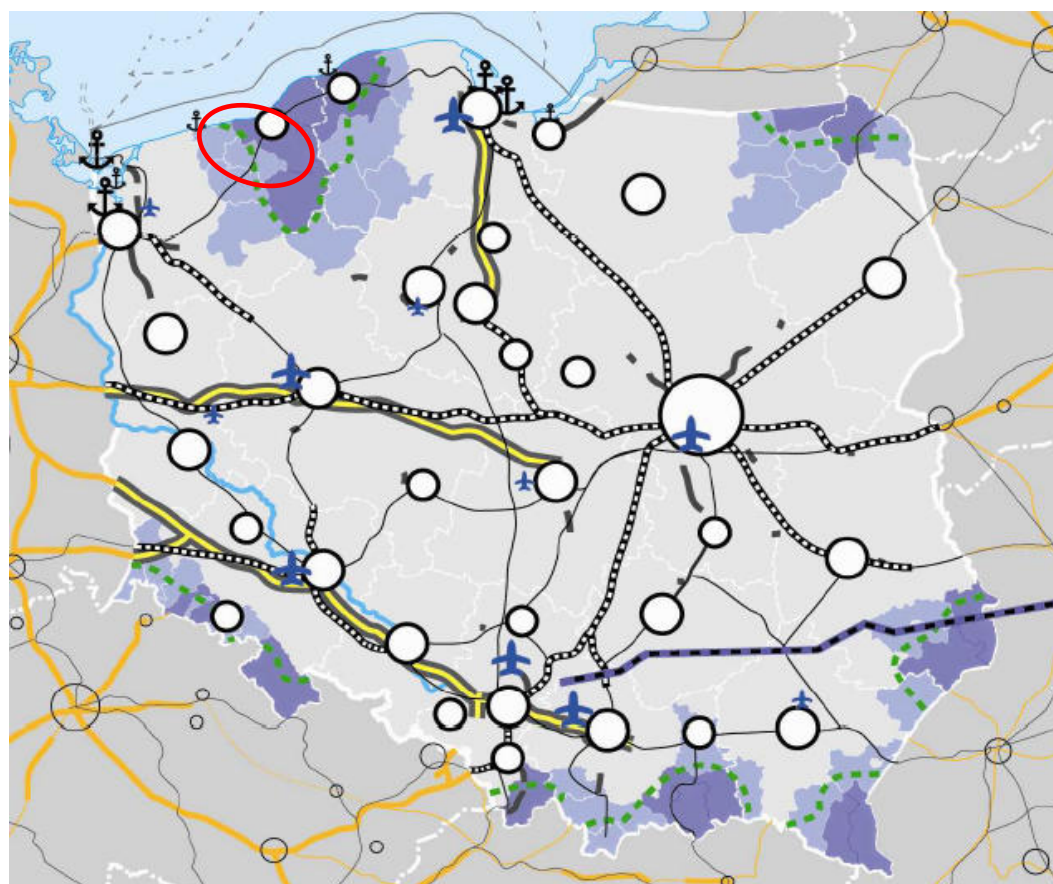
⁷ Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju – KPZK 2030, str. 5.

⁸ W stosunku do planów zagospodarowania przestrzennego województw KPZK nakłada obowiązek zdrożenia ustaleń i zaleceń określonych w Tab. 5. Rozdział 6 KPZK, odnoszących się do delimitacji obszarów funkcjonalnych

opracowujących KPZK 2030 w znacznej mierze pokrywają się z wynikami analiz, które zaprezentowane zostały w KSRR.

Jak wynika z części diagnostycznej KPZK **obszar KKBOF charakteryzuje się niską dostępnością czasową do ośrodka wojewódzkiego (Szczecina), która niewątpliwie jest czynnikiem negatywnie oddziałującym na rozwój społeczno-gospodarczy KKBOF.**

Ryc. 7. Obszary o najgorszej dostępności czasowej wg KPZK 2030

Powiaty charakteryzujące się uśrednioną dostępnością czasową samochodem osobowym do ośrodków wojewódzkich

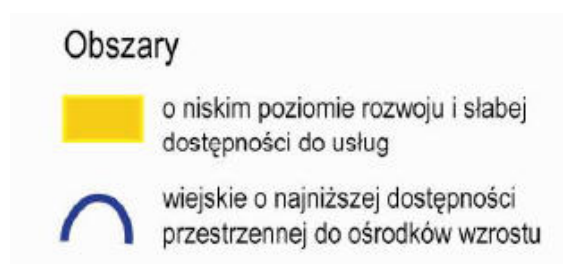
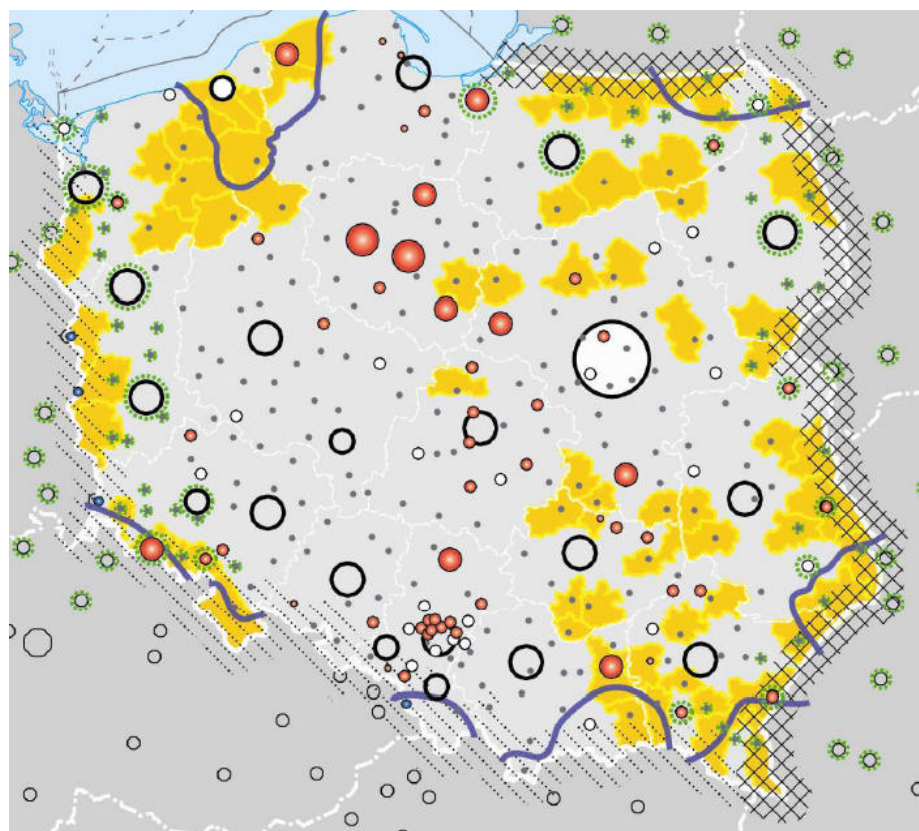
- złą (90-120 minut)
- bardzo złą (powyżej 120 minut)

Źródło: KPZK 2030

Część obszaru KKBOF zaliczony został w KPZK do grupy obszarów o **niskim poziomie rozwoju i słabej dostępności do usług**. Jak wynika z analiz zawartych w KPZK 2030, obszar KKBOF jest obszarem problemowym, którego struktura jest zwarta i zajmuje znaczną część województwa

zachodniopomorskiego. Taka kumulacja problemów w skali województwa ma swoje konsekwencje w dalszym programowaniu rozwoju gospodarczego, przy czym uznano, że KKBOF, ma szczególny potencjał rozwojowy, poprzez swoje położenie niejako „na skraju” całego obszaru problemowego.

Ryc. 8. Obszary wymagające restrukturyzacji i rozwoju nowych funkcji wg KPZK 2030

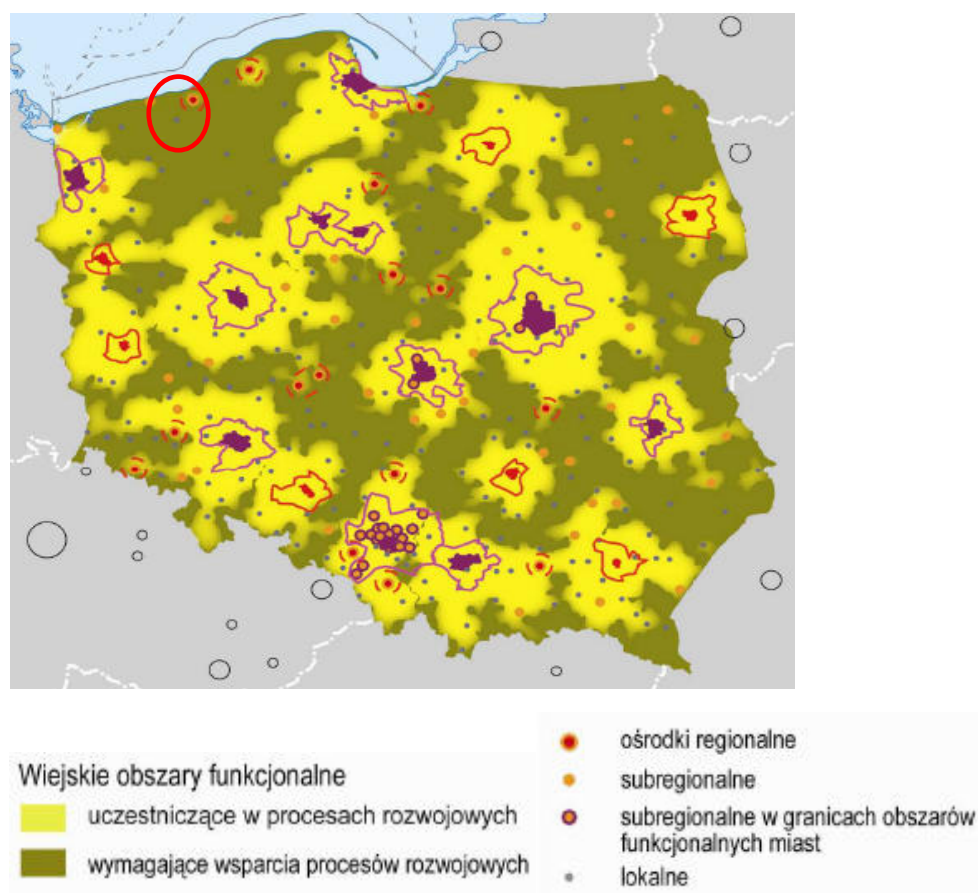

Źródło: KPZK 2030

Ostatecznym wynikiem analiz przeprowadzonych na potrzeby KPZK 2030 jest opracowanie **typologii obszarów funkcjonalnych**. Na obszarze KKBOF znajdują się obszary zaliczone do dwóch typów obszarów. Są to:

- **miejskie obszary funkcjonalne** - ośrodki lokalne do 50 tys. mieszkańców, których strefa przestrzennych oddziaływań ograniczona jest do samego ośrodka lokalnego (w związku z tym uznano brak konieczności określania obszarów funkcjonalnych ośrodków lokalnych).
- **wiejskie obszary funkcjonalne wymagające wsparcia procesów rozwojowych** – którego delimitacja powinna być wykonana w strategii rozwoju województwa, planie zagospodarowania przestrzennego województwa (od strony lądu) i planie zagospodarowania morza terytorialnego (od strony morza).

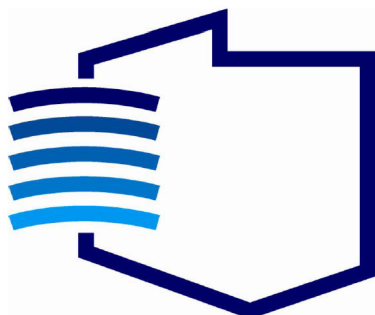
Ryc. 9. Miejskie i wiejskie obszary funkcjonalne wg KPZK 2030

Źródło: KPZK 2030

KPZK 2030 diagnozuje dość ogólnie obszar KKBOF jako obszar problemowy, który wymaga wsparcia procesów rozwojowych. Obszar ten może się rozwijać wykorzystując potencjały ośrodków lokalnych, które tworzą sieć osadniczą na obszarze KKBOF (są to zarówno ośrodki powiatowe, jak i mniejsze miasta – siedziby gmin).

Strategia Rozwoju Polski Zachodniej 2020

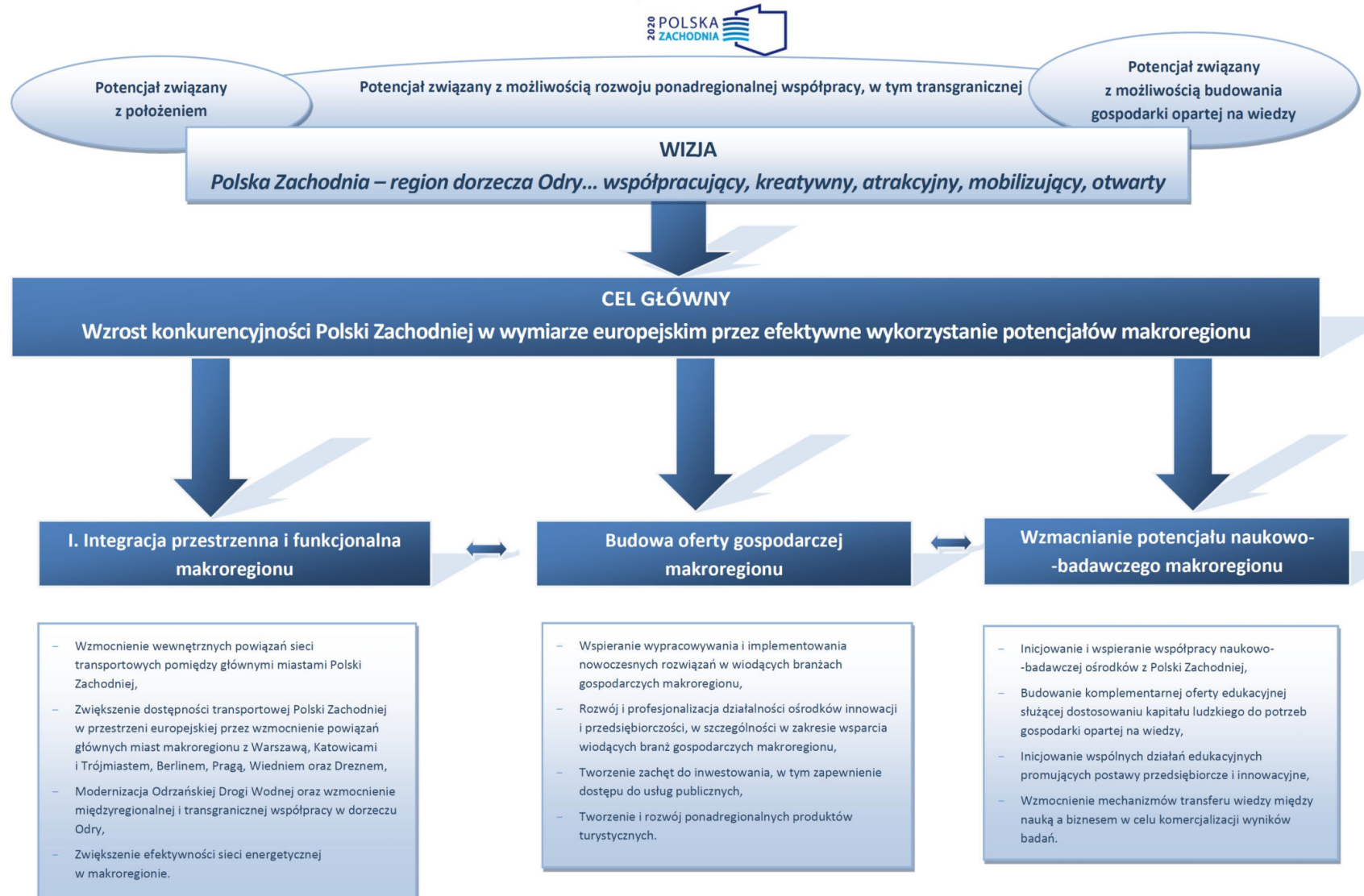

Strategia Rozwoju Polski Zachodniej do roku 2020 stanowi jedną ze strategii rozwoju przygotowywanych w celu odpowiedzi na wyzwania specyficzne dla obszaru o charakterze ponadregionalnym – mieszczące się między krajowym a regionalnym poziomem interwencji. Dokument wyznacza główne kierunki rozwoju makroregionu i stanowi punkt odniesienia dla programowania działań rozwojowych w ramach programów operacyjnych na lata 2014-2020. Inicjatywa wypracowania Strategii dla Polski Zachodniej podjęta została przez samorządy województw dolnośląskiego, lubuskiego, opolskiego, wielkopolskiego i **zachodniopomorskiego**, które dostrzegły potrzebę współpracy wykraczającej poza granice swoich województw. SRPZ jako dokument o charakterze ponadregionalnym wpisuje się w cele rozwojowe unijnych i krajowych dokumentów strategicznych. Podstawowe uwarunkowania unijne, będące punktem odniesienia dla kształtowania wszystkich polityk Unii Europejskiej (UE), w tym polityki spójności, wyznacza Strategia Europa 2020. Kierunki interwencji przewidziane w SRPZ są zgodne z podejściem promowanym przez Komisję Europejską w szczególności w ramach priorytetu pierwszego Strategii i inicjatywy flagowej „Unia Innowacji”, która zakłada podnoszenie innowacyjności i konkurencyjności.

Cele i kierunki interwencji Strategii odpowiadają na potrzebę wzmocnienia mocnych stron Polski Zachodniej i niwelowania jej głównych barier rozwojowych. Istotnymi atutami makroregionu są położenie – obszar Polski Zachodniej łączy Europę Środkową z Europą Zachodnią, Południową oraz ze Skandynawią, a także czynniki sprzyjające rozwojowi gospodarki opartej na wiedzy. Korzystna lokalizacja makroregionu i potencjał naukowo-badawczy sprawiają, że Polska Zachodnia jest obszarem atrakcyjnym dla inwestorów, a dzięki zaplanowanym w Strategii działaniom, ma szansę poprawić konkurencyjność w przestrzeni europejskiej. Warunkiem skutecznego osiągania celów rozwojowych Polski

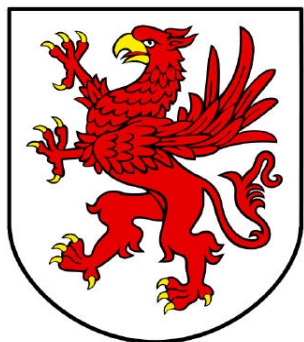
Zachodniej jest jednak również optymalne wykorzystanie ponadregionalnego potencjału współpracy.

Ryc. 10. Wizja rozwoju Polski Zachodniej, cel główny i szczegółowe oraz keirunki interwencji.

Źródło: Strategia Rozwoju Polski Zachodniej 2020

Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego

Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego to długookresowy dokument strategiczny określający cele i kierunki rozwoju obszaru całego województwa w perspektywie 2020 roku. Jednym z kluczowych wyzwań strategicznych, stojących przed województwem zachodniopomorskim jest wtórna urbanizacja oraz rozwój miast z uwzględnieniem ich stref oddziaływania. To właśnie miasta posiadają największe zasoby przedsiębiorczości i siły nabywczej społeczeństwa oraz potencjał rozwojowy samorządów będą stymulowany wielokierunkowym rozwój regionu. Miasta staną się siłą napędową regionu bądź jedynie elementami pośredniczącymi wobec bardziej efektywnych metropolii.

Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego nakreśla wizję rozwojową całego regionu w 2020 roku. Zgodnie z zapisami dokumentu województwo zachodniopomorskie:

- posiada nowoczesną i zróżnicowaną gospodarkę, stawiając na naukę i innowacyjność,
- jest dostępne komunikacyjnie i stanowi istotny element w strukturze kraju pod względem gospodarczym, kulturalnym i naukowym,
- to region konkurencyjny gospodarczo, sprzyjający rozwojowi przedsiębiorczości, o stabilnej sytuacji na rynku pracy,
- to miejsce rozwoju nowych technologii, wspieranego przez system pobudzania, transferu oraz promocji innowacji i postaw innowacyjnych,
- posiada dobrze zorganizowaną, efektywną i działającą w sposób przejrzysty administrację publiczną, ukierunkowaną na trwały rozwój społeczno-gospodarczy, m.in. poprzez praktykę partnerstwa z podmiotami zewnętrznymi,
- **posiada dwa kluczowe ośrodki wzrostu: Szczecin i Koszalin**, gdzie rozwijają się ośrodki badawczo-rozwojowe współpracujące z przedsiębiorstwami wytwarzającymi produkty wysokiej jakości dzięki kadrze ciągle podnoszącej swe umiejętności i gotowej na zmiany, o wysokich kompetencjach technicznych i społecznych. Szczecin funkcjonuje jako obszar metropolitalny, a **Koszalin jako aglomeracja z**

dobrze rozwiniętymi funkcjami w zakresie edukacji, nauki, kultury, ochrony zdrowia i administracji.

- w pełni i wieloaspektowo wykorzystuje swoje przygraniczne i nadmorskie położenie,
- jest zabezpieczone energetycznie, dzięki dywersyfikacji źródeł energii oraz poprawie infrastruktury energetycznej. Województwo jest liderem w Polsce w produkcji energii odnawialnej pochodzącej głównie z energii wiatru i spalania biomasy,
- społeczeństwo, przedsiębiorstwa, instytucje powszechnie korzystają z Internetu,
- rozwój gospodarczy nie wpływa negatywnie na środowisko dzięki stosowaniu nowoczesnych technologii i urządzeń,
- to atrakcyjny przyrodniczo i krajobrazowo region, przyciągający licznych turystów. Turystyka i przyjazne dla środowiska rolnictwo opierając się na racjonalnym wykorzystaniu zasobów naturalnych stanowią ważny element gospodarki regionu,
- to doskonałe miejsce do życia dla jego mieszkańców, o rozwiniętym i efektywnym systemie edukacji różnych poziomów, o bogatej ofercie kulturalnej i dobrze funkcjonującym systemie opieki zdrowotnej.

Biorąc pod uwagę potencjał i sytuację regionu oraz stały wzrost jego możliwości rozwojowych sformułowano następującą misję dla województwa zachodniopomorskiego:

Stworzenie warunków do stabilnego i zrównoważonego rozwoju województwa zachodniopomorskiego opartego na konkurencyjnej gospodarce i przedsiębiorczości mieszkańców oraz aktywności społecznej przy optymalnym wykorzystaniu istniejących zasobów.

Strategia wskazuje na rosnącą rolę Szczecina i Koszalina jako wiodących centrów rozwoju gospodarczego i społecznego województwa. Dwa największe ośrodki miejskie regionu stanowią źródło najważniejszych impulsów wzrostu dla ich otoczenia. Rozwój aglomeracji Koszalina zwiększa jego bezpośrednie powiązanie z pasem wybrzeża wpływające na rozwój sektora usługowo-turystycznego w regionie. Rozwój SOM i KKBOF wymaga znoszenia barier i ograniczeń w dziedzinie planowania przestrzennego, polityki transportowej, gospodarowania odpadami czy też ochrony środowiska.

Strategia akcentuje istotną rolę miasta Koszalin oraz gminy Koszalin, jako obszarów o największym po Szczecinie poziomie syntetycznego wskaźnika rozwoju gmin województwa zachodniopomorskiego⁹. Wskaźnik może stanowić podstawę do planowania interwencji w ramach zarządzanych przez samorząd województwa instrumentów wsparcia, np. w toku realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego i wdrożenia kontraktu terytorialnego.

Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego zawiera się w sześciu celach strategicznych, z których wyprowadzono 34 cele kierunkowe:

1. Wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania

- 1.1. Wzrost innowacyjności gospodarki
- 1.2. Wzrost konkurencyjności województwa w krajowym i zagranicznym ruchu turystycznym.
- 1.3. Wspieranie współpracy przedsiębiorstw i rozwoju przedsiębiorczości
- 1.4. Wspieranie wzrostu eksportu
- 1.5. Zintegrowana polityka morska
- 1.6. Restrukturyzacja i rozwój produkcji rolnej i rybactwa

2. Wzmocnienie atrakcyjności inwestycyjnej regionu

- 2.1. Podnoszenie atrakcyjności i spójności oferty inwestycyjnej regionu oraz obsługi inwestorów
- 2.2. Wzmacnianie rozwoju narzędzi wsparcia biznesu
- 2.3. Tworzenie i rozwój stref aktywności inwestycyjnej
- 2.4. Budowanie i promocja marki regionu

3. Zwiększenie przestrzennej konkurencyjności regionu

- 3.1. Rozwój funkcji metropolitalnych Szczecina
- 3.2. Rozwój aglomeracji miejskiej Koszalina
- 3.3. Rozwój ponadregionalnych, multimodalnych sieci transportowych
- 3.4. Wspieranie rozwoju infrastruktury społeczeństwa informacyjnego
- 3.5. Rozwój infrastruktury energetycznej
- 3.6. Poprawa dostępności do obszarów o walorach turystycznych i uzdrowiskowych

4. Zachowanie i ochrona wartości przyrodniczych, racjonalna gospodarka zasobami

- 4.1. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

⁹ Wartość wskaźnika w sposób syntetyczny mówi o tym, ile razy poziom rozwoju w danej gminie jest wyższy/ niższy od stanu przeciętnego dla województwa. s. 104 Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego.

- 4.2. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów
- 4.3. Zwiększanie udziału odnawialnych źródeł energii
- 4.4. Rozwój infrastruktury ochrony środowiska i systemu gospodarowania odpadami
- 4.5. Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa
- 4.6. Rewitalizacja obszarów zurbanizowanych

5. Budowanie otwartej i konkurencyjnej społeczności

- 5.1. Rozwój kadr innowacyjnej gospodarki
- 5.2. Zwiększanie aktywności zawodowej ludności
- 5.3. Rozwój kształcenia ustawicznego
- 5.4. Rozwój szkolnictwa zawodowego zgodnie z potrzebami gospodarki
- 5.5. Budowanie społeczeństwa informacyjnego
- 5.6. Zwiększanie dostępności i uczestnictwa w edukacji przedszkolnej

6. Wzrost tożsamości i spójności społecznej regionu

- 6.1. Wspieranie funkcji rodziny
- 6.2. Zwiększanie jakości i dostępności opieki zdrowotnej
- 6.3. Wspieranie rozwoju demokracji lokalnej i społeczeństwa obywatelskiego
- 6.4. Wzmacnianie tożsamości i integracji społeczności lokalnej
- 6.5. Rozwijanie dorobku kulturowego jako fundamentu tożsamości regionalnej
- 6.6. Przeciwdziałanie ubóstwu i procesom marginalizacji społecznej

Z punktu widzenia rozwoju województwa zachodnio pomorskiego istotnego znaczenia nabierają działania w zakresie wspierania miejskich obszarów funkcjonalnych, zorganizowane w ramach celu strategicznego 3.

Wszechstronny rozwój województwa zachodniopomorskiego wymaga zatem budowy silnych ośrodków miejskich, wydolnego układu transportowego, zaplecza infrastrukturalnego. Kluczowym elementem tego procesu będzie rozwój funkcji Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego i zwiększenie potencjału aglomeracji miejskiej Koszalina. Miasta dadzą impuls do rozwoju całego regionu, a także będą budować jego ponadregionalne znaczenie. **Wymaga to rozbudowy infrastruktury nowoczesnej gospodarki, w szczególności ponadregionalnych, multimodalnych sieci transportowych,**

infrastruktury społeczeństwa informacyjnego oraz energetyki na obszarze całego województwa. Właściwe wykorzystanie walorów środowiskowych regionu będzie możliwe dzięki zwiększeniu dostępności miejscowości turystycznych oraz innych cennych zasobów przyrodniczych i rekreacyjnych.

Z punktu widzenia rozwoju KKBOF, którego zasadniczym elementem jest aglomeracja Koszalińska duże znaczenie nabiera realizacja działań w ramach celu kierunkowego 3.2 „Rozwój aglomeracji miejskiej Koszalina”. Przewidziane tu działania mające na celu poprawę pozycji społeczno –gospodarczej całego regionu dotyczą:

- A.** Rozwoju przestrzennego aglomeracji koszalińskiej ukierunkowanego na wykorzystanie walorów bliskości morza oraz budowę infrastruktury turystycznej,
- B.** Planowania i programowania rozwoju potencjału naukowego, kulturalnego w regionie oraz tworzenie instytucji i sieci współpracy o znaczeniu ponadregionalnym,
- C.** Rozwoju przemysłu, przedsiębiorczości, potencjału społeczno-gospodarczego,
- D.** Modernizacji i rozbudowy układu komunikacyjnego i sieci powiązań, w tym szczególnie dróg krajowych 6 i 11.

Ponadto w ramach celu kierunkowego 3.3 „Rozwój ponadregionalnych, multimodalnych sieci transportowych” planowane są działania mające na celu poprawę dostępności transportowej peryferyjnych obszarów województwa, do których strategia zalicza m.in. KKBOF.

Strategia rozwoju Nadmorskiego Obszaru Funkcjonalnego obejmującego Gminę Miasto Kołobrzeg, Gminę Kołobrzeg oraz Gminę Ustronie Morskie

Strategia Nadmorskiego Obszaru Funkcjonalnego, obejmującego Gminę Miasto Kołobrzeg, Gminę Kołobrzeg oraz Gminę Ustronie Morskie powstała w celu realizacji ponadlokalnych, wspólnych działań rozwojowych, wychodzących poza granice jednej gminy.

Dokument określa wizję rozwoju obszaru funkcjonalnego, która brzmi następująco: „KołobrzESki Subregionalny Obszar Funkcjonalny to intensywnie rozwijający się obszar turystyczny w pasie nadmorskim wraz z miastem Kołobrzeg - ważnym ośrodkiem rozwoju społeczno-gospodarczego, z silnie powiązanymi z nim funkcjonalnie gminami: Ustronie Morskie i Kołobrzeg”. Nadrzędnym celem w zakresie funkcjonowania Nadmorskiego Obszaru Funkcjonalnego jest kreowanie rozwoju w oparciu o przedsiębiorczość oraz zasoby naturalne. Jego osiągnięcie możliwe będzie dzięki wytyczonym kierunkom rozwoju, którymi są:

1. Rozwój turystyczny obszaru funkcjonalnego z wykorzystaniem położenia w pasie nadmorskim w oparciu o walory przyrodnicze,
2. Wzmacnianie powiązań funkcjonalnych wewnątrz obszaru oraz wsparcie rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru.

W ramach kierunków rozwoju wyszczególniono cele strategiczne, Główne cele strategiczne w sposób bezpośredni nawiązują do wizji i misji:

1. Zachowanie wysokiej jakości ochrony środowiska i zachowanie walorów przyrodniczych,
2. Kształtowanie oferty turystycznej obszaru funkcjonalnego,
3. Poprawa funkcjonalności i dostępności komunikacyjnej,
4. Rozwój infrastruktury technicznej i społecznej,
5. Wzmacnianie kapitału ludzkiego oraz rozwój przedsiębiorczości,

Celem strategicznym podporządkowano cele operacyjne i działania, których realizacja będzie prowadziła do osiągnięcia pożądanego statusu określonego w misji i wizji obszaru funkcjonalnego.

Tab. 2. Cele strategiczne, cele operacyjne oraz zadania (grup zadań) określone w Strategii rozwoju Nadmorskiego Obszaru Funkcjonalnego

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Zadania
1. Zachowanie wysokiej jakości ochrony środowiska i zachowanie walorów przyrodniczych	1.1. Zachowanie walorów przyrodniczych	<ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie kompleksowej waloryzacji środowiskowej i przyrodniczej • Monitoring środowiska przyrodniczego • Czynna ochrona przyrody pod kątem zachowania zasobów przyrodniczych, w tym zasobów solanki i borowiny • Edukacja i turystyka ekologiczna (np. ośrodki edukacji przyrodniczej, szlaki edukacyjne przyrodnicze, oznakowanie, platformy widokowe, etc.) • Współpraca z innymi podmiotami, organizacjami i samorządami na rzecz zachowania walorów przyrodniczych (w tym. m. innymi z Urzędem Morskim)
	1.2. Wysoka jakość środowiska	<ul style="list-style-type: none"> • Efektywny i sprawny system gospodarki odpadami (w tym: modernizacja instalacji RIPOK) • Zagospodarowanie wodno - kanalizacyjne, w tym zagospodarowanie wód deszczowych • Przeciwdziałanie erozji brzegów morskich • Poprawa efektywności energetycznej • Realizacja POKZA (Program Oczyszczania Kraju z Azbestu)
	1.3. Wykorzystanie źródeł energetyki odnawialnej	<ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie termomodernizacji i rozwój niskiej emisji • Rozwój fotowoltaiki
2. Kształtowanie oferty turystycznej obszaru funkcjonalnego	2.1. Budowa wspólnej oferty turystycznej w oparciu o produkty turystyczne	<ul style="list-style-type: none"> • Identyfikacja i kreacja wspólnych produktów turystycznych • Wspólna promocja turystyczna, w tym system identyfikacji wizualnej • Wspólna informacja turystyczna • Wspólny uzupełniający się / niekonkurujący kalendarz imprez
	2.2. Modernizacja i rozwój infrastruktury turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój infrastruktury plażowej (zejście, przebieralnia, oznakowanie plaż, mała infrastruktura plażowa, parkingi, etc.) • Modernizacja i rozwój szlaków turystycznych; rowerowych, pieszych, samochodowych, wodnych (koncepty planistyczne pod kątem powiązania funkcjonalnego obszaru z wykorzystaniem atrakcji turystycznych;

		<p>wytyczenie, oznakowanie, mała infrastruktura turystyczna)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poprawa infrastruktury małych portów, w kierunku rozwoju funkcji turystycznych, w tym portu w Dźwirzynie (do celów turystycznych takich jak, rejsy turystyczne, rybołówstwo i żeglarstwo oraz możliwość wpływania niewielkich jednostek morskich na akwen jeziora Resko Przymorskie)
3. Poprawa funkcjonalności i dostępności komunikacyjnej	3.1. Modernizacja i rozwój infrastruktury drogowej	<ul style="list-style-type: none"> • Modernizacja i przebudowa układu komunikacyjnego (parkingi) • Usprawnienie układu komunikacyjnego w celu udroźnienia ruchu i poprawy jakości (alternatywy dróg: nowe drogi + ścieżki rowerowe pomiędzy gminami wzdłuż szlaków)
	3.2. Usprawnienie rozwiązań komunikacyjnych	<ul style="list-style-type: none"> • Monitoring ruchu komunikacyjnego • Wspólne działania planistyczne • Monitoring komunikacji publicznej i usprawnienie komunikacji wewnątrz obszaru (np. inteligentny system usprawnienia ruchu) • Organizacja i konsultacja wspólnej polityki transportu publicznego (dofinansowanie przewoźników; system biletu elektronicznego, system darmowej komunikacji pomiędzy gminami + parkingi na obrzeżach etc.)
	3.3. Poprawa zewnętrznej dostępności komunikacyjnej	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa połączeń kolejowych i autobusowych z krajem i wybranych połączeń zagranicznych np. Berlin- lobbying i współpraca celowa • Poprawa/ulepszenie połączenia morskiego z wyspą Bornholm
4. Rozwój infrastruktury technicznej i społecznej	4.1. Poprawa i rozwój infrastruktury technicznej terenów inwestycyjnych, w szczególności pod inwestycje budowlane indywidualne i energetykę odnawialną	<ul style="list-style-type: none"> • Modernizacją lub budową infrastruktury technicznej takiej jak: sieć energetyczna, ciepłownicza (na obszarze miasta), kanalizacyjna, wodociągowa, gazowa, doświetlenie ulic.
	4.2. Zagospodarowanie niewykorzystanych terenów pod kątem inwestycyjnym	<ul style="list-style-type: none"> • Wyznaczanie kierunków i funkcji dla terenów niewykorzystanych poprzez prace koncepcyjne i planistyczne, itp.
	4.3. Rozwój infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i kulturalnej	<ul style="list-style-type: none"> • Modernizacja/budowa boisk, placów zabaw, etc.
	4.4. Kompleksowa rewitalizacja	<ul style="list-style-type: none"> • Opracowanie lokalnych programów rewitalizacji

	społeczno-gospodarcza obszarów miejskich i wiejskich pod kątem podniesienia walorów estetycznych, przestrzennych i funkcjonalnych	<ul style="list-style-type: none"> Realizacja przedsięwzięć o charakterze inwestycyjnym realizującym koncepcje rewitalizacji Realizacja działań o charakterze miękkim wspierającym procesy rewitalizacji społecznej, np. badania, działania aktywizujące itp.
	4.5. Wsparcie rozwoju budownictwa społecznego	<ul style="list-style-type: none"> Wyznaczanie terenów pod budownictwo społeczne w planach zagospodarowania przestrzennego Wsparcie realizacji projektów budownictwa społecznego
	4.6. Rozwój portu morskiego ze szczególnym naciskiem na rozwój funkcji turystycznej i komunikacyjnej, z uwzględnieniem funkcji przetwórczej i rybołówstwa morskiego.	<ul style="list-style-type: none"> Działania planistyczne (koncepcje rozwoju portu, zmiany planów zagospodarowania przestrzennego, dokumentacja wykonawcza pod kątem wybranych inwestycji) Działania infrastrukturalne w kierunku poprawy funkcjonalności portu, w tym budowa terminala pasażerskiego Działania informacyjne i promocyjne, np. promujące port morski jako węzeł logistyczny, jako węzeł komunikacyjny w powiązaniu z ofertą turystyczną itp.
5. Wzmacnianie kapitału ludzkiego oraz rozwój przedsiębiorczości	5.1. Wsparcie zdrowego stylu życia	<ul style="list-style-type: none"> Działania promujące i aktywizujące zdrowy styl życia, takie jak aktywność fizyczna, zdrowe odżywianie, unikanie szkodliwych czynników Działania kulturalne
	5.2. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego	<ul style="list-style-type: none"> Rozpoznanie potrzeb trzeciego sektora i barier rozwoju społeczeństwa obywatelskiego Integracja trzeciego sektora Wypracowanie spójnych zasad współpracy z organizacjami pozarządowymi do celów włączenia społeczeństwa do realizacji strategii rozwoju obszaru funkcjonalnego Promocja postaw prospołecznych
	5.3. Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości	<ul style="list-style-type: none"> Aktywizacja zawodowa – przekwalifikowywanie zawodowe pod kątem potrzeb rynku Wsparcie przedsiębiorczości (w tym w branżach kluczowych dla KSOF, tj. branży turystycznej i okołoturystycznej, rybołówstwie) Wsparcie rozwoju innowacyjnych rozwiązań, przedsięwzięć i inwestycji, w szczególności wykorzystujących lokalne zasoby i wspierających kształtowanie specjalizacji terytorialnej dla obszaru funkcjonalnego

Źródło: Opracowanie na podstawie Strategia rozwoju Nadmorskiego Obszaru Funkcjonalnego

Strategia zrównoważonego rozwoju Koszalińskiego Obszaru Funkcjonalnego (Projekt z dnia 18.09.2014 r.)

Strategia Koszalińskiego Obszaru Funkcjonalnego opracowana została dla jednostek samorządu terytorialnego, skupionych wokół miasta Koszalin. Jednostkami tymi są: gmina Mielno, Sianów, Polanów, Manowo, Świeszyno, Biesiekierz oraz Będzino.

Cel główny strategii (wizja rozwoju) Koszalińskiego Obszaru Funkcjonalnego skupia wokół trzech obszarów. Zgodnie z zapisami strategicznymi KOF w 2020 roku to:

1. Jeden z najpopularniejszych regionów turystycznych w Polsce, w pełni wykorzystujący nadmorskie walory wypoczynkowe, posiadający atrakcyjną ofertę całorocznych produktów turystycznych, dobrze skomunikowany z resztą kraju i Europy;
2. Dobre miejsce do życia i prowadzenia działalności gospodarczej, oferujące atrakcyjne miejsca pracy, korzystne walory środowiska przyrodniczego i wysokiej jakości kapitał ludzki;
3. Miejsce, którego dynamiczny rozwój jest wynikiem wieloaspektowej współpracy samorządów, społeczeństwa i przedstawicieli gospodarki, opartej na szacunku, równości i pielęgnowaniu tożsamości lokalnej.

Misją dokumentu jest przede wszystkim aktywizacja wspólnego potencjału Partnerów Projektu, na rzecz lepszego wykorzystania zasobów rozwojowych oraz poprawy sytuacji społeczno - gospodarczej, szczególnie w obszarach kryzysowych lub posiadających wysoki i niewystarczająco wykorzystany potencjał. Strategia KOF powinna przyczynić się do przezwyciężenia negatywnych zjawisk gospodarczych oraz rozwoju potencjału turystycznego w oparciu o posiadane walory, co przełożyłoby się na poprawę sytuacji w pozostałych obszarach strategicznych.

W toku prac nad strategią wypracowane zostały następujące cele strategiczne:

1. Silna gospodarka oparta na rozwoju turystyki.
2. Poprawa spójności wewnętrznej i dostępności zewnętrznej obszaru poprzez remonty, modernizację i budowę infrastruktury drogowej i towarzyszącej.

3. Współpraca Partnerów KOF na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców i rozwoju kapitału ludzkiego.
4. Współpraca na rzecz ochrony obszarów cennych przyrodniczo i rekultywacji obszarów zdegradowanych oraz rozbudowy infrastruktury komunalnej.

Tab. 3. Cele strategiczne oraz celów szczegółowe strategii KOF.

Cele strategiczne	Cele szczegółowe
1. Silna gospodarka oparta na rozwoju turystyki.	1.1. Utworzenie wspólnej marki turystycznej KOF i jej promocja.
	1.2. Kreowanie produktów wydłużających sezon turystyczny.
	1.3. Rozbudowa i utworzenie spójnej sieci szlaków turystycznych.
	1.4. Rozbudowa turystycznej infrastruktury towarzyszącej.
	1.5. Turystyczne wykorzystanie obszarów cennych przyrodniczo i krajobrazowo.
	1.6. Wykorzystanie możliwości współpracy w ramach powiązań klastrowych
	1.7. Rozwój gospodarki poprzez przyciąganie nowych inwestorów.
	1.8. Zmniejszenie poziomu bezrobocia i zwalczanie jego negatywnych skutków społecznych.
2. Poprawa spójności wewnętrznej i dostępności zewnętrznej obszaru poprzez remonty, modernizację i budowę infrastruktury drogowej i towarzyszącej	2.1. Rozbudowa i połączenie sieci ścieżek rowe-rowych.
	2.2. Zintegrowany, szybki i wygodny transport zbiorowy.
	2.3. Wspieranie działań zmierzających do po-prawy zewnętrznej dostępności komunika-cyjnej obszaru.
	2.4. Remonty, modernizacja i rozbudowa infra-struktury drogowej (w tym parkingowej).
3. Współpraca Partnerów KOF na rzecz po-prawy jakości życia mieszkańców i rozwoju kapitału ludzkiego.	3.1. Dostosowanie kwalifikacji zawodowych mieszkańców do potrzeb rynku pracy.
	3.2. Wsparcie oddolnych inicjatyw społecznych.
	3.3. Wspólne działania edukacyjne promujące przedsiębiorczość wśród dzieci i młodzieży.
	3.4. Stworzenie wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych.
	3.5. Zahamowanie negatywnych procesów demograficznych.
	3.6. Rewitalizacja miast i odnowa wsi.
	3.7. Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu mieszkańców KOF.
4. Współpraca na rzecz ochrony obszarów cennych przyrodniczo i rekultywacji obszarów zdegradowanych oraz rozbudowy infrastruktury komunalnej.	4.1. Promowanie wykorzystania OZE, gospo-darki niskoemisyjnej i ekologicznych środ-ków transportu.
	4.2. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury wodno-ściekowej.
	4.3. Kreowanie nowych i rewitalizacja istnieją-cych terenów zieleni urządzonej (parki, skwery itp.).
	4.4. Usprawnienie systemu gospodarowania od-padami.
	4.5. Racjonalizacja wykorzystania zasobów przyrodniczych.
	4.6. Wspólne działania edukacyjne na rzecz zwiększenia świadomości ekologicznej mieszkańców.

Strategia KOF przedstawia również katalog obszarów projektowych przypisanych do poszczególnych celów strategicznych. Ich charakter jest ogólny, otwarty i fakultatywny jednak w sposób klarowny uszczegółowia część postulatywną strategii.

Obszary projektowe w ramach **celu strategicznego nr 1**: Silna gospodarka oparta na rozwoju turystyki:

- Utworzenie i wspólna promocja marki tury-stycznej KOF (system identyfikacji wizualnej, katalog produktów, publikacje promocyjne, wspólny udział w targach, imprezach branżowych itp.)
- Przygotowanie i oznakowanie szlaków tury-stycznych, w tym szlaków tematycznych;
- Budowa miejsc postojowych i infrastruktury biwakowej na obszarach cennych przyrodniczo;
- Budowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej przy akwenach wodnych i szlaków turystycznych oraz tworzenie centrów rekreacyjno-turystycznych;
- Zagospodarowanie obiektów turystyki specjalistycznej (np. kolej wąskotorowa, bunkry).

Obszary projektowe w ramach **celu strategicznego nr 2**: Poprawa spójności wewnętrznej i dostępności zewnętrznej obszaru poprzez remonty, modernizację i budowę infrastruktury drogowej i towarzyszącej:

- Rozbudowa infrastruktury rowerowej wraz ze stworzeniem spójnej sieci ścieżek i szlaków rowerowych;
- Koordynacja działalności przewoźników transportu zbiorowego;
- Zawiązanie współpracy na rzecz lobbowania rozbudowy szybkich połączeń drogowych z ośrodkami o znaczeniu regionalnym i krajowym;
- Modernizacja odcinków dróg lokalnych o znaczeniu dla układu komunikacyjnego całego obszaru.

Obszary projektowe w ramach **celu strategicznego nr 3**: Współpraca Partnerów KOF na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców i rozwoju kapitału ludzkiego:

- Przygotowanie oferty szkoleń i kursów zawodowych przystosowanych do potrzeb rynku pracy;
- Program promowania przedsiębiorczości wśród dzieci i młodzieży szkolnej (warsztaty, spotkania z przedsiębiorcami);
- Opracowanie i wdrożenie lokalnych programów rewitalizacji;
- Opracowanie i wdrożenie programów odnowy miejscowości wiejskich;
- Budowa wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych (np. tzw. skwery sportów miejskich, siłownie zewnętrzne, hotspoty w przestrzeniach rekreacyjnych itp.);
- Konkurs grantowy dla inicjatyw społecznych;
- Rozbudowa sieci światłowodowej (dostęp do szerokopasmowego Internetu);
- Podniesienie jakości usług edukacyjnych po-przez poprawę bazy dydaktycznej, dostęp do nowoczesnych narzędzi edukacyjnych.

Obszary projektowe w ramach **celu strategicznego nr 4**: Współpraca na rzecz ochrony obszarów cennych przyrodniczo i rekultywacji obszarów zdegradowanych oraz rozbudowy infrastruktury komunalnej:

- Modernizacja oczyszczalni ścieków;
- Rozbudowa sieci infrastruktury wodno-ściekowej;
- Rewitalizacja terenów zieleni urządzonej;
- Wprowadzenie wspólnego systemu odbioru i utylizacji odpadów;
- Program edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży szkolnej;
- Organizacja imprez promujących zachowania ekologiczne, np. połączonych z selektywną zbiórką odpadów, zbiórką elektrośmieci itp.;
- Działania inwestycyjne na rzecz transportu zbiorowego – inwestycje w przystanki, pętle autobusowe, dworce-stacje kolejowe, tworzenie centrów przesiadkowych itp.

5. SPÓJNOŚĆ STRATEGII ZIT Z NAJWAŻNIEJSZYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

W ramach procesu opracowania Strategii ZIT dla KKBOF wykazana została spójność wskazanych celów strategicznych z założeniami polityk, strategii rozwojowych wyższego rzędu. Analiza spójności dokonana została w oparciu o poniżej wskazane dokumenty strategiczne:

- Strategia Unii Europejskiej – Europa 2020
- Strategii Rozwoju Kraju - Polska 2030
- Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020
- Umowa Partnerstwa
- Założenia Krajowej Polityki Miejskiej
- Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014 – 2020

Strategia ZIT dla KKBOF wpisuje się w określone cele i priorytety rozwojowe wskazane w dokumentach strategicznych na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i wojewódzkim. Szczegółowa analiza spójności zawarta została w tabeli

Tab. 3. Spójność celów Strategii ZIT dla KKBOF z założeniami dokumentów strategicznych wyższego rzędu

Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla KKBOF				
Cele strategiczne	Cel 1 Efektywność transportowa i energetyczna	Cel 2 Rozwój zintegrowanej infrastruktury transportowej	Cel 3 Rozwój gospodarczy i wspieranie innowacyjności przedsiębiorstw	Cel 4 Rozwój usług społecznych w szczególności wspieranie rozwoju nauki i kształcenia
Strategia Europa 2020				
Priorytety			Rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji	
	Rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej			
			Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – gospodarka charakteryzująca się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniająca spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną	
Inicjatywy przewodnie	Europa efektywnie korzystająca z zasobów	Unia Innowacji Europejska agenda cyfrowa Polityka przemysłowa w erze globalizacji Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia	Unia Innowacji Młodzież w drodze	Europa efektywnie korzystająca z zasobów
Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności				
Obszary strategiczne	Równoważenie potencjału rozwojowego regionów	Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna		Równoważenie potencjału rozwojowego regionów

Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla KKBOF						
Cele strategiczne	Cel 1 Efektywność transportowa i energetyczna	Cel 2 Rozwój zintegrowanej infrastruktury transportowej	Cel 3 Rozwój gospodarczy i wspieranie innowacyjności przedsiębiorstw	Cel 4 Rozwój usług społecznych w szczególności wspieranie rozwoju nauki i kształcenia		
Cele strategiczne	Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego	Wspieranie prorozwojowej alokacji zasobów w gospodarce, stworzenie warunków dla wzrostu oszczędności oraz podaży pracy i innowacji Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki	Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki	Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska	Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych	
Strategia Rozwoju Kraju 2020: aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo						
Obszar strategiczny	Konkurencyjna gospodarka	Konkurencyjna gospodarka	Spójność społeczna i terytorialna	Konkurencyjna gospodarka	Konkurencyjna gospodarka	
Cele strategiczne	Zwiększenie efektywności transportu	Wzmocnienie stabilności makroekonomicznej Wzrost wydajności gospodarki Zwiększenie innowacyjności gospodarki	Integracja społeczna Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych	Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko	Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych	
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie						
Cele polityki regionalnej	Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów	Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych		Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów	Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie	

Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla KKBOF						
Cele strategiczne	Cel 1 Efektywność transportowa i energetyczna	Cel 2 Rozwój zintegrowanej infrastruktury transportowej	Cel 3 Rozwój gospodarczy i wspieranie innowacyjności przedsiębiorstw	Cel 4 Rozwój usług społecznych w szczególności wspieranie rozwoju nauki i kształcenia		
					marginalizacji obszarów problemowych	
Kierunki działań	Wzmacnianie funkcji metropolitalnych ośrodków wojewódzkich i integracja ich obszarów funkcjonalnych	Budowa podstaw konkurencyjności województw		Budowa podstaw konkurencyjności województw	Tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania procesów rozwojowych i zwiększania ich absorpcji na obszary poza ośrodkami wojewódzkimi	
	Zwiększanie dostępności komunikacyjnej wewnątrz regionów	Wzmacnianie spójności w układzie krajowym			Pełniejsze wykorzystanie potencjału rozwojowego obszarów wiejskich	
		Wzmacnianie funkcji metropolitalnych ośrodków wojewódzkich i integracja ich obszarów funkcjonalnych	Wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe		Wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe	
Umowa Partnerstwa						
Cele główne	Poprawa spójności społecznej i terytorialnej	Zwiększenie konkurencyjności gospodarki	Poprawa spójności społecznej i terytorialnej	Zwiększenie konkurencyjności gospodarki	Poprawa spójności społecznej i terytorialnej	
Priorytetowe obszary wsparcia	Infrastruktura sieciowa na rzecz wzrostu i zatrudnienia	Otoczenie sprzyjające przedsiębiorczości i innowacjom	Spójność społeczna i aktywność zawodowa	Środowisko i efektywne gospodarowanie zasobami	Spójność społeczna i aktywność zawodowa	
		Infrastruktura sieciowa na rzecz wzrostu i zatrudnienia	Infrastruktura sieciowa na rzecz wzrostu i zatrudnienia	Nowoczesna infrastruktura sieciowa		
		Otoczenie sprzyjające przedsiębiorczości i innowacjom				
Projekt Założeń Krajowej Polityki Miejskiej						
Cele	Poprawa konkurencyjności i zdolności głównych ośrodków miejskich do kreowania rozwoju, wzrostu i zatrudnienia					
	Wspomaganie rozwoju subregionalnych i lokalnych ośrodków miejskich, przede wszystkim na obszarach problemowych polityki regionalnej (w tym na niektórych					

Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla KKBOF					
Cele strategiczne	Cel 1 Efektywność transportowa i energetyczna	Cel 2 Rozwój zintegrowanej infrastruktury transportowej	Cel 3 Rozwój gospodarczy i wspieranie innowacyjności przedsiębiorstw	Cel 4 Rozwój usług społecznych w szczególności wspieranie rozwoju nauki i kształcenia	
szczegółowe	obszarach wiejskich) poprzez wzmacnianie ich funkcji oraz przeciwdziałanie ich upadkowi ekonomicznemu				
	Nie dotyczy	Odbudowa zdolności do rozwoju poprzez rewitalizację zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie obszarów miejskich			Nie dotyczy
	Wspieranie zrównoważonego rozwoju ośrodków miejskich, w tym przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom niekontrolowanej suburbanizacji				
	Stworzenie warunków dla skutecznego, efektywnego i partnerskiego zarządzania rozwojem na obszarach miejskich, w tym w szczególności na obszarach metropolitalnych				
Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do roku 2020					
Cele strategiczne	Konkurencyjna aglomeracja opolska				
	Dobra dostępność rynków pracy, dóbr i usług	Konkurencyjny i stabilny rynek pracy	Nowoczesne usługi oraz atrakcyjna oferta turystyczno-kulturalna	Wysoka jakość środowiska	Wielofunkcyjne obszary wiejskie
		Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka			
Dynamiczne przedsiębiorstwa					
Projekt Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2014-2020					
Osie priorytetowe	Zrównoważony transport na rzecz mobilności mieszkańców	Konkurencyjny rynek pracy		Gospodarka niskoemisyjna	Obszary wiejskie o najtrudniejszej sytuacji rozwojowej - ZIT
		Konkurencyjna gospodarka	Wysoka jakość edukacji	Zapobieganie zagrożeniom	
		Innowacje w gospodarce	Inwestycje w infrastrukturę społeczną	Ochrona środowiska, dziedzictwa kulturowego i naturalnego	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie europejskich, krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych.

6. DIAGNOZA KOSZALIŃSKO-KOŁOBRZESKO-BIAŁOGARDZKIEGO OBSZARU FUNKcjONALNEGO

Cel diagnozy

Diagnoza obszaru wsparcia stanowi jeden z kluczowych elementów Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych KKBOF. Jej celem jest określenie aktualnego stanu rozwoju i funkcjonowania obszaru funkcjonalnego w najważniejszych dziedzinach życia społeczno – gospodarczego. Szczególnie istotne jest wykazanie drzemających w KKBOF potencjałów rozwojowych, przy jednoczesnym uwzględnieniu wyzwań rozwojowych identyfikowanych w Strategii Rozwoju Europa 2020. Poza wskazaniem potencjałów rozwojowych celem diagnozy jest identyfikacja barier rozwojowych KKBOF, stanowiących jednocześnie podstawę do określania przyszłych obszarów interwencji. To właśnie wyniki diagnozy sytuacji społeczno – gospodarczej KKBOF są w znaczącym stopniu podstawą dla wyznaczenia celów Strategii ZIT.

Sporządzenie rzetelnej diagnozy, z uwagi na konieczność syntetycznego opisanie zjawisk i procesów społecznych, gospodarczych, infrastrukturalnych oraz środowiskowych, jest zadaniem trudnym i wymagającym odpowiedniego doboru danych i wskaźników, z których ogromna większość dostępna jest dzięki ogólnodostępnej statystyce publicznej. Należy podkreślić, że poszerzenie wachlarza poruszanych zagadnień w diagnozie dla obszaru ZIT jest konieczna, gdyż dopiero dzięki tak całościowemu ujęciu uzyskuje się pełen obraz badanego obszaru. Wynikiem takiego podjęcia tematu jest często zestawienie ze sobą pozornie nie związanych ze sobą zagadnień społeczno-gospodarczych. Nie należy spodziewać się, że wyniki diagnozy będą ściśle charakteryzować pojedyncze gminy pod kątem każdej z badanych sfer. Celem diagnozy, tym bardziej sporządzanej dla obszaru ZIT, jest stworzenie ogólnego obrazu obszaru oraz wytypowanie głównych problemów, na nim występujących, których natężenie może występować z różną siłą w poszczególnych jego częściach. Konieczna jest również koncentracja na potencjałach obszaru, których przestrzenna alokacja wpływać będzie na dynamikę rozwojową na obszarze ZIT.

Źródła danych i metody badań

Prace diagnostyczne nad rozwojem wybranych dziedzin życia społecznego, gospodarczego i środowiska przyrodniczego opierały się w dużym stopniu na statycznych danych ilościowych pochodzących z zasobów Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Analiza danych statystycznych dokonana została na najniższym możliwym poziomie agregacji (NTS 5) w odniesieniu do najbardziej aktualnych danych, z których znaczna większość dotyczy stanu na dzień 31 grudnia 2013 roku (w przypadku ich braku, posłużono się danymi z 2012 roku, co jednak nie umniejsza trafności dokonanej diagnozy). W niektórych przypadkach konieczne było wykonanie analizy dynamicznej, wówczas przeprowadzono dodatkowe badanie, którego celem było porównanie zmienności wskaźników, najczęściej na przestrzeni jednej dekady. Tego typu analizy najczęściej przedstawiano w formie pisemnej jako podstawę dla analizy pewnego problemu.

Wybrane zjawiska zaprezentowane zostały na tle kraju oraz województwa, koncentrując się zasadniczo na wewnętrznych powiązaniach i zróżnicowaniu w ramach całego obszaru funkcjonalnego (podział na gminy). Ponadto na etapie prac diagnostycznych wykorzystane zostały wybrane dane pochodzące ze powstających niemal równolegle dwóch dokumentów strategicznych: Strategii Rozwoju Nadmorskiego Obszaru Funkcjonalnego, obejmującego Gminę Miasto Kołobrzeg, Gminę Kołobrzeg oraz Gminę Ustronie Morskie oraz Strategii Zrównoważonego Rozwoju Koszalińskiego Obszaru Funkcjonalnego. Posłużono się również dokumentami planistycznymi szczebla krajowego, regionalnego i lokalnego, a także wykorzystano dotychczasowy dorobek badawczy firmy Lider Projekt Sp. z o. o. oraz IPC Instytut Badawczy. Dodatkowymi źródłami danych, wykorzystanymi na etapie diagnozy strategicznej były strony internetowe urzędów miast i gmin KKBOF oraz dane pochodzące z gminnych ewidencji i rejestrów. Pogłębiona analiza diagnostyczna dotyczy następujących sfer:

1. Położenie administracyjne z podstawową charakterystyką obszaru KKBOF.
2. Sfera społeczna. Rozdział ten zawiera elementy tworzące tło społecznych uwarunkowań rozwoju KKBOF. Przedstawiona została tu sytuacja demograficzna, występująca na obszarze funkcjonalnym. Zaprezentowane analizy dotyczą liczby i rozmieszczenia ludności w strukturze przestrzennej KKBOF, dynamikę zmian ludności, gęstość zaludnienia w poszczególnych

jednostkach samorządowych. Przeanalizowana została także struktura ludności według płci, zagadnienia przyrostu naturalnego oraz migracji. Rozdział zawiera ponadto diagnozę stanu rozwoju najważniejszych usług publicznych, do których zaliczyć należy: edukację (wychowanie przedszkolne, szkolnictwo podstawowe, gimnazjalne a także ponadgimnazjalne i wyższe), ochronę zdrowia i opiekę społeczną oraz kulturę.

3. Sfera gospodarcza. Celem niniejszego rozdziału jest wskazanie na potencjały i bariery rozwojowe KKBOF w obszarze gospodarki. Zawarte w analizie dotyczą liczby i struktury podmiotów gospodarczych, funkcjonujących na obszarze funkcjonalnym w odniesieniu do poszczególnych gmin. Na podstawie zaprezentowanych danych wskazany został poziom zatrudnienia i bezrobocia ze wskazaniem kluczowych dla KKBOF branży gospodarki. Zaprezentowane zostały ponadto kluczowe jednostki, instytucje otoczenia biznesu oraz wspierania przedsiębiorczości. Ważną dziedziną gospodarki lokalnej oraz regionalnej na obszarze KKBOF jest turystyka, której poświęcony został osobny podrozdział. Rozdział kończy diagnoza rozwoju mieszkalnictwa ze wskazaniem poziomu atrakcyjności inwestycyjnej w poszczególnych gminach KKBOF.
4. Sfera środowiskowa. Diagnoza sfery przyrodniczej zawiera charakterystykę najważniejszych walorów przyrodniczych, wpływających na atrakcyjność KKBOF m.in. w obszarze rozwoju turystyki. Wykazane zostały najcenniejsze obszary chronione oraz wskazany poziom atrakcyjności walorów przyrodniczych, przy wykorzystaniu wskaźnika lesistości gmin KKBOF.
5. Sfera infrastrukturalna. Rozdział prezentuje stan rozwoju liniowej infrastruktury transportowej ze wskazaniem dostępności KKBOF do najważniejszych miejskich ośrodków regionalnych i krajowych. Przeanalizowane zostały ponadto elementy infrastruktury technicznej, istotnej z punktu widzenia ochrony środowiska przyrodniczego (elementy infrastruktury komunalnej i gospodarki odpadami).

Przy opracowaniu diagnozy wykorzystane zostały nowoczesne narzędzia analizy przestrzennej, oparte na informacyjnych systemach geograficznych. Podsumowaniem części diagnostycznej jest analiza SWOT, wykazująca

w usystematyzowany sposób silne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia w aktualnym i przyszłym rozwoju KKBOF.

6.1. Położenie administracyjne

Zgodnie z Porozumieniem w sprawie utworzenia Związku ZIT Koszalińsko-KołobrzESCO-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego z dnia 28 marca 2014 roku, Związek ten utworzony został przez 19 gmin województwa zachodniopomorskiego: 3 gminy miejskie (Białogard, KołobrzEG, Koszalin), 6 gmin miejsko-wiejskich (Karlino, Tychowo, Gościno, Bobolice, Sianów, Polanów) oraz 10 gmin wiejskich (Białogard, Dygowo, KołobrzEG, Siemyśl, Ustronie Morskie, Będzino, Biesiekierz, Manowo, Mielno, Świeszyno).

Obszar ZIT KKBOF położony jest w północno-wschodniej części województwa zachodniopomorskiego, a jego naturalną granicę od północy wyznacza linia brzegowa Morza Bałtyckiego. Związek ZIT KKBOF tworzą gminy z trzech powiatów: kołobrzESCO (z wyjątkiem gminy Rymań), białogardzkiego i koszalińskiego, a największym miastem na tym obszarze jest Koszalin z liczbą mieszkańców wynoszącą 109 170 osób (GUS, 2013).

Powierzchnia Związku ZIT KKBOF wynosi ogółem 3175 km², a jego obszar zamieszkiwany jest przez 299 579 mieszkańców. Obszar ZIT KKBOF stanowi 13,9 % terytorium województwa zachodniopomorskiego, a udział ludności Związku ZIT KKBOF stanowi 17% mieszkańców województwa zachodniopomorskiego.

Największą gminą obszaru KKBOF jest gmina miejsko-wiejska Polanów, której obszar wynosi 393 km². Drugą co do wielkości gminą na obszarze KKBOF jest gmina miejsko-wiejska Bobolice o powierzchni 368 km². Najmniejszymi gminami na obszarze KKBOF są gminy miejskie: miasto Białogard i miasto KołobrzEG, których powierzchnia w obu przypadkach wynosi 26 km².

Tab. 4. Ogólna charakterystyka gmin Związku ZIT KKBOF

Jednostka terytorialna	Typ gminy	Powiat	Powierzchnia w km ²	Ludność (2013)
M. Białogard	miejska	białogardzki	26	24722
Białogard	wiejska	białogardzki	328	7853
Karlino	miejsko-wiejska	białogardzki	141	9307
Tychowo	miejsko-wiejska	białogardzki	350	7017
Dygowo	wiejska	kołobrzESCO	129	5640
Gościno	miejsko-wiejska	kołobrzESCO	116	5235
M. KołobrzEG	miejska	kołobrzESCO	26	46897
KołobrzEG	wiejska	kołobrzESCO	144	10334
Siemyśl	wiejska	kołobrzESCO	107	3758
Ustronie Morskie	wiejska	kołobrzESCO	57	3665
Będzino	wiejska	koszaliński	166	8555
Biesiekierz	wiejska	koszaliński	117	6420
Bobolice	miejsko-wiejska	koszaliński	368	9583
M. Koszalin	miejska	koszaliński	98	109170
Manowo	wiejska	koszaliński	187	6870
Mielno	wiejska	koszaliński	62	5056
Polanów	miejsko-wiejska	koszaliński	393	9080
Sianów	miejsko-wiejska	koszaliński	227	13758
Świeszyno	wiejska	koszaliński	133	6659
KKBOF	-	-	3175	299579
Zachodniopomorskie	-	-	22892	1718861
POLSKA	-	-	312679	38495659

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Struktura osadnicza obszaru Związku ZIT KKBOF cechuje się koncentracją ludności w największych ośrodkach miejskich: Koszalinie, KołobrzEGu i Białogardzie. Przestrzenne rozmieszczenie ludności jest głównym potencjałem wpływającym na rozwój społeczno-gospodarczy tego obszaru. Należy uznać, że

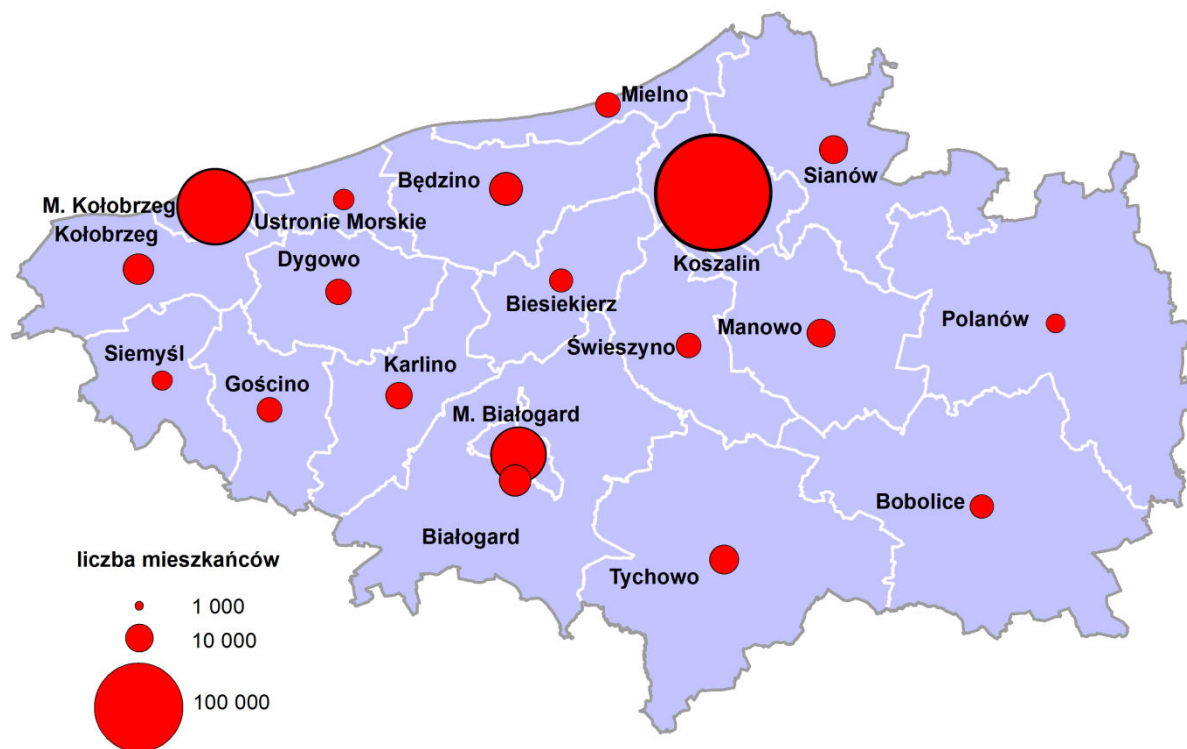
największe miasta KKBOF – Koszalin i Kołobrzeg, są motorami rozwoju społeczno-gospodarczego dla obszaru KKBOF – tam koncentrują się podmioty gospodarcze i rozwija się przedsiębiorczość, to również główne ośrodki usługowe na obszarze KKBOF, których siła oddziaływania wykracza poza granice administracyjne tych miast.

6.2. Sfera społeczna

Demografia

Na obszarze KKBOF w 2013 roku ogółem zamieszkiwało 299 579 osób, o 8641 osób więcej niż w roku 2003. Obszarami o największym potencjale ludności są największe miasta obszaru KKBOF – Koszalin (109 170 mieszkańców), Kołobrzeg (46 897 mieszkańców) oraz Białogard (24 722 mieszkańców).

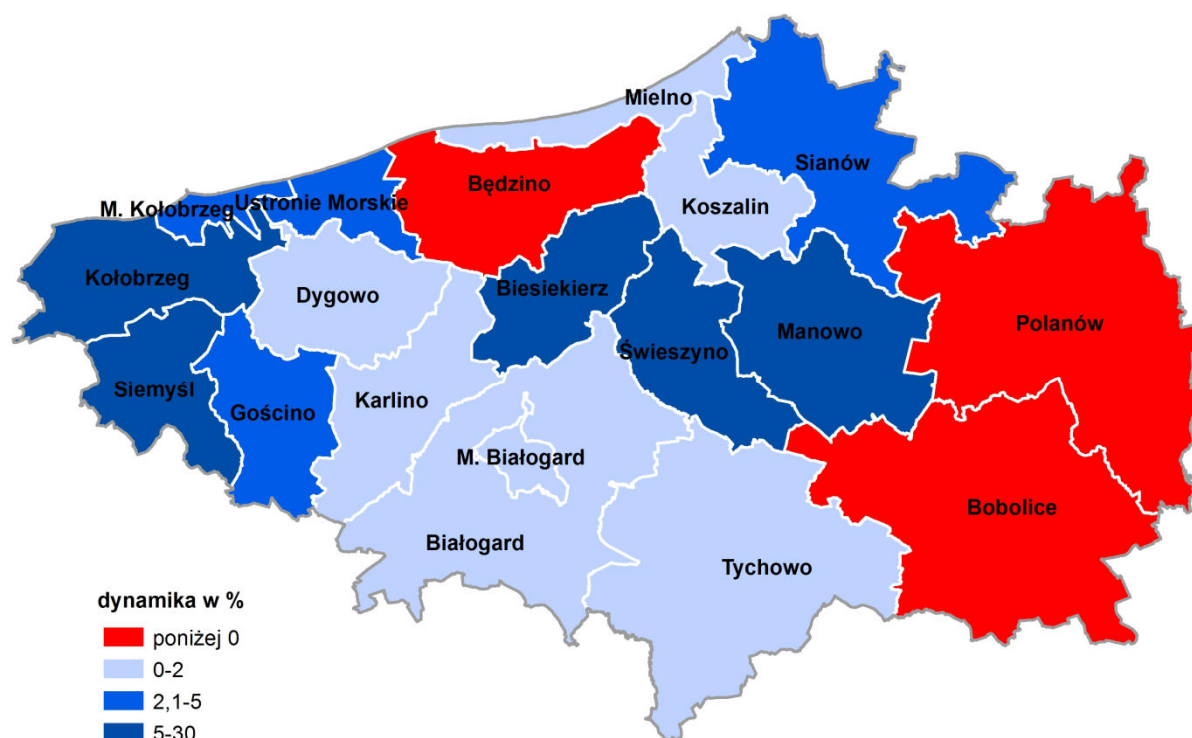
Ryc. 11. Liczba mieszkańców na obszarze KKBOF (2013)

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Dynamika zaludnienia na obszarze KKBOF w latach 2003-2013 była dodatnia, a jej wartość wyniosła 3,0%. Liczba ludności na badanym obszarze zwiększyła się w okresie ostatniej dekady z 290 938 mieszkańców (2003) do 299 579 mieszkańców (2013), a więc o 8641 osób. Sytuację demograficzną KKBOF, biorąc pod uwagę zwiększającą się liczbę mieszkańców, należy uznać za perspektywiczną dla dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego.

Ryc. 12. Dynamika zmian zaludnienia na obszarze KKBOF w latach 2003-2013 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Należy podkreślić, że negatywną tendencją odpływu ludności z obszaru KKBOF w latach 2003-2013 cechowały się jedynie 3 gminy: Będzino (-7,1%), Bobolice (-4,2%) i Polanów (-2,6%). Poza tym na obszarze KKBOF w latach 2003-2013 w pozostałych gminach dynamika zmian zaludnienia była dodatnia, najwyższa w gminach: Biesiekierz (28,9%), Świeszyno (21,9%) i w gminie wiejskiej Kołobrzeg (19,9%). **Do pozytywnych trendów demograficznych należy także zaliczyć dodatnie tempo przyrostu liczby ludności w największych miastach obszaru KKBOF (Kołobrzeg, Koszalin, Białogard),** gdy tymczasem większość polskich miast dużych i średniej wielkości wykazuje

cechy miast „kurczących się” tzw. „*shrinking cities*”, co oznacza utratę mieszkańców w granicach administracyjnych lecz często na korzyść przyrostu liczby mieszkańców w obszarach podmiejskich). Obecne polskie miasta (co wynika m. in. z KPZK) znajdują się w fazie rozwoju zwanej suburbanizacją - również największe miasto obszaru KKBOF znajduje się w tej fazie rozwoju o czym świadczyć może dynamiczny przyrost liczby mieszkańców w gminach bezpośrednio graniczących z Koszalinem (głównie na południe od Koszalina).

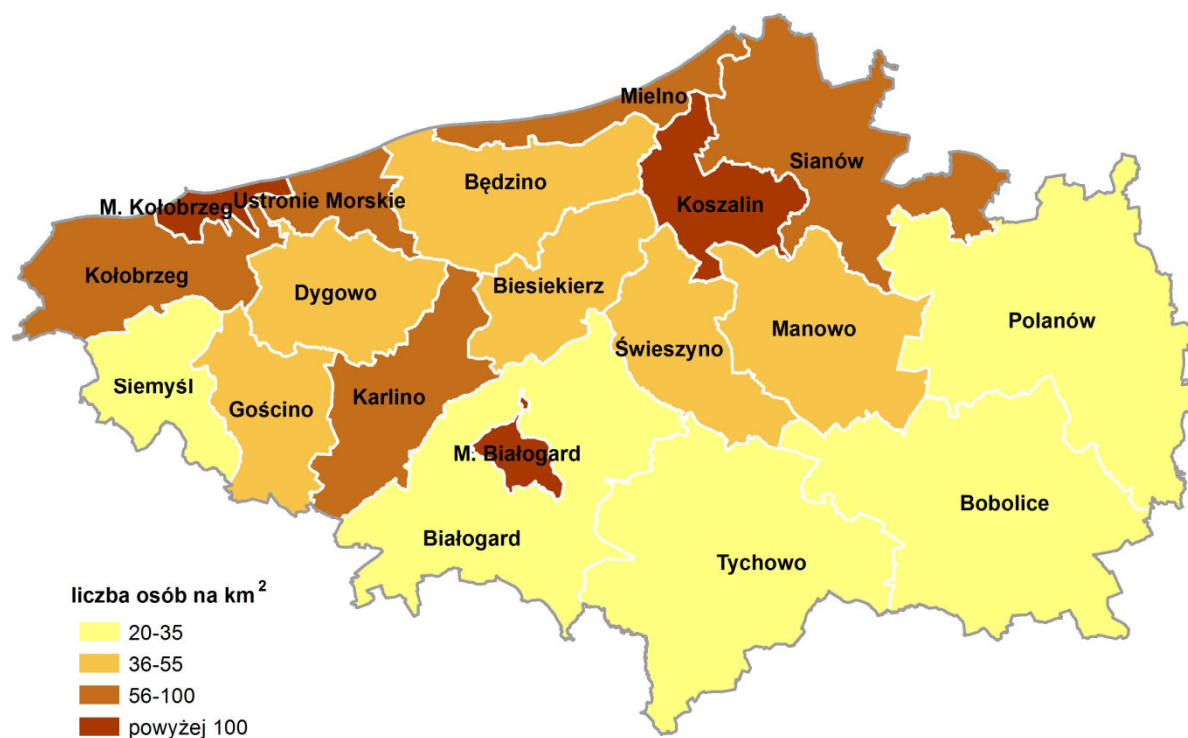
Jak już zaakcentowano, największy przyrost liczby ludności w latach 2003-2013 odnotowały gminy graniczące z największymi miastami leżącymi na obszarze KKBOF – Koszalinem i Kołobrzegiem. Gminy bezpośrednio sąsiadujące z tymi miastami stają się atrakcyjnymi miejscami zamieszkania, z uwagi na bliskość dużych miast, a także, co jest nie bez znaczenia, możliwość zakupu nieruchomości po niższej cenie niż w dużym mieście. Dla migrantów przenoszących się poza granice administracyjne dużego miasta, istotny jest również dogodny dojazd do największych ośrodków miejskich (np. w celu dojazdu do miejsca pracy czy skorzystania z usług). Często takie rozwiązanie możliwe jest wyłącznie przy korzystaniu z własnego środka lokomocji.

Suburbanizacja przejawia się zwiększeniem dynamiki rozwoju społeczno-gospodarczego gmin otaczających duże miasta oraz dodatnim saldem migracji. Warto zwrócić uwagę, że charakter „sypialni miejskich” mają gminy zlokalizowane głównie w południowej i południowo-wschodniej części miasta Koszalina (Biesiekierz, Świeszyno, Manowo) oraz gminy położone na południe od miasta Kołobrzeg (głównie gmina wiejska Kołobrzeg i Siemyśl). Czynnikiem kształtującymi koncentrację ludności na obszarze KKBOF są niewątpliwie również warunki przyrodnicze i atrakcyjne, nadmorskie położenie geograficzne.

Najwyższą gęstością zaludnienia na obszarze KKBOF charakteryzuje się miasto Kołobrzeg (1827 os./km²) i Koszalin (1110 os./km²), najniższą gęstością zaludnienia cechują się z kolei trzy gminy miejsko – wiejskie: Tychowo (20 os./km²), Polanów (23 os./km²) oraz Bobolice (26 os./km²). Największą gęstością zaludnienia cechują się duże miasta obszaru KKBOF, ale widoczny jest również horyzontalny podział obszaru KKBOF na dwie części: pas nadmorski – charakteryzujący się wyższą na tle obszaru gęstością zaludnienia oraz część

południową – obszar gmin wiejskich o niższych na tle obszaru wskaźnikach gęstości zaludnienia (Polanów, Bobolice, Tychowo, gm. wiejska Białogard).

Ryc. 13. Gęstość zaludnienia na obszarze KKBOF (2013)

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Niższy wskaźnik zaludnienia w południowej części obszaru KKBOF wynika m.in. faktu, iż to te gminy posiadają największą powierzchnię oraz niesprzyjające rozwojowi osadnictwa na ich terenie warunki przyrodnicze. Nie bez znaczenia pozostaje także kwestia koncentracji ludności w pasie nadmorskim, co wynika z zwiększonej atrakcyjności społeczno – gospodarczej tej części obszaru funkcjonalnego, na co wskazują wyniki dokonanej diagnozy społeczno-gospodarczej.

Koncentracja ludności w pasie nadmorskim to efekt synergii wielu czynników społeczno-gospodarczych i przyrodniczych, należy również nadmienić, że w obszarze tym dynamicznie rozwija się budownictwo rezydencjalne, jak również związane z obsługą ruchu turystycznego.

Struktura ludności wg płci na obszarze KKBOF wykazuje cechy charakterystyczne dla polskiego społeczeństwa. Współczynnik feminizacji,

a więc liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn, jest najwyższy w dużych ośrodkach – Kołobrzegu (112), Koszalinie (111), Ustroniu Morskim (111). Jest to cecha charakterystyczna dla dużych ośrodków miejskich i odzwierciedla strukturę zatrudnienia kobiet w zawodach sfeminizowanych (np. oświata, służba zdrowia, turystyka, gastronomia). Z uwagi na przeważający udział mężczyzn pracujących w zawodach rolniczych, najniższymi wskaźnikami feminizacji na obszarze KKBOF cechują się gminy wiejskie: gm. wiejska Białogard i Bobolice. Należy podkreślić, że struktura społeczeństwa wg płci jest czynnikiem, który potencjalnie kształtować może stan bezrobocia na obszarze KKBOF.

Tab. 5. Dynamika zmian zaludnienia, gęstość zaludnienia i współczynnik feminizacji na obszarze KKBOF (2013)

Jednostka terytorialna	Dynamika zmian ludności 2003-2013 (%)	Gęstość zaludnienia (os./km ²)	Współczynnik feminizacji
M. Białogard	1,3	961	110
Białogard	0,3	24	95
Karlino	1,4	66	100
Tychowo	0,4	20	98
Dygowo	1,3	44	103
Gościno	2,5	45	99
M. Kołobrzeg	4,6	1827	112
Kołobrzeg	19,9	72	105
Siemyśl	6,2	35	99
Ustronie Morskie	2,9	64	111
Będzino	-7,1	51	99
Biesiekierz	28,9	55	99
Bobolice	-4,2	26	97
M. Koszalin	1,2	1110	111
Manowo	9,3	36	102
Mielno	1,9	81	105
Polanów	-2,6	23	98
Sianów	4,3	61	102
Świeszyno	21,9	50	101
KKBOF	3,0	245	102
Zachodniopomorskie	1,3	75	105
POLSKA	0,8	123	107

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

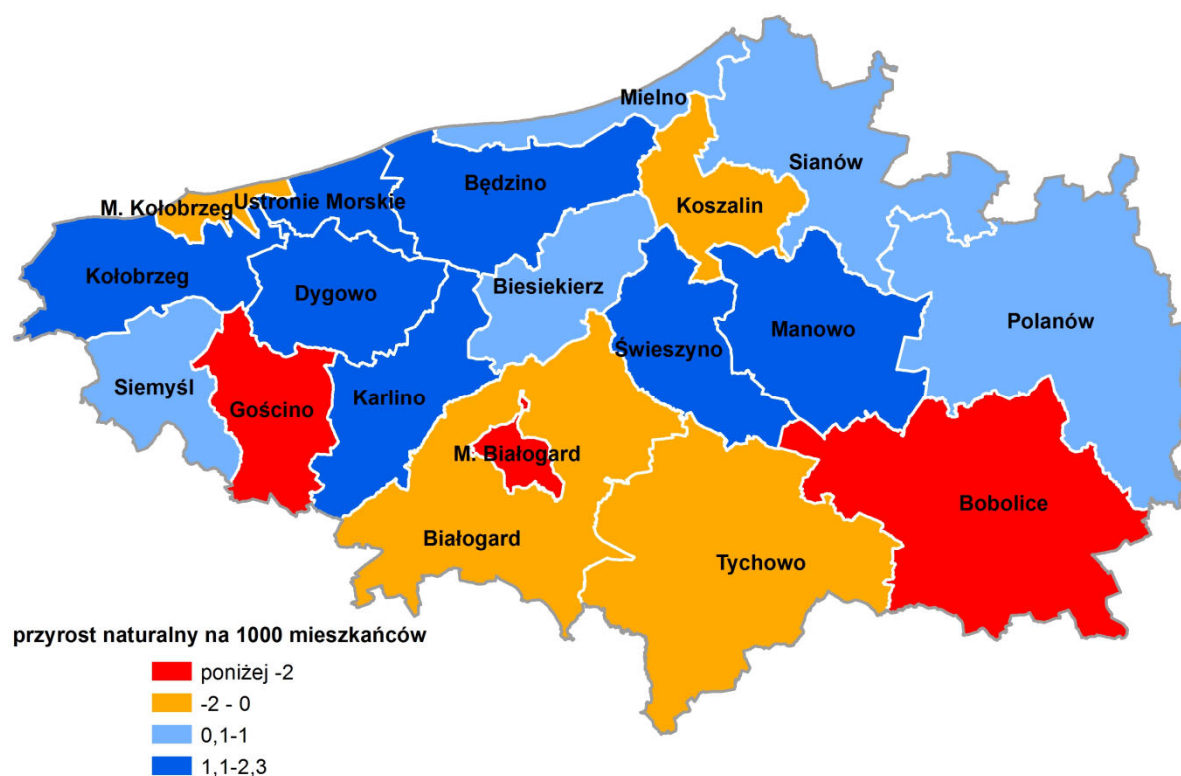
Jednym z mierników odzwierciedlających stopień zestarzenia ludności jest obciążenie demograficzne. Dla celów niniejszej diagnozy w celu zobrazowania stanu starości społeczeństwa KKBOF, posłużono się miarą obciążenia demograficznego rozumianego jako liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym. **Wskaźnik obciążenia demograficznego w 2013 roku przyjął najwyższe wartości dla miast z obszaru KKBOF – Koszalina (33,8), Kołobrzegu (33%), Mielna (29%).** „Najmłodsze demograficznie” gminy z obszaru KKBOF to głównie gminy wiejskie: Świeszyno (18,4%), Biesiekierz (19,9%), Siemyśl (20,1%). Wzrastająca liczba osób w wieku emerytalnym oznacza w przyszłości zwiększone wydatki związane z zapewnieniem utrzymania osób starszych, ale również wzmożone zapotrzebowanie ludności na usługi związane z opieką zdrowotną i socjalną.

Przyrost naturalny (różnica między liczbą urodzeń a zgonami) na obszarze KKBOF w 2013 roku w poszczególnych gminach był zróżnicowany. Najniższa wartość wskaźnika przyrostu naturalnego w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2013 roku charakteryzowała gminy: Gościno (-3,1‰), miasto Białogard (-2,8‰), Bobolice (-2,2‰) oraz Koszalin (-1,7‰). Dodatni, najwyższy przyrost naturalny w 2013 roku cechował gminę wiejską Kołobrzeg (2,2‰), Świeszyno (2,0‰) oraz Karlino (1,8‰).

Jak wynika z przedstawionej poniżej ryciny, ujemny przyrost naturalny charakteryzuje gminy położone w południowej części obszaru KKBOF, głównie gminy miejsko - wiejskie Bobolice, Tychowo, Gościno oraz gminę miejską i wiejską Białogard. Ujemny przyrost naturalny jest cechą charakterystyczną miast obszaru KKBOF – Koszalina, Kołobrzegu i Białogardu. Odnosząc dane dotyczące wartości przyrostu naturalnego do wskaźników obciążenia demograficznego, należy stwierdzić, że w miastach obszaru KKBOF następuje proces starzenia się populacji (ujemny przyrost naturalny i wysokie na tle obszaru KKBOF wskaźniki obciążenia demograficznego). Dodatkowo wskaźniki przyrostu naturalnego charakteryzują gminy przylegające do największych miast obszaru KKBOF – Koszalina i Kołobrzegu. To zjawisko związane jest z migracjami mieszkańców do stref podmiejskich dużych miast w poszukiwaniu lepszych w ocenie mieszkańców miast - warunków życia. Chodzi tu głównie o polepszenie warunków

mieszkańców – możliwość zakupu nieruchomości za cenę często dużo niższą niż w mieście. Do stref podmiejskich migrują głównie osoby młode, rodziny z dziećmi lub osoby dopiero planujące założenie rodziny (a więc te najbardziej mobilne). Stąd także wynika wyższy w gminach podmiejskich niż w miastach wskaźnik przyrostu naturalnego.

Ryc. 14. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców (2013)

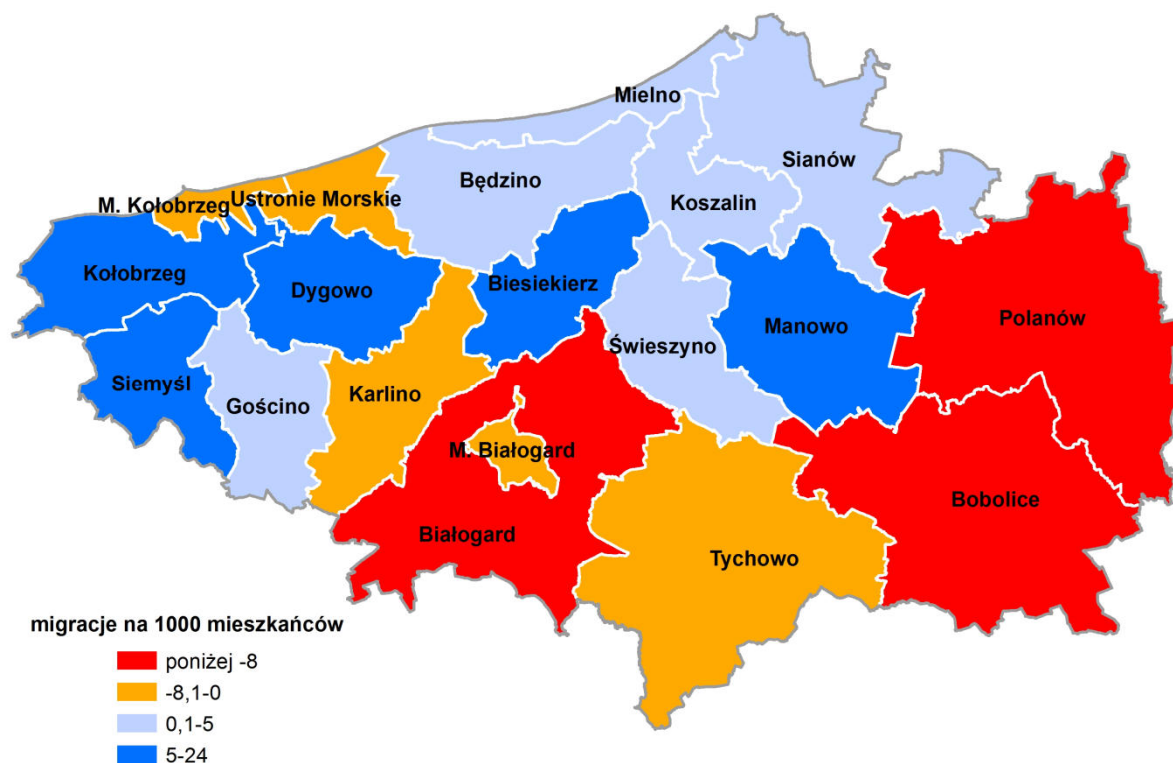

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Saldo migracji a więc relacja pomiędzy napływem a odpływem mieszkańców w 2013 roku w przeliczeniu na 1000 mieszkańców przyjęło najwyższe wartości ujemne w gminach: Bobolice (-11,3‰) i gminie wiejskiej Białogard (-11,1‰).

Najwyższe dodatnie saldo migracji w 2013 roku cechowało gminę Biesiekierz (23,8‰), co wynika niewątpliwie z jej położenia pomiędzy Koszalinem a Białogardem. Można domniemywać, że gmina ta pełni funkcję „sypialnianą” dla Koszalina, a w mniejszym stopniu również dla miasta Białogard.

Ryc. 15. Saldo migracji na obszarze KKBOF na 1000 mieszkańców (2013)

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Tab. ... Obciążenie demograficzne, przyrost naturalny i saldo migracji (2013)

Jednostka terytorialna	Obciążenie demograficzne - liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	Saldo migracji na 1000 mieszkańców
M. Białogard	28,4	-2,8	-2,7
Białogard	20,9	-1,5	-11,1
Karlino	23,1	1,8	-7,8
Tychowo	23,1	-1,3	-4,0
Dygowo	23,1	1,6	7,1
Gościno	24,6	-3,1	4,0
M. Kołobrzeg	33,0	-1,6	-0,4
Kołobrzeg	20,5	2,2	6,8
Siemyśl	20,1	0,5	5,8
Ustronie Morskie	22,3	1,4	-3,3

Jednostka terytorialna	Obciążenie demograficzne - liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	Saldo migracji na 1000 mieszkańców
Będzino	21,7	1,5	1,4
Biesiekierz	19,9	0,8	23,8
Bobolice	23,8	-2,2	-11,3
M. Koszalin	33,8	-1,7	0,8
Manowo	20,2	1,3	6,0
Mielno	29,5	0,2	0,2
Polanów	22,5	1,0	-8,7
Sianów	20,4	0,4	1,7
Świeszyno	18,4	2,0	4,5
KKBOF	23,6	0,0	0,7
Zachodniopomorskie	27,8	-0,9	-0,6
POLSKA	29,0	-0,5	-0,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Aktualne tendencje demograficzne na obszarze KKBOF przełożą się na przyszły stan i strukturę ludności tego obszaru. **Według prognozy demograficznej dla obszaru KKBOF liczba mieszkańców w 2035 roku w stosunku do prognoz na 2015 rok zmniejszy się o około 20 tys. mieszkańców (ok. 6%).** Największy spadek liczby ludności nastąpi w mieście Koszalin (ok.9,5%), następnie w powiecie kołobrzesckim (ok. 7%) i powiecie białogardzkim (ok. 5%). Najmniej „dotkliwie” będą zmiany liczby mieszkańców w powiecie koszalińskim – w latach 2015-2035 ubędzie z niego „zaledwie” 0,5% mieszkańców.

Zmniejszaniu się liczby ludności w perspektywie 2035 roku towarzyszyć będzie starzenie się ludności, co dla władz lokalnych wiązać się będzie z koniecznością zapewnienia opieki zdrowotnej (głównie geriatrycznej) jak i socjalnej dla dynamicznie starzejącej się grupy mieszkańców. **Na całym obszarze KKBOF liczba ludności powyżej 75 roku życia w 2035 roku zwiększy się w stosunku do 2015 roku o ok. 95%.**

Usługi społeczne

Do usług społecznych zalicza się m. in. **ochronę zdrowia, oświatę, wychowanie i edukację, pomoc i opiekę społeczną, kulturę i bezpieczeństwo publiczne**. Usługi społeczne stanowią część usług publicznych i są one najczęściej całkowicie lub częściowo finansowane przez państwo. Stan zaspokojenia potrzeb społecznych mieszkańców wpływa na jakość ich życia oraz poczucie bezpieczeństwa. Najważniejsze znaczenie ma dostęp do podstawowych usług społecznych, tych z których korzysta się najczęściej, czy wręcz na co dzień. W obiegowej opinii takimi usługami społecznymi są edukacja i usługi zdrowotne. Na potrzeby niniejszej diagnozy dokonano charakterystyki usług edukacyjnych, ochrony zdrowia i opieki społecznej, kultury, a więc tych usług, które mają największe znaczenie dla codziennego życia mieszkańców i tym samym zaspokajania ich potrzeb.

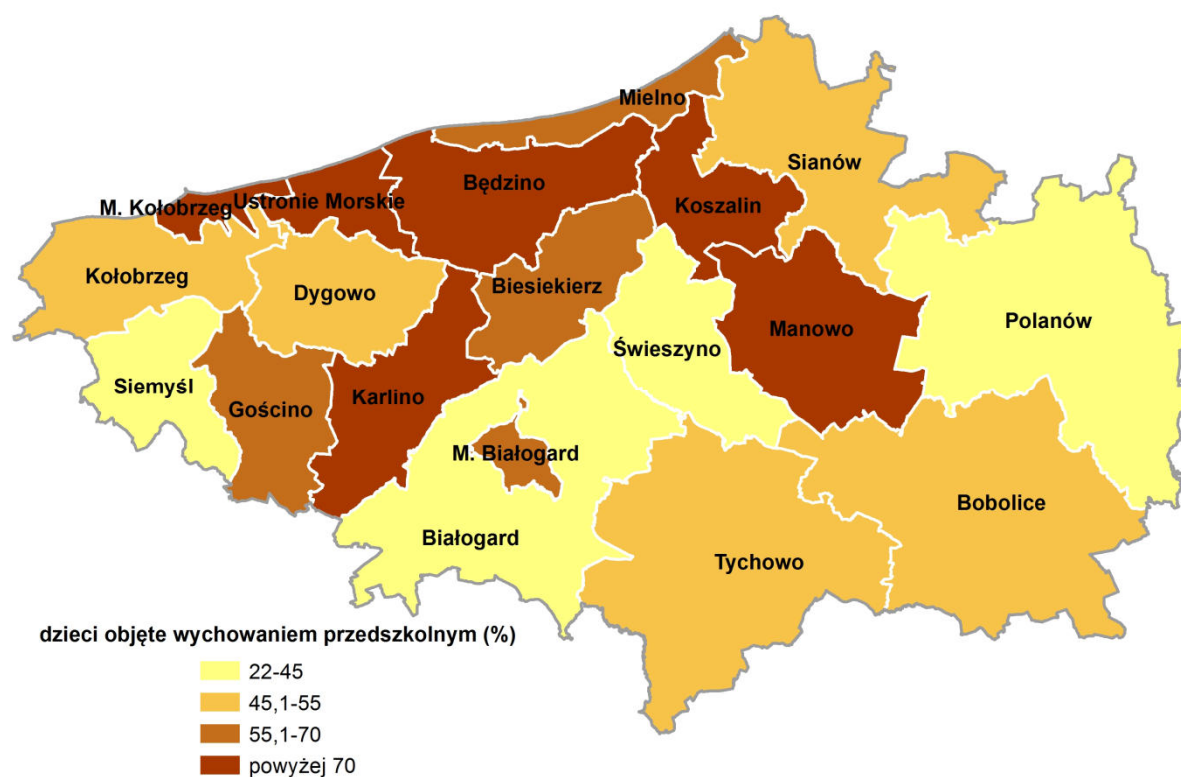
W zakresie wychowania przedszkolnego przedstawiono m. in. dane statyczne dotyczące odsetka dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym, liczby placówek wychowania przedszkolnego oraz liczby dzieci uczęszczających do tych placówek. W zakresie szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego celowa była analiza liczba placówek szkolnych i liczby ich użytkowników (dzieci i młodzieży), a także współczynników skolaryzacji, które odzwierciedlają siłę oddziaływania (potencjał edukacyjny) miast/gmin obszaru KKBOF. W przypadku szkolnictwa ponadgimnazjalnego uznano za celowe przeprowadzenie dokładanej analizy jakościowej szkół, również pod kątem zawodów, których się w tych szkołach naucza. To istotne biorąc pod uwagę zasady kształcenia dualnego oraz dostosowywania profili edukacji do zapotrzebowania przedsiębiorców.

Wychowanie przedszkolne, szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne

Jedną z najważniejszych usług nierynkowych (publicznych) jest **wychowanie przedszkolne**. Pośrednio usługa ta wpływa na stymulowanie rynku pracy, poprzez ułatwienie rodzicom powrotu na rynek pracy. Społecznie jest to usługa wysoce pożądana, choć stan wychowania przedszkolnego w Polsce cechują ciągle zbyt duże dysproporcje między obszarami wiejskimi a miejskimi, a odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym jest w porównaniu z rekomendacjami unijnymi ciągle zbyt niski.

Jak wynika z zaleceń Rady Europejskiej do 2020 roku wychowaniem przedszkolnym w Polsce powinno zostać objętych 95% dzieci (czterolatków). Na obszarze KKBOF jedynie 60% dzieci w wieku 3-5 lat objętych jest wychowaniem przedszkolnym (średnia krajowa – 69,7%). Najniższy odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym na obszarze KKBOF cechuje gminy wiejskie, na których dostępność przestrzenna do przedszkoli jest gorsza niż w miastach (gmina wiejska Białogard – 22,1%, Siemyśl – 41,4%, Polanów – 44,8%). Największy odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym cechuje największe miasta obszaru KKBOF – Kołobrzeg (85%) oraz Koszalin (83,7%), co naturalnie związane jest z większą aktywnością zawodową oraz „miejskim” stylem życia, który przejawia się szybszym powrotem kobiet do pracy po urodzeniu dziecka niż w przypadku kobiet zamieszkujących na wsi. Równie wysoki odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym występuje w Ustroniu Morskim (84,9%).

Ryc. 16. Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym na obszarze KKBOF (2012)

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Na obszarze KKBOF funkcjonują 82 placówki wychowania przedszkolnego (przedszkola i punkty przedszkolne ogółem, GUS, 2012). Do ww placówek uczęszcza łącznie 7 540 dzieci.

Głównymi ośrodkami, w których koncentrują się placówki wychowania przedszkolnego, są największe miasta na obszarze KKBOF. Najwięcej dzieci uczęszcza do przedszkoli zlokalizowanych w: Koszalinie (3238 dzieci), Kołobrzegu (1386 dzieci), Białogardzie (637 dzieci). W pozostałych gminach na obszarze KKBOF liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli jest zróżnicowana. Najmniej dzieci uczęszczających do przedszkoli charakteryzuje gminy: Siemyśl (41 dzieci), Świeszyno (50 dzieci) czy gminę wiejską Białogard (55 dzieci). Liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli skorelowana jest z liczbą placówek wychowania przedszkolnego. W celu obejmowania coraz większej liczby dzieci opieką przedszkolną, konieczne jest zatem rozbudowywanie bazy przedszkoli w gminach.

Tab. 6. Wychowanie przedszkolne na obszarze KKBOF (2012)

Jednostka terytorialna	Przedszkola i punkty przedszkolne ogółem	Dzieci w przedszkolach i w punktach przedszkolnych	Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (3-5 lat)
m. Białogard	6	637	64,5
Białogard	1	55	22,1
Karlino	4	261	75,8
Tychowo	1	111	50,8
Dygowo	2	67	51,8
Gościno	1	136	62,2
m. Kołobrzeg	12	1386	85,0
Kołobrzeg	5	187	50,9
Siemyśl	2	41	41,4
Ustronie Morskie	1	104	84,9
Będzino	4	246	72,5
Biesiekierz	3	146	68,0
Bobolice	1	177	47,2
Koszalin	28	3238	83,7
Manowo	4	262	71,1
Mielno	1	104	65,6
Polanów	1	154	44,8

Jednostka terytorialna	Przedszkola i punkty przedszkolne ogółem	Dzieci w przedszkolach i w punktach przedszkolnych	Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (3-5 lat)
Sianów	4	178	53,6
Świeszyno	4	128	40,2
KKBOF	82	7540	60
Zachodnio-pomorskie	444	38330	65,9
POLSKA	11446	949068	69,7

Źródło: Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Na obszarze KKBOF funkcjonują 83 szkoły podstawowe i 60 gimnazjów. W roku szkolnym 2012/2013 do szkół podstawowych na obszarze KKBOF uczęszczało łącznie 15 838 uczniów, a do szkół ponadgimnazjalnych 9201 uczniów. Najwięcej uczniów szkół podstawowych uczęszcza do placówek zlokalizowanych w Koszalinie (5443 uczniów) oraz w Kołobrzegu (2644 uczniów), podobnie do gimnazjów: w Koszalinie naukę pobiera 3204 gimnazjalistów, a w Kołobrzegu – 1581 uczniów.

Tab. 7. Szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne na obszarze KKBOF (2012)

Jednostka terytorialna	Szkoly podstawowe		Gimnazja		Współczynnik solaryzacji netto	
	ogółem	uczniowie	ogółem	uczniowie	szkoly podstawowe	gimnazja
m. Białogard	4	1360	6	879	93,00	90,39
Białogard	3	391	3	335	78,84	72,93
Karlino	4	650	1	314	99,00	78,23
Tychowo	2	420	3	256	87,64	82,47
Dygowo	3	345	2	182	88,13	81,22
Gościno	2	334	1	184	89,60	80,00
m. Kołobrzeg	10	2644	11	1581	111,46	108,33
Kołobrzeg	2	280	2	157	37,67	37,70
Siemyśl	2	275	1	108	100,39	76,00
Ustronie Morskie	1	197	1	133	90,91	95,49
Będzino	4	475	2	244	87,62	79,11
Biesiekierz	4	316	2	168	67,65	56,75
Bobolice	5	569	2	301	94,03	82,74

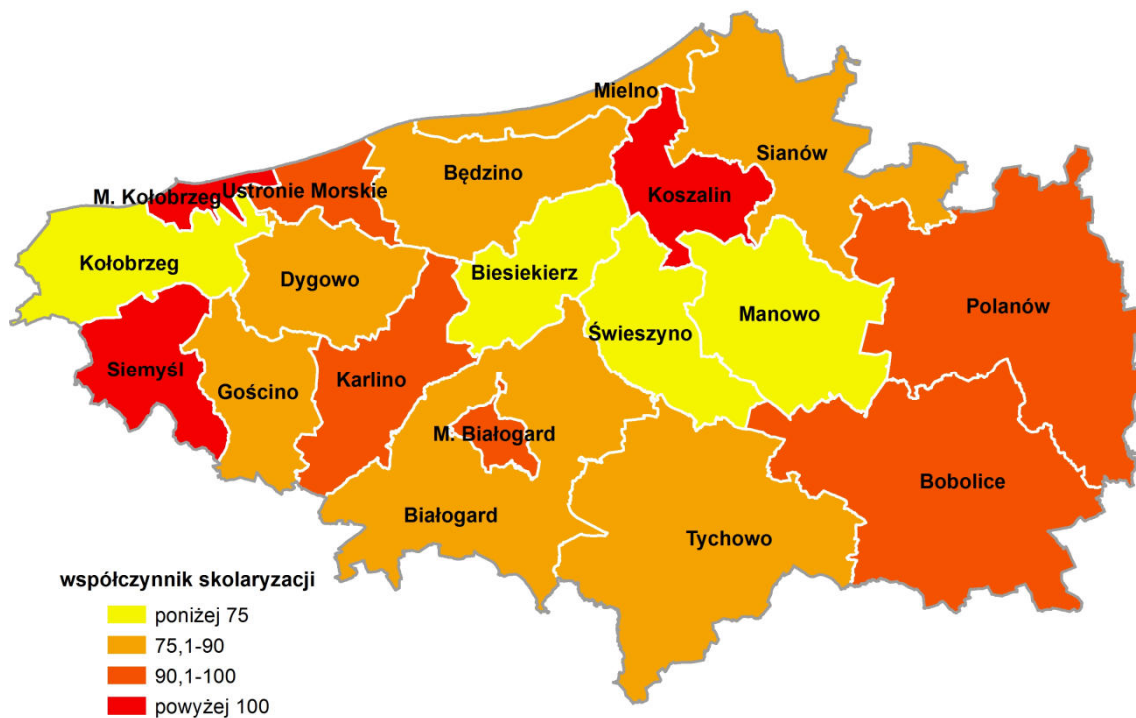
Jednostka terytorialna	Szkoły podstawowe		Gimnazja		Współczynnik solaryzacji netto	
Koszalin	19	5443	16	3204	102,68	105,03
Manowo	2	334	1	152	71,10	54,43
Mielno	2	224	1	102	87,45	66,90
Polanów	5	578	2	368	90,12	86,25
Sianów	6	723	2	396	81,24	65,76
Świeszyno	3	280	1	137	57,72	51,05
KKBOF	83	15838	60	9201	85,07	76,36
Zachodnio-pomorskie	495	92829	329	51420	91,60	88,49
POLSKA	13555	2160861	7573	1177480	94,87	92,98

Źródło: Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Biorąc pod uwagę wartości współczynnika skolaryzacji netto ośrodkami o silnej funkcji w zakresie szkolnictwa podstawowego są: miasto Kołobrzeg oraz Koszalin. W obu miastach wartości współczynników przekraczają 100, co oznacza, że ośrodki te stanowią miejsce edukacji również dla uczniów zamieszkujących poza ww. miastami. Wartości współczynnika skolaryzacji netto dla szkolnictwa gimnazjalnego na obszarze KKBOF przyjmują również najwyższe wartości w Koszalinie i Kołobrzegu, co świadczy o ponadlokalnej funkcji tych miast jako ośrodków szkolnictwa gimnazjalnego.

Niższe wartości współczynnika skolaryzacji zarówno jeśli chodzi o szkolnictwo podstawowe jak i gimnazjalne w gminach: wiejskiej Kołobrzeg, Biesiekierz, Świeszyno i Manowo świadczą o tym, że dzieci zamieszkujące na terenie tych gmin dojeżdżają do szkół gimnazjalnych poza gminą swojego zamieszkania. Wartości współczynników skolaryzacji ukazują zatem siłę ciężarów ośrodków o funkcjach edukacyjnych. **Stanowią wyraz hierarchii ośrodków miejskich w strukturze osadniczej obszaru KKBOF, nie można również wykluczyć, że w ocenie mieszkańców edukacja w szkołach w mieście jest uważana za lepszą niż na wsi.** Należy również zaznaczyć, że wskaźniki skolaryzacji mogą, choć nie muszą, świadczyć o jakości nauczania, dlatego powinny być bezwzględnie analizowane w politykach oświatowych gmin na obszarze KKBOF.

Ryc. 17. Współczynnik skolaryzacji netto dla szkolnictwa podstawowego na obszarze KKBOF (2012)

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Ryc. 18. Współczynnik skolaryzacji netto dla szkolnictwa gimnazjalnego na obszarze KKBOF (2012)

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Szkolnictwo ponadgimnazjalne i wyższe

Na obszarze KKBOF w roku szkolnym 2012/2013 w szkołach ponadgimnazjalnych dla młodzieży (bez szkół specjalnych) naukę pobierało 10328 uczniów w 50 placówkach szkolnych. Największa liczba uczniów na obszarze KKBOF uczęszczała do liceów ogólnokształcących (4698 uczniów) i techników (4254 uczniów). Do zasadniczych szkół zawodowych uczęszczało 1376 uczniów.

Ośrodkiem szkolnictwa ponadgimnazjalnego o znaczeniu regionalnym jest Koszalin, w którym łącznie do szkół ponadgimnazjalnych uczęszczało w roku szkolnym 2012/2013 5345 uczniów, co stanowiło 51,7% wszystkich uczniów uczęszczających do szkół ponadgimnazjalnych na obszarze KKBOF. W mieście tym zlokalizowane są zarówno publiczne, jak i niepubliczne szkoły ponadgimnazjalne, których oferta edukacyjna przyciąga uczniów z okolicznych gmin i miejscowości. W Koszalinie funkcjonują m. in.: I LO im. S. Dubois, II LO im. W. Broniewskiego, VI LO, V LO w ZS nr 2 im. S. Lema, Informatyczne Liceum Ogólnokształcące, IV Prywatne Liceum Ogólnokształcące, LO Etna, LO Profesja, Katolickie LO. Na terenie miasta Koszalina funkcjonują następujące zasadnicze szkoły zawodowe: Zasadnicza Szkoła Zawodowa w Zespole Szkół nr 1 im. M. Kopernika, Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 2 w ZS nr 8 im. T. Kościuszki, Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 4 w ZS nr 7 im. B. Bukowskiego, Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 5 W ZS nr 10 im. B. Chrobrego, Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 6 w ZS nr 9 im. R. Traugutta, Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 8 w ZS nr 12. W Koszalinie zlokalizowane są następujące technika: Technikum Budowlane w ZS nr 7 im. B. Bukowskiego, Technikum Ekonomiczne w ZS nr 7 im. B. Bukowskiego, Technikum Ekonomiczne w ZS nr 1 im. M. Kopernika, Technikum Elektroniczne w ZS nr nr 9 im. R. Traugutta, Technikum Handlowe w ZS nr 1 im. M. Kopernika, Technikum Mechaniczne w ZS nr 10 im. Bolesława Chrobrego, Technikum Samochodowe w ZS nr 10 im. B. Chrobrego, Technikum Zawodowe nr 2 w ZS nr 8 im. T. Kościuszki, Technikum Zawodowe w ZS nr 1 im. Mikołaja Kopernika.

W Kołobrzegu zlokalizowany jest Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 im. Henryka Sienkiewicza, w którym w roku szkolnym 2014/2015 uruchomione zostanie kształcenie w II LO (profile: humanistyczny, sportowy, politechniczno-cyfrowa, biologiczno-chemiczna) i Technikum Zawodowym nr 2 (technik informatyk). W Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 im. Bolesława III

Krzywoustego w roku szkolnym 2014/2015 funkcjonują: Technikum Zawodowe (technik mechanik) i Zasadnicza Szkoła Zawodowa. W Kołobrzegu funkcjonuje również Społeczne Liceum Ogólnokształcące im. Zbigniewa Herberta.

W Białogardzie zlokalizowany jest Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych, w którym w roku szkolnym 2013/2014 funkcjonowało 5 techników oraz zasadnicza szkoła zawodowa (od roku szkolnego 2014/2015 uruchomione zostanie kształcenie w dodatkowym technikum). Uczniowie techników od września 2014 roku będą mieli możliwość kształcenia się w technikum elektrycznym, technikum mechanicznym, technikum handlowym, technikum ekonomicznym, technikum informatycznym oraz technikum obsługi turystycznej. W zasadniczej szkole zawodowej uczniowie mogą kształcić się m. in. w zawodach: elektryk, kucharz, sprzedawca, mechanik pojazdów samochodowych, murarz-tylnkarz, stolarz, piekarz, cukiernik, wędliniarz, fryzjer, krawiec. Istotnym elementem funkcjonowania szkoły jest współpraca z firmą Energia Operator S.A., dzięki której uczniowie zyskują praktyczne przygotowanie do zawodu, a nawet możliwość zatrudnienia. W Białogardzie funkcjonuje również LO im. Bogusława X (publiczne) oraz Prywatne LO Scholar (prywatne).

W Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Karlinie zlokalizowane jest liceum ogólnokształcące oraz zasadnicza szkoła zawodowa, w której istnieje możliwość kształcenia m. in. w zawodach fotograf, cieśla, zdun, blacharz, cukiernik, stolarz, a nawet zegarmistrz.

W Tychowie w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych im. prof. Jana Radomskiego zlokalizowane jest liceum ogólnokształcące oraz zasadnicza szkoła zawodowa. W Gościnie zlokalizowany jest Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Macieja Rataja, w którym w roku szkolnym 2013/2014 funkcjonowało liceum ogólnokształcące, w którym uruchomiono następujące profile kształcenia: policyjny, straży granicznej, wojskowy, straży pożarnej, ratownictwa wodnego i medycznego oraz 2 technika (od 2013/2014): technikum hotelarstwa i technikum architektury krajobrazu.

Na terenie gminy Manowo w miejscowości Bonin zlokalizowany jest Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. W. Witosa, w którym funkcjonuje Technikum (technik architektury krajobrazu, technik mechanizacji rolnictwa, technik weterynarii, technik żywienia i usług gastronomicznych, technik turystyki wiejskiej, technik agrobiznesu) i Zasadnicza Szkoła Zawodowa (kucharz,

mechanik-operator pojazdów i maszyn rolniczych). Organem prowadzącym ZSCKR jest Minister Rolnictwa.

W Polanowie w Zespole Szkół Publicznych funkcjonuje liceum ogólnokształcące (profil językowo-turystyczny i mundurowy).

Rozwijanie szkolnictwa ponadgimnazjalnego powinno następować na obszarze KKBOF w oparciu o analizę rynku pracy oraz zapotrzebowanie przedsiębiorców na wykwalifikowanych pracowników z danej branży.

Istotne jest dalsze wspomaganie rozwoju i dofinansowywanie placówek szkolnictwa zawodowego, jak również wdrażanie systemów szkolnictwa dualnego, opartego na współpracy między placówką szkolną a przedsiębiorstwem. Taki rodzaj stałej kooperacji przyczyni się do kształcenia pracowników zgodnie z wymogami przedsiębiorców, a uczniom pozwoli na zdobycie praktyki zawodowej a w perspektywie również zatrudnienia.

Tab. 8. Szkoły ponadgimnazjalne dla młodzieży (bez specjalnych) na obszarze KKBOF w 2012 roku

Jednostka terytorialna	Licea ogólnokształcące		Technika		Zasadnicze szkoły zawodowe	
	liczba placówek	liczba uczniów	liczba placówek	liczba uczniów	liczba placówek	liczba uczniów
m. Białogard	3	491	5	458	1	146
Białogard	0	0	0	0	0	0
Karlino	1	33	0	0	1	22
Tychowo	1	181	0	0	1	29
Dygowo	0	0	0	0	0	0
Gościno	1	342	1	30	0	0
m. Kołobrzeg	3	999	3	1566	1	384
Kołobrzeg	0	0	0	0	0	0
Siemyśl	0	0	0	0	0	0
Ustronie Morskie	0	0	0	0	0	0
Będzino	0	0	0	0	0	0
Biesiekierz	0	0	0	0	0	0
Bobolice	1	29	0	0	0	0
Koszalin	8	2599	10	2037	6	709
Manowo	0	0	1	163	1	86
Mielno	0	0	0	0	0	0

Polanów	1	24	0	0	0	0
Sianów	0	0	0	0	0	0
Świeszyno	0	0	0	0	0	0
KKBOF	19	4698	20	4254	11	1376
Zachodnio-pomorskie	111	24512	102	21332	69	7858
POLSKA	2293	577462	1978	520103	1378	183716

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

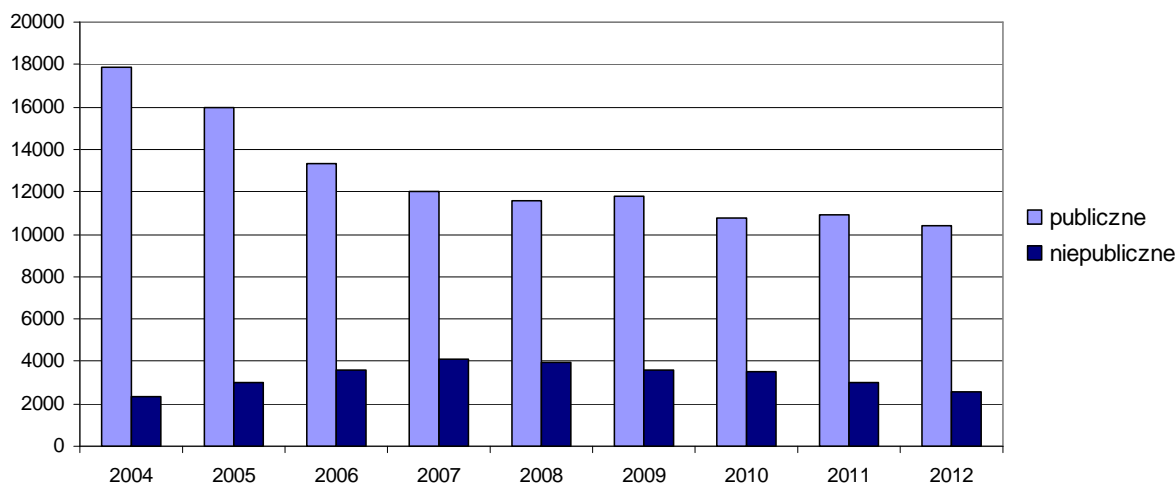
Na obszarze KKBOF głównym ośrodkiem szkolnictwa wyższego jest Koszalin. W 2012 roku liczba studentów wyniosła ogółem 12 938, w tym 10 375 studentów kształcących się na uczelniach publicznych. Liczba studentów szkół wyższych w badanym okresie 2004-2012 wykazuje tendencję malejącą.

W 2014 roku na obszarze KKBOF funkcjonowały następujące szkoły wyższe: Politechnika Koszalińska, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, Koszalińska Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych, Gdańska Wyższa Szkoła Humanistyczna – Filia w Koszalinie oraz Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi – zamiejscowy ośrodek dydaktyczny w Koszalinie. Mieszkańcy Koszalina i regionu mają możliwość kształcenia wyższego na zróżnicowanych kierunkach, największym prestiżem i zainteresowaniem cieszy się od lat Politechnika Koszalińska – jedyna politechnika na terenie województwa zachodniopomorskiego. Aktualnie politechnika prowadzi kształcenie na 28 kierunkach studiów.

W latach 2004-2012 liczba studentów uczelni wyższych systematycznie malała. Wynika to głównie z niżu demograficznego oraz pojawieniem się na rynku licznych prywatnych uczelni i szkół. W kontekście zmniejszającej się liczby studentów i obecności na rynku uczelni niepaństwowych, pojawia się nieuchronnie konieczność konkurencji o studentów. Jest to możliwe do osiągnięcia poprzez wdrażanie nowych kierunków studiów, a więc poszerzanie oferty kształcenia, jak i oferowanie studentom atrakcyjnych form studiowania. Absolutnym minimum jest zapewnienie studentom możliwości stypendiów i staży zagranicznych, a przede wszystkim krajowych, m. in. opartych na współpracy z największymi przedsiębiorcami w regionie. Taka forma współpracy ma obopólne korzyści: zapewnia przedsiębiorcom wykwalifikowanego pracownika, a studentowi często wymaganą

praktykę zawodową. Dodatkowo, możliwe jest w ten sposób zapobieganie odpływowi wykwalifikowanych pracowników, i zatrzymanie cennego kapitału społecznego.

Ryc. 19. Liczba studentów uczelni wyższych na obszarze KKBOF w latach 2004-2012

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Ochrona zdrowia i opieka społeczna

Dogodny dostęp do służby zdrowia oraz profesjonalna opieka medyczna wpływają na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców oraz ich jakość życia. Dobry dostęp do służby zdrowia wpływa na stan zdrowia mieszkańców, a to z kolei w sposób bezpośredni przekłada się na wydatki publiczne w sferze opieki zdrowotnej. W dobie postępującego starzenia się społeczeństwa polskiego, zdrowie mieszkańców należy traktować jako istotny czynnik kształtujący kapitał społeczny. Niestety zasoby statystyki publicznej GUS nie pozwalają na przedstawienie pełnej charakterystyki sektora zdrowotnego.

Głównym ośrodkiem o funkcjach zdrowotnych jest Koszalin. W Koszalinie zlokalizowane są trzy szpitale o zasięgu ponadlokalnym: Szpital Wojewódzki im. Mikołaja Kopernika, Szpital Specjalistyczny – Zespół Gruźlicy i Chorób Płuc oraz Szpital MSWiA.

Powszechnie stosowaną miarą dostępności do opieki zdrowotnej jest liczba placówek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej przypadająca na 10 tys. mieszkańców. Na obszarze KKBOF najlepszą dostępnością (największą liczbą

tego typu placówek na 10 tys. mieszkańców) cechują się: miasto Koszalin (6 placówek), gmina Będzino (6 placówek), miasto Białogard (5 placówek), gmina Siemyśl (5 placówek). Niestety na obszarze KKBOF zlokalizowane są gminy, w których brakuje placówek tego typu. Są to m. in. gmina Dygowo i gmina wiejska Białogard. Jak wynika z analizy danych, gorszą dostępnością do placówek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej cechują się gminy wiejskie, np. gmina wiejska Kołobrzeg (1 placówka), czy gminy: Gościno, Biesiekierz, Bobolice, Sianów, Świeszyno (po 2 placówki). Miasta cechuje lepsza dostępność do służby zdrowia, ale stanowią one również zaplecze związane z opieką medyczną dla mieszkańców zamieszkujących obszary wiejskie na obszarze KKBOF.

Dostępność do aptek jest również często stosowanym wskaźnikiem dostępności do służby zdrowia. Wartość wskaźnika jest wypadkową liczby aptek zlokalizowanych na danym terenie i liczby mieszkańców zamieszkujących dany obszar. Najlepszą dostępnością do aptek charakteryzują się największe miasta obszaru KKBOF: **Kołobrzeg (1804 mieszkańców/1 aptekę) i Koszalin (2799 mieszkańców/1 aptekę)**. Gorsze wskaźniki na tle obszaru uzyskują gminy wiejskie: np. gmina wiejska Kołobrzeg (5167) czy Bobolice (4792).

Tab. 9. Charakterystyka podstawowych wskaźników z zakresu ochrony zdrowia i opieki społecznej na obszarze KKBOF

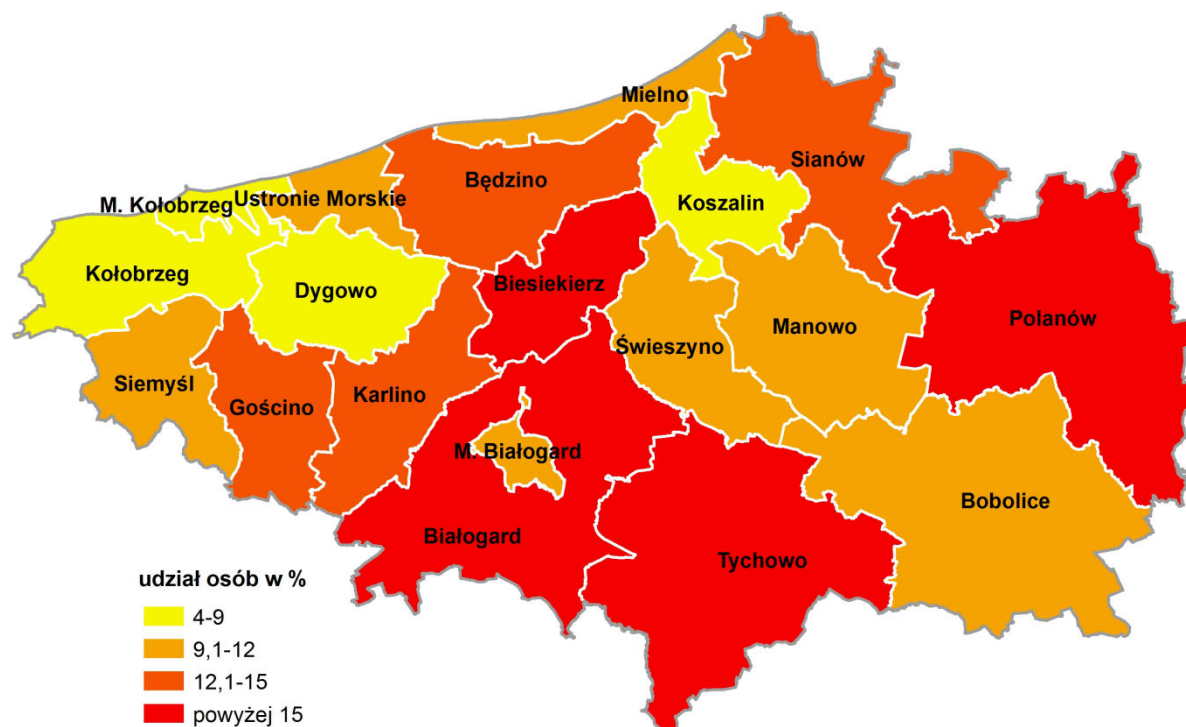
Jednostka terytorialna	Placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 10 tys. ludności	Ludność na 1 aptekę ogólnodostępną	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej ogółem
m. Białogard	5	3090	11,3
Białogard	0	-	20,8
Karlino	4	4654	14,6
Tychowo	4	3509	21,1
Dygowo	0	-	8,5
Gościno	2	2618	13,3
m. Kołobrzeg	4	1804	4,9
Kołobrzeg	1	5167	5,1
Siemyśl	5	3758	11,4

Ustronie Morskie	3	3665	11,9
Będzino	6	4278	13,0
Biesiekierz	2	-	16,1
Bobolice	2	4792	10,9
Koszalin	6	2799	4,9
Manowo	3	6870	9,6
Mielno	4	2528	10,5
Polanów	3	4540	18,6
Sianów	2	4586	12,1
Świeszyno	2	-	11,5
KKBOF	3	3911	12,1
Zachodnio-pomorskie	5	3306	9,7
POLSKA	5	3150	8,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Miernikiem wyrażającym stopień objęcia mieszkańców wsparciem socjalnym jest udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej ogółem. Im wyższy wskaźnik tym większe wartości wskaźnika tym większe nakłady na pomoc środowiskową, a co za tym idzie: większe problemy społeczne (pomoc społeczna udzielana jest osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, niestety często dotkniętych problemem ubóstwa, alkoholizmu czy bezrobocia). Wskaźnik udziału osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej jest wyraźnie skorelowany z bezrobociem, dlatego pomoc osobom w trudnej sytuacji życiowej powinna zakładać szerokie działania wspierające i aktywizujące przedsiębiorczość mieszkańców.

Ryc. 20. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej ogółem na obszarze KKBOF

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Obszary miejskie, a także gminy bezpośrednio sąsiadujące z miastami na obszarze KKBOF – Koszalinem czy Kołobrzegiem cechuje wyraźnie niższy wskaźnik udziału osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. Wynika to również z bliskości silnych rynków pracy oraz możliwości dojazdu do pracy do większych miast.

Kultura

Wizerunek miast i regionów kreowany jest nie tylko poprzez tempo rozwoju gospodarczego, ale też w dużej mierze przez ofertę kulturalną, skierowaną do mieszkańców i turystów. Instytucje kultury co raz częściej postrzegane są jako turystyczne atrakcje i narzędzia miejskiej czy regionalnej polityki promocyjnej. Dobrze działające instytucje, z atrakcyjnym i wartościowym programem, budują korzystny *image* miasta/regionu i sprzyjają rozwojowi turystyki - jednak nie powinien być to jedyny lub zasadniczy sens ich funkcjonowania.

Życie kulturalne na obszarze KKBOF w zasadniczym stopniu koncentruje się najważniejszych centrach rozwojowych. Koszalin, Kołobrzeg oraz Białogard

koncentrują na swoim terenie najważniejsze jednostki kulturalne. Zasadniczą rolę odgrywa tu Koszalin – ośrodek kulturalny o znaczeniu ponadlokalnym, zapewniający najlepsze warunki do rozwoju wszystkich dziedzin kultury (w tym kultury wyższej) oraz powszechny dostęp do jej dóbr. Głównymi partnerami w tworzeniu, upowszechnianiu i rozwijaniu kultury w mieście są instytucje, organizacje pozarządowe, twórcy i artyści indywidualni, szkoły artystyczne, wyższe uczelnie oraz inne podmioty działające w tej sferze. **W Koszalinie swoją działalność prowadzą instytucje kultury tj. Bałtycki Teatr Dramatyczny im. Juliusza Słowackiego, Centrum Kultury 105 w Koszalinie, Filharmonia Koszalińska im. Stanisława Moniuszki, Koszalińska Biblioteka Publiczna im. Joachima Lelewela i Muzeum w Koszalinie.** Najważniejszymi imprezami cyklicznymi, istotnymi z punktu widzenia całego obszaru KKBOF (oraz całego regionu) są: Koszaliński Festiwal Debiutów Filmowych „Młodzi i Film”, Europejski Festiwal Filmowy „Integracja Ty i Ja”, Międzynarodowy Festiwal Filmów Dokumentalnych o Włodzimierzu Wysockim „Pasje wg św. Włodzimierza”, Międzynarodowy Festiwal Organowy, Światowy Festiwal Chórów Polonijnych, Letni Festiwal Kabaretu „Kabareton”, Lato Polonijne, Międzynarodowy Festiwal Zespołowej Muzyki Akordeonowej, M-Teatr, Generacja, Hanza Jazz Festiwal. Do niewątpliwych atutów Koszalina należy jeden z największych w Polsce amfiteatrów.

W Kołobrzegu kluczową instytucją w zakresie animacji kultury jest Regionalne Centrum Kultury w Kołobrzegu, będące samorządową instytucją kultury. Centrum prowadzi działalność kulturalną w zakresie tworzenia, upowszechniania i ochrony dóbr kultury narodowej oraz rozwijania i utrwalania zainteresowań kulturalnych mieszkańców Kołobrzegu i okolicznych gmin. Organizuje liczne kursy i szkolenia, festiwale, wystawy oraz imprezy artystyczne. Ponadto Regionalne Centrum Kultury prowadzi działalność wydawniczą i edytorską oraz realizuje zadania z zakresu edukacji kulturalnej i artystycznej. Instytucja koordynuje działania amatorskiego ruchu artystycznego oraz działania z zakresu edukacji kulturalno-oświatowej. Dodatkowo ważną rolę w życiu kulturalnym miasta odgrywa Miejska Biblioteka Publiczna w Kołobrzegu, której działalność polega na rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb czytelniczych i informacyjnych mieszkańców miasta, upowszechnianiu wiedzy i nauki, rozwijaniu kultury, dbaniu o sprawne funkcjonowanie sieci bibliotecznej i systemu informacyjnego na terenie miasta. Miejska Biblioteka Publiczna jest organizatorem wielu przedsięwzięć kulturalnych.

Istotną funkcję w zakresie rozwoju kultury na terenie miasta Białogard pełni Centrum Kultury i Spotkań Europejskich, będąca miejską

instytucją kultury wpisaną do rejestru instytucji kultury, prowadzonego przez Miasto Białogard. Centrum Kultury i Spotkań Europejskich prowadzi działalność w zakresie szerokokorozumianego upowszechniania kultury. Do podstawowych zadań Centrum należy w szczególności: edukacja kulturalna i wychowanie przez sztukę, sprawowanie opieki nad zabytkami, tworzenie warunków dla rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego oraz zainteresowania wiedzą i sztuką, tworzenie warunków dla rozwoju folkloru, a także rękodzieła ludowego i artystycznego, rozpoznawanie, rozbudzanie i zaspokajanie potrzeb oraz zainteresowań kulturalnych, działalność instruktażowo-metodyczna dla pracowników upowszechniania kultury w zakresie zadań wymienionych powyżej, organizacja spotkań europejskich, informacja turystyczna i promocja miasta.

Bogatą ofertę kulturalną posiadają ponadto gminy KKBOF, gdzie oprócz działających instytucji kultury organizowanych jest wiele przedsięwzięć o zasięgu lokalnym, regionalnym a także krajowym. Przykładem jest tu gmina Sianów, gdzie mają miejsce liczne imprezy kulturalne m.in. Letnia Sfera Kultury w Parku Miejskim w Sianowie, Festiwal Filmów Wiejskich FOLK FILM FESTIWAL, czy Dni Ziemi Sianowskiej.

Tab. 10. Instytucje kultury działające w gminach KKBOF

Jednostka terytorialna	Domy kultury	Imprezy	Zespoły artystyczne	Koła (kluby)	Członkowie kół (klubów)
m. Białogard	4	379	11	18	473
Białogard	4	12	0	0	0
Karlıno	12	264	5	10	216
Tychowo	1	30	5	2	86
Dygowo	3	47	0	6	78
Gościno	5	85	4	11	245
m. Kołobrzeg	4	352	16	11	355
U. Morskie	1	8	3	1	20
Będzino	5	81	3	11	203
Bobolice	1	82	10	22	413
Koszalin	8	579	37	62	1072
Manowo	1	29	11	0	0
Polanów	1	30	0	0	0
Świeszyno	5	61	5	12	183
KKBOF	55	2039	110	166	3344
Zachodnio-pomorskie	319	12213	744	752	17906
POLSKA	3901	206091	15514	16861	390986

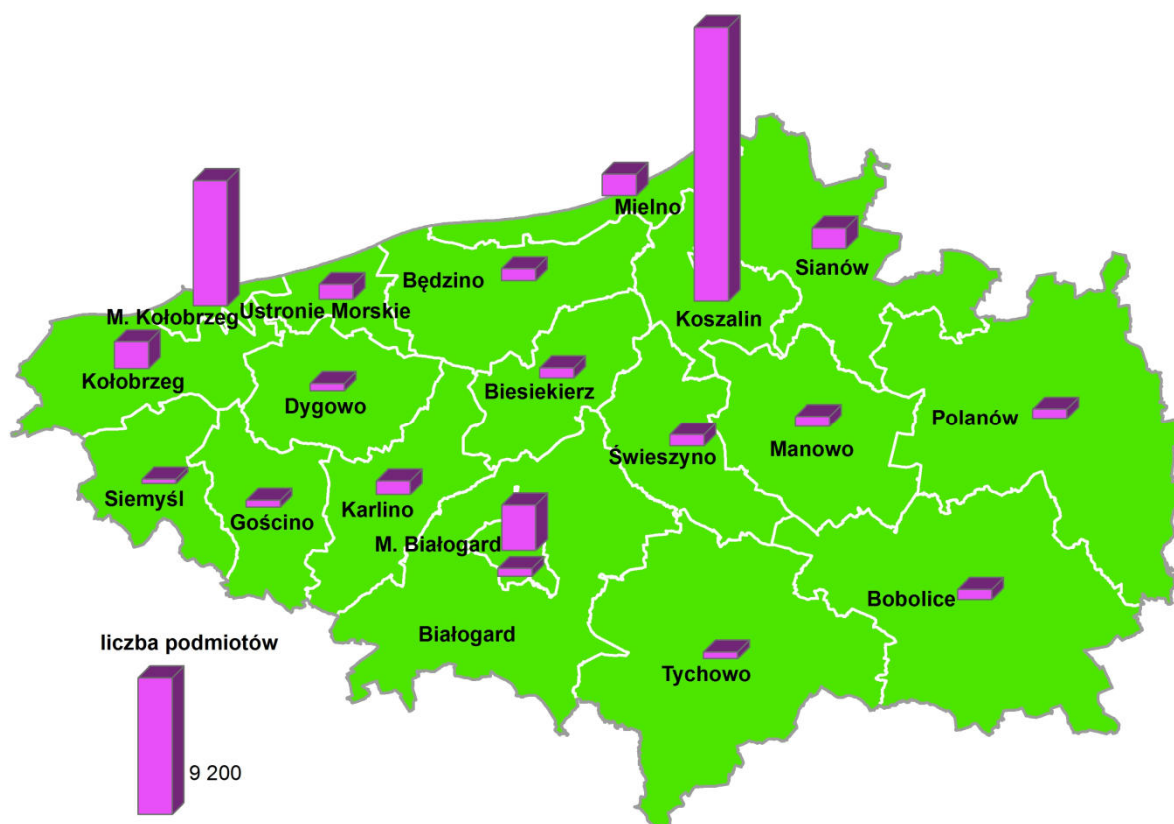
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

6.3. Sfera gospodarcza

Podmioty gospodarcze

W 2013 roku na obszarze KKBOF funkcjonowało ogółem 42803 podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON, co stanowi ogółem 19,5% wszystkich podmiotów zarejestrowanych w REGON w województwie zachodniopomorskim. **Największa koncentracja działalności gospodarczej cechuje największe ośrodki miejskie na obszarze KKBOF- Koszalin (18 308 podmiotów) oraz miasto Kołobrzeg (8380 podmiotów).** Najważniejszym ośrodkiem rozwoju gospodarczego obszaru KKBOF jest Koszalin, w którym skupia się prawie połowa wszystkich podmiotów gospodarczych na obszarze KKBOF (43%).

Ryc. 21. Podmioty wpisane do rejestru REGON (2013)

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

W roku 2013 na obszarze KKBOF zarejestrowało się ogółem 3493 podmiotów gospodarczych, najwięcej w Koszalinie (1301 podmiotów) i Kołobrzegu (599 podmiotów). Dość wysoką liczbą nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na tle obszaru KKBOF cechuje się również gmina miejska Białogard (311 podmiotów), w pozostałych gminach liczbę nowo zarejestrowanych podmiotów należy uznać za relatywnie niską. **Do negatywnego czynnika rozwoju gospodarczego należy zaliczyć fakt, że aż 13 gmin znajdujących się na obszarze KKBOF cechuje liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych poniżej 100.**

Szczegółową informację na temat przedsiębiorczości mieszkańców opisuje wskaźnik liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym. **Wartości wskaźnika potwierdzają dużą aktywność gospodarczą mieszkańców gmin nadmorskich, związaną z prowadzeniem działalności w zakresie usług turystycznych oraz związanych z nimi usług towarzyszących – handlu, gastronomii, usług związanych z zakwaterowaniem.** Do gmin o najwyższym wskaźniku liczby osób prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym zaliczyć należy **Ustronie Morskie (35 osób), Mielno (35,8 osób), gminę wiejską Kołobrzeg (22,6 osób).** Najmniejsza liczba osób prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym cechuje gminy: Tychowo (8,2 osoby), gminę wiejską Białogard (8,5 osób), Bobolice (8,7 osoby), Polanów (8,8 osób).

Tab. 11. Podmioty wpisane do rejestru REGON i przedsiębiorczość mieszkańców

Jednostka terytorialna	Podmioty wpisane do rejestru REGON	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym
M. Białogard	3066	1240	13,8
Białogard	536	683	8,5
Karlino	906	973	10,1
Tychowo	456	650	8,2
Dygowo	501	888	11,5
Gościno	468	894	11,2
M. Kołobrzeg	8380	1787	20,7

Jednostka terytorialna	Podmioty wpisane do rejestru REGON	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym
Kołobrzeg	1800	1742	22,6
Siemyśl	308	820	10,3
Ustronie Morskie	1012	2761	35,9
Będzino	806	942	11,0
Biesiekierz	698	1087	13,6
Bobolice	688	718	8,7
M. Koszalin	18308	1677	19,8
Manowo	675	983	12,2
Mielno	1429	2826	35,8
Polanów	644	709	8,8
Sianów	1363	991	11,6
Świeszyno	759	1140	14,5
KKBOF	25370	1176	15,2
Zachodniopomorskie	219579	1277	14,8
POLSKA	4070259	1057	12,1

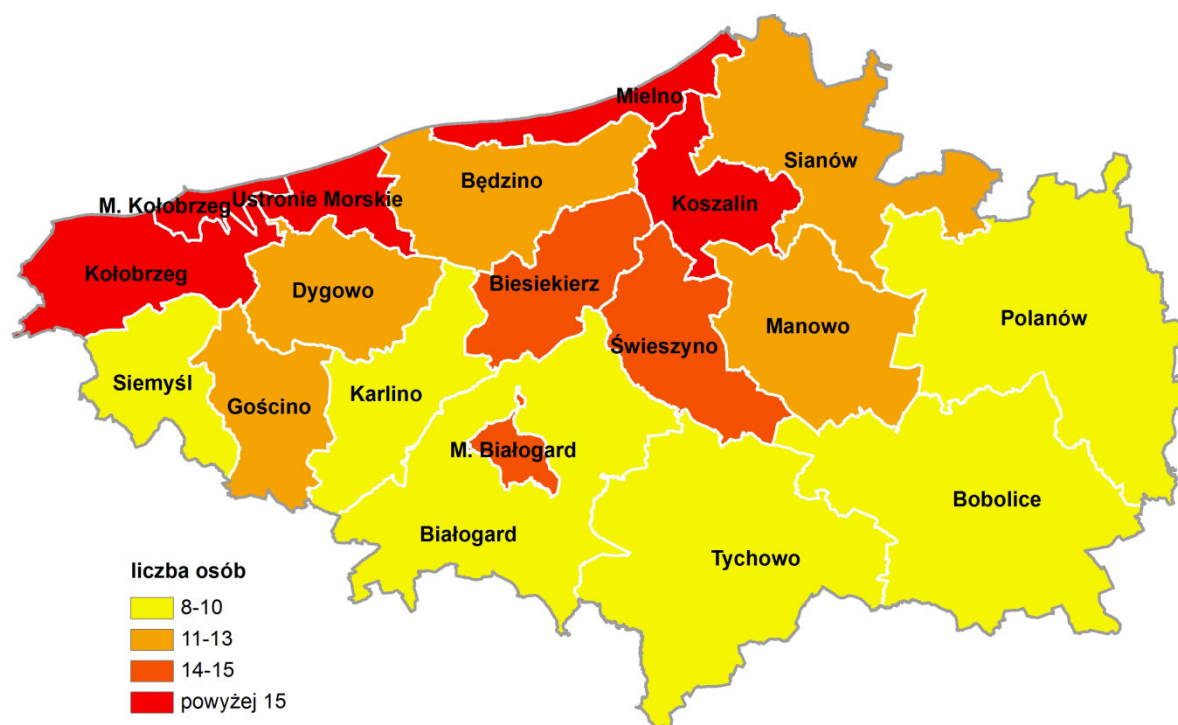
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Biorąc pod uwagę wskaźnik liczby nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym, najwyższa wartość charakteryzuje gminę Mielno (471 podmiotów), gminę Ustronie Morskie (281 podmiotów) i gminę wiejską Kołobrzeg (235 podmiotów), najniższe wartości z kolei: gminę Siemyśl (101 podmiotów) i Polanów (103 podmioty).

Istotnym miernikiem odzwierciedlającym stopień rozwoju gospodarczego danego obszaru a także pośrednio przedsiębiorczości mieszkańców jest liczba podmiotów gospodarczych przypadająca na 10 tys. ludności. Biorąc pod uwagę ten wskaźnik, należy zwrócić uwagę na przestrzenne zróżnicowanie gmin w tym zakresie: **najwięcej podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców charakteryzuje gminy nadmorskie o charakterze turystycznym: Mielno (2826 podmiotów), Ustronie Morskie (2761 podmiotów), miasto Kołobrzeg (1787 podmiotów), gminę wiejską Kołobrzeg (1742 podmiotów).** Mniejsza liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców charakteryzuje gminy wiejskie: Tychowo

(650 podmiotów), Białogard (683 podmiotów), Polanów (709 podmiotów). Obszary wiejskie, jako te o najmniejszej liczbie podmiotów w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców należy uznać za obszary szczególnie wymagające wspierania przedsiębiorczości wśród mieszkańców. Korzystna byłaby zatem kontynuacja programów wspierających przedsiębiorczość oraz walkę z bezrobociem na tych obszarach, jak również wspieranie i podnoszenie wydajności działalności rolniczej, jako potencjalnie wiodącego sektora gospodarki na obszarach wiejskich. W szczególności także zwrócić należy uwagę na konieczność wdrażania projektów, których celem jest pomoc w przekwalifikowaniu się osób z pracy w sektorze rolnym do sektora pozarolniczego.

Ryc. 22. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym (2013)

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

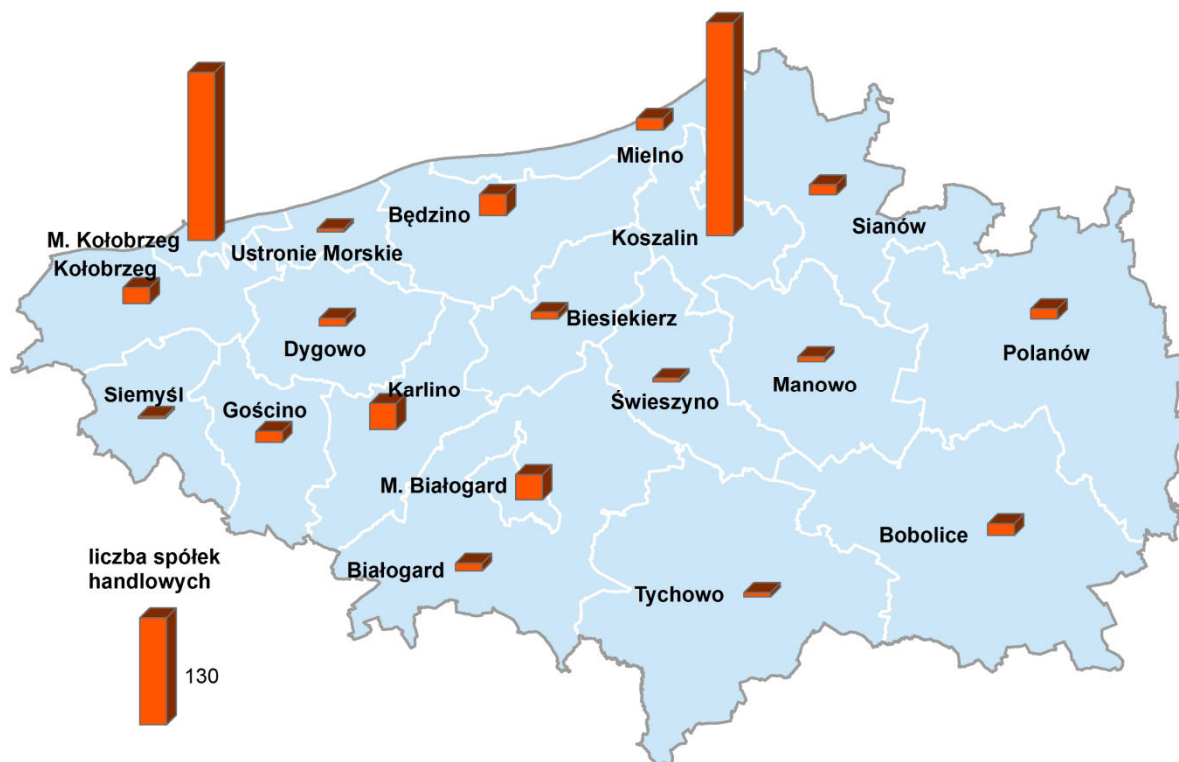
Istotną rolę w rozwoju gospodarki oraz tworzeniu nowych miejsc pracy odgrywa kapitał zagraniczny. W 2013 roku na obszarze KKBOF zlokalizowanych było 699 spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego, najwięcej w Koszalinie (252 spółki) oraz w Kołobrzegu (199 spółek).

Tab. 12. Podmioty nowo zarejestrowane i spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego na obszarze KKBOF (2013)

Jednostka terytorialna	Podmioty nowo zarejestrowane	Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego
M. Białogard	311	196	30
Białogard	73	139	9
Karlino	91	151	31
Tychowo	53	118	5
Dygowo	51	140	9
Gościno	47	144	13
M. Kołobrzeg	599	202	199
Kołobrzeg	161	235	19
Siemyśl	25	101	3
Ustronie Morskie	69	281	4
Będzino	82	144	25
Biesiekierz	73	171	8
Bobolice	71	113	14
M. Koszalin	1301	189	252
Manowo	65	143	6
Mielno	155	471	14
Polanów	61	103	12
Sianów	115	125	12
Świeszyno	90	200	4
KKBOF	2013,0	177	669
Zachodniopomorskie	18874	170	4715
POLSKA	365487	150	78926

Źródło: BDL GUS

Ryc. 23. Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Osoby pracujące i bezrobocie

Liczba osób pracujących na obszarze KKBOF w 2013 roku wynosiła ogółem 61 450 osób, a największym potencjałem siły roboczej cechował się: Koszalin z liczbą 30 705 osób pracujących oraz Kołobrzeg z liczbą 11 778 osób pracujących.

W 2013 roku liczba osób bezrobotnych na KKBOF wynosiła 20 304 osoby. To znaczna liczba biorąc pod uwagę niewykorzystany potencjał siły roboczej. Największa liczba bezrobotnych cechuje: Miasto Koszalin (5928 osób), Białogard (2199 osób) i Kołobrzeg (1963 osób).

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na obszarze KKBOF wg stanu na XII grudnia 2013 wyniósł 12,1%, a więc o 2% więcej niż średnia dla województwa zachodniopomorskiego i o 3,3 % więcej od średniej krajowej. Stopa bezrobocia na obszarze KKBOF wykazuje dość duże zróżnicowanie przestrzenne, przyjmując w niektórych gminach bardzo wysokie wartości. Na tle obszaru KKBOF bardzo wysokimi wskaźnikami

bezrobocia cechują się gminy: Tychowo (18,7%), gmina wiejska Białogard (18,4%) oraz Bobolice (17,4%). Najniższą stopą bezrobocia cechuje się miasto i gmina Kołobrzeg (ok. 7%).

Ryc. 24. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (2013)

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Należy uznać, że na obszarze KKBOF problem bezrobocia jest czynnikiem, który w perspektywie długofalowej negatywnie oddziaływać może na dalszy rozwój społeczno-gospodarczy. Szczególnie niekorzystne dla osób bezrobotnych jest długotrwałe bezrobocie, stąd pilna potrzeba aktywizowania osób bezrobotnych.

Tab. 13. Liczba pracujących i bezrobocie na obszarze KKBOF (2013)

Jednostka terytorialna	Liczba pracujących	Bezrobotni zarejestrowani	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym
M. Białogard	5365	2199	13,9
Białogard	420	963	18,4
Karlino	1318	1019	17,0

Jednostka terytorialna	Liczba pracujących	Bezrobotni zarejestrowani	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym
Tychowo	961	836	18,7
Dygowo	418	306	8,4
Gościno	664	273	8,4
M. Kołobrzeg	11778	1963	6,6
Kołobrzeg	865	473	6,9
Siemyśl	612	197	7,9
Ustronie Morskie	699	222	9,0
Będzino	872	794	13,9
Biesiekierz	948	425	9,9
Bobolice	1284	1092	17,4
M. Koszalin	30705	5928	8,6
Manowo	767	490	10,8
Mielno	775	374	11,4
Polanów	1049	956	16,1
Stanów	1485	1200	13,0
Świeszyno	465	594	13,2
KKBOF	61450	20304	12,1
Zachodniopomorskie	324394	111063	10,0
POLSKA	8589779	2157883	8,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Na obszarze KKBOF rozwijają się zróżnicowane branże gospodarki, dla ich scharakteryzowania przytoczone zostaną jedynie najważniejsze.

Jedną z najsilniej rozwiniętych gospodarczo gmin, której rozwój następuje w oparciu o endogeniczne potencjały jest gmina Karlino. Gmina ta jest ośrodkiem przemysłowym z przewagą **przemysłu drzewnego**. Do największych zakładów w gminie Karlino należą: HOMANIT Polska – producent płyt pilśniowych wiórowych o oklein, Gminna Spółdzielnia Samopomoc Chłopska – działalność detaliczna i hurtowa w zakresie sprzedaży i skupu produktów rolnych, PROMECH Sp zoo – szlifiernia wałów korbowych, głowic.

Na obszarze KKBOF rozwija się **przemysł spożywczy**, co wynika z silnych potencjałów rolniczych obszaru. Tego typu działalność rozwijana jest m. in.

w gminie Tychowo i prowadzona przez wiele aktywnych podmiotów gospodarczych m.in. przez: GS„SCH”, zakład przetwórstwa mięsnego „J.S.Furmanek” oraz „Friedrichs Polska”, „Pommernfisch” , „Arla Foods. W Gościnie z kolei funkcjonuje duża mleczarnia Polmlek,,czy „Rojan” Hurtownia mięsa, wędlin, nabiału.

Gmina Siemyśl na obszarze KKBOF jest typową gminą o przeważającej **funkcji rolniczej**. Udział użytków rolnych w gminie wynosi aż 74%. Sytuacja rozwojowa rolnictwa w gminie nie jest jednak dogodna, przekształcenia ustrojowe spowodowały kryzys i stagnację rozwoju rolnictwa, czego skutkiem są: ubóstwo i bezrobocie oraz niska przedsiębiorczość mieszkańców. Pozostała działalność gminy pozostaje w ścisłym związku z rolnictwem, jest to głównie obsługa rolnictwa, przetwórstwo ryb, przemysł drzewny.

W miejscowości Laski Koszalińskie w gminie Biesiekierz zlokalizowany jest bardzo duży zakład pracy - Firma Europlant specjalizująca się w hodowli ziemniaka. W Laskach Koszalińskich znajduje się również strefa ekonomiczna, przygotowana dla inwestorów. W miejscowości Nowe Bielice liczącej ok. 900 osób znajdują się 3 duże zakłady pracy – Drewexim, DPS oraz zakład stolarski. W gminie działa duża liczba małych podmiotów gospodarczych oraz niska liczba średnich przedsiębiorstw produkcyjnych. Rozwój gospodarczy jest nieskoordynowany. Dominującą rolę odgrywają usługi i handel. Nie jest to struktura gospodarcza prorozwojowa likwidująca bezrobocie.

Ogromne znaczenie dla rozwoju obszaru KKBOF ma **rybołówstwo i rybactwo** – skoncentrowane w pasie nadmorskim. Wykwalifikowana kadra rybacka to ogromny potencjał, poważnym zagrożeniem jest jednak niewystarczająco nowoczesna flota rybacka. Działalność morską i logistyka w regionie posiada dogodne warunki dla rozwoju, choć w tym względzie konieczne jest zastosowanie wysoce innowacyjnych rozwiązań. Pod tym względem szczególne warunki posiada jeden z najważniejszych portów w kraju – port w Kołobrzegu, zlokalizowany w ujściu Parsęty, realizujący około 60% wszystkich połowów bałtyckich. Port Rybacki w Kołobrzegu dysponuje nabrzeżami o łącznej długości 1 737 m. W wyniku prac modernizacyjnych, realizowanych w latach 2005-2007 port posiada nowoczesną infrastrukturę, w skład której wchodzi: sieć kanalizacji sanitarnej i deszczowej, sieć wodociągową oraz sieć energetyczną, wybudowano budynki magazynowe wraz z

pomieszczeniami magazynowo-socjalnymi, budynek główny przeznaczony do prowadzenia wyposażonych punktów pierwszej sprzedaży produktów rybnych, wraz z wytwornicą lodu i zapleczem socjalnym. Ponadto wykonany został układ komunikacyjny umożliwiający ruch pojazdów osobowych, dostawczych ciężarowych oraz gwarantuje miejsca postojowe.

Na obszarze portu mieści się ponadto Stocznia Parsęta, w której wykonywane są prace z zakresu usług tokarskich, ślusarskich, i spawalniczych. Zakład zajmuje się głównie remontowaniem jednostek pływających, a także budowaniem nowych statków, pod nadzorem Polskiego Rejestru Statków. Stocznia Parsęta stale współpracuje z Zakładem Mechaniki Okrętowej, który zajmuje się remontami i modernizacjami silników, przekładni okrętowych. W Porcie Kołobrzeg działa również Port Jachtowy z nabrzeżami o łącznej długości 680 mb, Port Handlowy z nabrzeżami o łącznej długości 784 mb nabrzeży oraz Port Pasażerski z nabrzeżami o łącznej długości 156 mb. Porty stanowią ważne miejsce pracy dla mieszkańców Kołobrzegu oraz okolicznych gmin.

Istotną rolę w zakresie szerokorozumianego wspierania rozwoju sektora rybackiego na obszarze KKBOF pełną Lokalna Grupa Rybacka w Kołobrzegu oraz Mieleńska Lokalna Grupa Rybacka. Instytucje te posiadają statut stowarzyszeń, wschodzących w skład Ogólnopolskiego Konwentu Lokalnych Grup Rybackich.

Instytucje z zakresu wspierania przedsiębiorczości

W obszarze nauki i techniki oraz wsparcia przedsiębiorczości, na obszarze KKBOF funkcjonuje od wielu lat dynamicznie rozwijająca się sieć instytucji. Jedną z nich jest, powstała w 1993 roku **Fundacja Centrum Innowacji i Przedsiębiorczości w Koszalinie**. Celem działalności FCiP jest świadczenie usług informacyjno-doradczych, szkoleniowych i finansowych adresowanych do bezrobotnych, osób rozpoczynających działalność gospodarczą oraz mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw. FCiP realizuje działania na obszarze Koszalina i powiatu koszalińskiego, w regionie o stosunkowo wysokiej stopie bezrobocia, z dominującą pozycją sektora mikro- i małych przedsiębiorstw. W ramach Fundacji funkcjonują:

- **Centrum Biznesu**, którego celem jest wspieranie inicjatyw i stymulowanie samozatrudnienia wśród osób bezrobotnych oraz tworzenie i rozwijanie przedsiębiorstw realizowane poprzez usługi doradcze i szkoleniowe, jak

i wspieranie lokalnej przedsiębiorczości w zakresie wiedzy niezbędnej do funkcjonowania na rynku wewnętrznym Unii Europejskiej oraz pozyskiwania funduszy UE na rozwój firm.

- **Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości (FRP)** – którego działalność dotyczy m. in. udzielania pożyczek na preferencyjnych warunkach dla sektora mikro- i małych przedsiębiorstw oraz osób rozpoczynających działalność gospodarczą w regionie środkowopomorskim. Obszarem działania Funduszu są powiaty: koszaliński grodzki, koszaliński ziemski, kołobrzESCO, sławieński, szczecinecki i drawski. Od początku działalności Funduszu udzielono łącznie pożyczek na kwotę ok. 30 mln zł, efektem czego było utrzymanie blisko 1 000 miejsc pracy.

Ponadto od 1994 roku w Koszalinie funkcjonuje Koszaliński **Inkubator Przedsiębiorczości** Sp. z o.o. Misją Koszalińskiego Inkubatora Przedsiębiorczości jest promocja i wspieranie nowopowstałych i rozwój istniejących małych firm, dzięki tworzeniu warunków do rozwoju przedsiębiorczości i samozatrudnienia na lokalnym rynku pracy. Inkubator świadczy m. in. usługi wspierające dla MŚP: transportowe, biurowe, doradcze w zakresie: biznes planu, organizacji biura w małej firmie, organizacji i zarządzania małą firmą, informacyjne: z zakresu pozyskiwania kredytów, pożyczek, gwarancji, z zakresu szkoleń i kursów, udostępnia biblioteczkę publikacji dla MŚP, promocji firm inkubowanych na targach oraz wystawach krajowych i zagranicznych. W 2012 r. działalność na terenie Inkubatora prowadziło ogółem 35 mikro-firm łącznie zatrudniających 76 osób (z tego 32 byłych bezrobotnych). Od początku działalności Inkubatora do 2012 roku przebywała w nim ponad setka firm, które łącznie zatrudniały ponad 300 osób.

Koszaliński Park Technologiczny SA istnieje od 4 września 2009 roku. Został założony przez Gminę Miasto Koszalin oraz Politechnikę Koszalińską. Jego celem jest wspieranie przedsiębiorców opierających swoje działania o najnowsze, innowacyjne technologie oraz starania o maksymalne zwiększenie konkurencyjności firm. Celem Parku Technologicznego jest wsparcie tworzenia i rozwoju przedsiębiorstw z obszaru nowych i czystych ekologicznie technologii (głównie informatycznych i telekomunikacyjnych), który prowadził będzie do wzrostu innowacyjności gospodarki, a co za tym idzie, do wzrostu atrakcyjności i konkurencyjności gospodarczej Miasta i regionu. Do celów Parku należy również

osiedlanie w obszarach inwestycyjnych miasta Koszalina dużych przedsiębiorstw innowacyjnych oraz partnerów zagranicznych. Usługi Parku Technologicznego dla firm obejmują m. in. doradztwo gospodarcze; usługi księgowe i prawne dla firm zrzeszonych w ramach PT SA; pomoc w znajdowaniu branżowych partnerów krajowych i zagranicznych dla firm działających w ramach Parku; usługi w zakresie przygotowania projektów europejskich. W 2012 r. Park Technologiczny skupiał w swoim obiekcie 35 firm i wynajmował 100% dostępnej powierzchni biurowej.

Celem statutowym **Koszalińskiej Agencji Rozwoju Regionalnego** jest inicjowanie i prowadzenie szerokiego zakresu działań stymulujących rozwój gospodarczy regionu poprzez wspomaganie rozwoju mikro, małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP), współpracę z władzami samorządowymi w celu opracowania programów i planów rozwoju, administrowanie programami wsparcia dla MŚP oraz pełnienie roli edukacyjnej w przekazywaniu doświadczeń i rozwiązań w zakresie polityki regionalnej, wspomaganie inwestorów w podejmowaniu działalności w regionie oraz promocję gospodarczą. Zakres działania obejmuje m. in. działalność inwestycyjną i zarobkową (udziały w spółkach prawa handlowego, dzierżawa oraz wynajem obiektów i pomieszczeń). Koszalińska Izba Przemysłowo-Handlowa jest organizacją pełniącą rolę samorządu gospodarczego miasta. Zrzesza na zasadzie dobrowolności przedsiębiorstwa z terenu Pomorza Środkowego. Celem działania Koszalińskiej Izby Przemysłowo-Handlowej jest tworzenie sprzyjających warunków do funkcjonowania i rozwoju podmiotów gospodarczych działających w Koszalinie i regionie Pomorza Środkowego. Izba kojarzy partnerów gospodarczych (współpraca z Ambasadami, handlowymi izbami zagranicznymi), świadczy usługi konsultacyjno - doradcze, prowadzi kursy i szkolenia dla firm, wykonuje działalność z zakresu wywiadowni gospodarczej, tłumaczy dokumenty. KIPH jako jedyny ośrodek na Pomorzu wykonuje obowiązki Krajowej Izby Gospodarczej w zakresie: wydawania świadczeń pochodzenia, legalizacji dokumentów handlowych, udzielania informacji na temat reguł wystawiania świadczeń pochodzenia do innych krajów.

Na terenie Białogardu zlokalizowana jest podstrefa **Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej**. Działa również kilka innych instytucji, których celem jest wsparcie rozwoju społeczno-gospodarczego ziemi białogardzkiej. W strukturze lokalnej przedsiębiorczości i rynku pracy dominują

usługi oraz handel. W mieście zlokalizowane są również liczne zakłady produkcyjne z branży spożywczej, przetwórczej, drzewnej, metalowej i elektronicznej.

Jedną z podstref Kostrzyńsko – Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (KSSSE) o powierzchni 37 ha zlokalizowana jest w gminie Karlino (Podstrefa Karlino). Ponadto na terenie gminy funkcjonuje również Słupska Specjalna Strefa Ekonomiczna (SSSE) - Podstrefa Karlinko obejmująca obszar 180 ha. Powyższe strefy ekonomiczne przyczyniają się do budowania korzystnej atmosfery dla rozwoju biznesu, wykraczającej poza teren gminy.

Na terenie Gminy Tychowo utworzona została **Tychowska Strefa Inwestycyjna**, która powstała dzięki środkom pozyskanym z Unii Europejskiej z RPO WZ. Na terenie strefy o inwestorom zaoferowano siedem działek o łącznej powierzchni 5,8972 ha. Cztery uzbrojone działki o powierzchni od 1,09 ha do 1,76 ha przeznaczone w aktualnym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego pod obiekty produkcyjne oraz składy i magazyny objęte statusem Słupskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej oraz trzy działki uzbrojone o powierzchni od 0,25 ha do 0,30 ha przeznaczone pod działalność usługową - przyległe do SSSE.

Obszar KKBOF wykazuje ogromny potencjał dla rozwoju zróżnicowanych branż gospodarczych. Korzystne położenie geograficzne, warunki przyrodnicze oraz potencjał siły roboczej to czynniki, które niewątpliwie wpływać mogą na dynamiczny rozwój gospodarczy obszaru KKBOF.

Turystyka

Obszar KKBOF jest jednym z najpiękniejszych i najciekawszych turystycznie miejsc na mapie Polski. Położenie obszaru w strefie Morza Bałtyckiego predestynuje zwłaszcza gminy nadmorskie do rozwoju turystyki wypoczynkowej. **Miejscowości nadmorskie są głównie w okresie letnim celem podróży tysięcy turystów z Polski i zagranicy. Baza noclegowa i gastronomiczna jest mocno zróżnicowana i dostosowana do różnych typów odbiorców.**

Obszar KKBOF to jednak nie tylko bogactwo przyrodnicze, ale i historyczne – urbanistyczne, stanowiące o jego atrakcyjności turystycznej. W Koszalinie – największym mieście na obszarze KKBOF zlokalizowane są liczne zabytki, wśród

których wyróżnić należy przede wszystkim obszar Starego Miasta wraz z fragmentami murów obronnych z ok. 1320 r., Katedrę Niepokalanego Poczęcia NMP z 1333 r., Pałac Młynarza i młyn z XIX w., zespół budynków Poczty Głównej – zespół neogotycki wzniesiony w 1884 r. Do największych atrakcji turystycznych Koszalina zaliczyć także należy Park Miejski im. Książąt Pomorskich, którego powstanie datuje się na początek XIX wieku. W północnej części miasta Koszalina znajduje się Koszaliński Pas Nadmorski, - obszar chronionego krajobrazu. Do walorów przyrodniczych zaliczyć należy również zespół przyrodniczo-krajobrazowy Dolina Grabowa. Przyrodnicze i kulturowe walory Koszalina predestynują miasto do rozwoju turystyki.

Kołobrzeg – główny kurort nadmorski na obszarze KKBOF znajduje się u ujścia rzeki Parsęty do Zatoki Pomorskiej. Walory przyrodnicze, położenie nad morzem, czyste środowisko sprawiły, że od wielu lat jest to ośrodek o dominujących funkcjach uzdrowiskowych i turystycznych w regionie. W Kołobrzegu znajdują się 24 zakłady lecznictwa uzdrowiskowego. Na terenie miasta znajdują się naturalne surowce lecznicze, głównie solanka i złoża borowiny. Główną gałęzią lokalnej gospodarki jest niewątpliwie działalność uzdrowiskowo-turystyczna, choć najstarszą funkcją miastotwórczą Kołobrzegu jest działalność portowa. **Kołobrzeg jest jednym z miast znajdujących się na liście miast Europejskiego Szlaku Gotyku Ceglanego (podobnie jak Koszalin).** Głównymi zabytkami gotyckimi w mieście są: bazylika mariacka i baszta lontowa. W Kołobrzegu znajdują się 3 kąpieliska, a niebywałą atrakcją przyciągającą turystów jest molo o długości ponad 200 metrów.

Gmina wiejska Kołobrzeg jest jednym z ważniejszych ośrodków wypoczynku i rekreacji na wybrzeżu zachodniopomorskim. Gmina słynie z niespotykanego w Polsce wysokiego wskaźnika przyrostu ludności. Wynika to z faktu osiedlania się tu wielu mieszkańców Kołobrzegu, ludzi z różnych stron Polski i Niemiec. Gmina ma charakter turystyczno-rolniczy. Największym jej atutem jest to, że na długości 13 kilometrów ma bezpośredni dostęp do morza – miejscowości Grzybowo i Dźwirzyno. Gmina posiada korzystne warunki dla rozwoju rolnictwa, a głównym kierunkiem jego aktywizacji jest pełne wykorzystanie na cele rolnicze obszarów o dobrych warunkach glebowych. Gmina Kołobrzeg bardzo dużo uwagi poświęca sprawom ekologii i ochrony środowiska kilkakrotnie uzyskując w tej dziedzinie czołowe lokaty w organizowanych

konkursach na szczeblu ogólnokrajowym. Dominującym działem gospodarki są usługi, koncentrujące się wokół turystyki. Turystyka koncentruje się na Wybrzeżu Morza Bałtyckiego i Jeziora Resko. Ośrodkami działalności turystycznej są głównie Dźwirzyno i Grzybowo – w obu ośrodkach skupia się 97% bazy noclegowej. Obszary położone w strefie zaplecza nadmorskiego mogą pełnić funkcję wspomagającą dla rozwoju turystyki nadmorskiej.

Gminami o niewątpliwie dużym potencjale turystycznym są również Ustronie Morskie i Mielno, na rozwój których wpływ ma także bliskość Kołobrzegu i Koszalina. Stwarza to możliwość rozwoju tych gmin jako obszarów stanowiących zaplecze turystyczne tych miast. Szczególną rolę w zakresie rozwoju turystyki na obszarze KKBOF odgrywa Mielno – jedno z najbardziej popularnych i rozpoznawalnych w Polsce miejscowości nadmorskich. Duża liczba wyjątkowych atrakcji turystycznych i krajobrazowych zlokalizowanych w gminie tj. latarnia morska w Gąskach, promenada, tradycyjna zabudowa rybacka w Chłopach, jezioro Jamno decydują o znaczącej atrakcyjności turystycznej gminy Mielno.

Na obszarze KKBOF zlokalizowane są również liczne pomniejsze miejscowości o charakterze typowo turystycznym, są to między innymi: Chłopy, Sarbinowo, Sianożęty czy Grzybowo. Należy nadmienić, że do osobliwości przyrodniczych i największych potencjałów turystycznych tego obszaru zaliczyć należy Jezioro Jamno – jedno z największych i najpiękniejszych jezior przybrzeżnych w Polsce.

Jak wskazano w Studium uwarunkowań i kierunków rozwoju przestrzennego gminy Ustronie Morskie, na rozwój gminy wpływ ma niewątpliwie bliskość Kołobrzegu. Stwarza to możliwość rozwoju gminy Ustronie Morskie jako obszaru stanowiącego zaplecze turystyczne, noclegowe, usługowe, co niewątpliwie stanowi duży czynnik rozwoju gminy. **Do miejscowości o silnych walorach turystycznych należą przede wszystkim Ustronie Morskie i Sianożęty.** W centralnej części gminy dominuje rolnicza przestrzeń produkcyjna oraz kompleksy leśne. W południowej części gminy rozwija się agroturystyka. Główny obszarem koncentracji działalności turystycznej i usługowej jest pas nadmorski - w obszarze tym koncentruje się 80% ludności gminy. Obszar nadmorski położony jest w części na obszarze Natura 2000 i w całości w obszarze chronionego krajobrazu „Koszaliński pas nadmorski”.

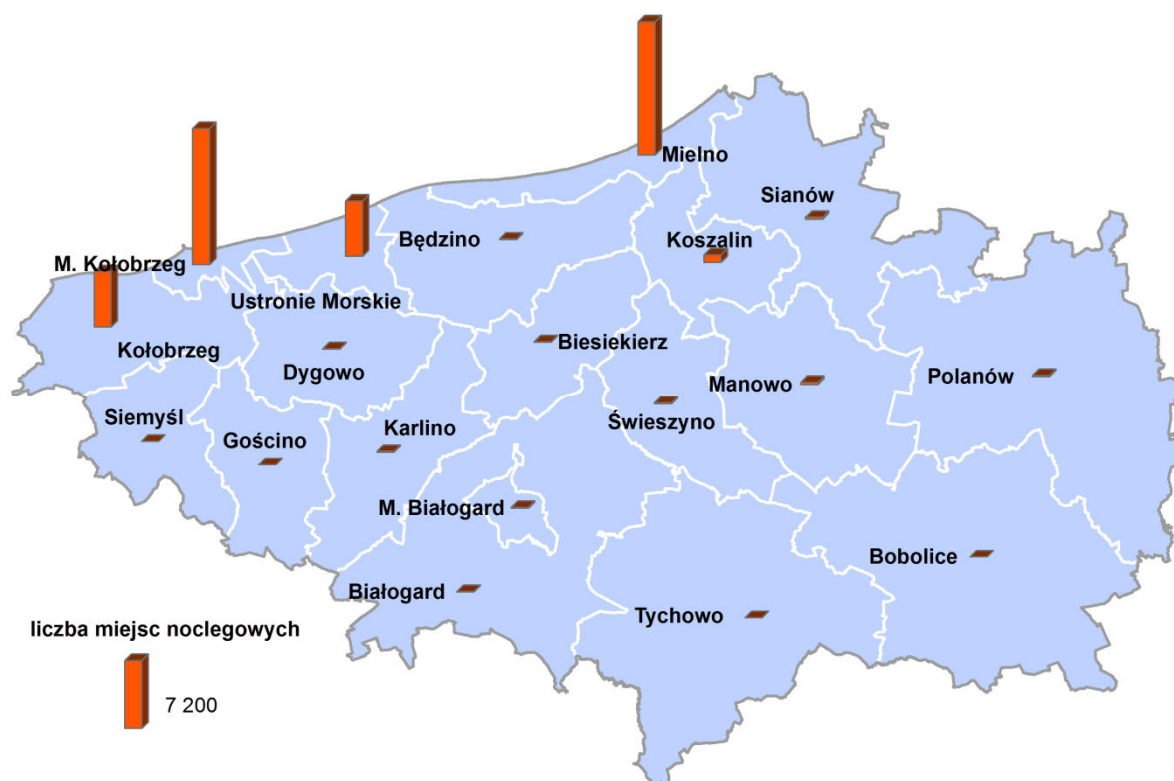
Białogard posiada szereg cennych i godnych uwagi zabytków. Należą do nich m.in.: gotycki kościół NMP z około 1310 r., z renesansowym ołtarzem, kościół św. Jerzego z XIV w., Brama Wysoka zwana Połczyńską, odrestaurowane fragmenty murów obronnych z XVI w. Cenne zespoły zabytkowe są świadectwem wspaniałej historii miasta, dawnego bogactwa, pozycji i znaczenia dla całego rejonu białogardzkiego.

Na obszarze KKBOF spotkać można wiele osobliwości przyrody, które mogą stanowić magnes przyciągający turystów. W gminie Tychowo zlokalizowany jest największy w Polsce i jeden z największych w Europie gład narzutowy zwany „Tryglawem”. Gmina jest położona wśród lasów bogatych w runo leśne i zwierzynę łowną, które przyciągają zbieraczy jagód i grzybów, jak również amatorów łowiectwa. Czyste powietrze, woda i duże obszary leśne, pokrywające urozmaicone pasma wzgórz i wzniesień, zachęcają do wędrowek i rajdów. Tereny leśne zajmują 56% powierzchni gminy, a użytki rolne 37%.

Położenie Dygowa w bezpośrednim zapleczu strefy nadmorskiej i jej wielkiego ośrodka wczasowo - sanatoryjnego, jakim jest Kołobrzeg, stwarza możliwość rozwoju turystyki, która ma dla gminy duże znaczenie. Do terenów szczególnie chronionych zaliczyć należy dorzecze Parsęty wraz z kompleksami leśnymi o zróżnicowanym drzewostanie i urozmaiconej rzeźbie terenu. Położenie gminy w dorzeczu Parsęty oraz bliskość morza Bałtyckiego stwarzają dogodne warunki dla rozwoju turystyki, szczególnie agroturystyki oraz turystyki specjalizacyjnej.

Na obszarze KKBOF zlokalizowanych jest ogółem 474 obiektów noclegowych, w tym 56 hoteli. Największa liczba obiektów noclegowych różnego typu cechuje gminy nadmorskie: Mielno (179 obiektów, w tym 12 hoteli), miasto Kołobrzeg (124 obiekty, w tym 19 hoteli) oraz Ustronie Morskie (75 obiektów noclegowych, w tym 4 hotele). Na tle obszaru KKBOF wyraźnie rozbudowaną bazę noclegową posiada też gmina wiejska Kołobrzeg z liczbą 60 obiektów noclegowych. Obszar KKBOF oferuje turystom łącznie 41 841 miejsc noclegowych, w tym w obiektach hotelowych: 6788 w obiektach hotelowych i 35 053 w obiektach noclegowych innego typu. Największa liczba miejsc noclegowych cechuje: miasto Kołobrzeg (14 320 miejsc, w tym 3971 w obiektach hotelowych), Mielno (14 001 miejsc, w tym 1035 w obiektach hotelowych) i Ustronie Morskie (5565 miejsc, w tym 240 w obiektach hotelowych).

Ryc.25. Liczba miejsc noclegowych ogółem na obszarze KKBOF (2013)

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Tab. 14. Charakterystyka obszaru KKBOF w zakresie potencjału i ruchu turystycznego w 2013 roku

Jednostka terytorialna	Obiekty ogółem		Miejsca noclegowe		Liczba korzystających rezydentów (Polacy)		Liczba turystów zagranicznych	
	1	2	1	2	1	2	1	2
m. Białogard	0	1	0	89	810	1523	4	110
Białogard	1	0	50	0	1406	0	87	0
Karlino	1	0	92	0	3846	0	650	0
Tychowo	0	0	0	0	0	0	0	0
Dygowo	0	2	0	56	0	63	0	8
Gościno	0	0	0	0	0	0	0	0
m. Kołobrzeg	19	105	3971	10349	115787	137623	66510	64523
Kołobrzeg	5	55	474	5359	23910	38337	8270	5153
Siemyśl	0	0	0	0	0	0	0	0

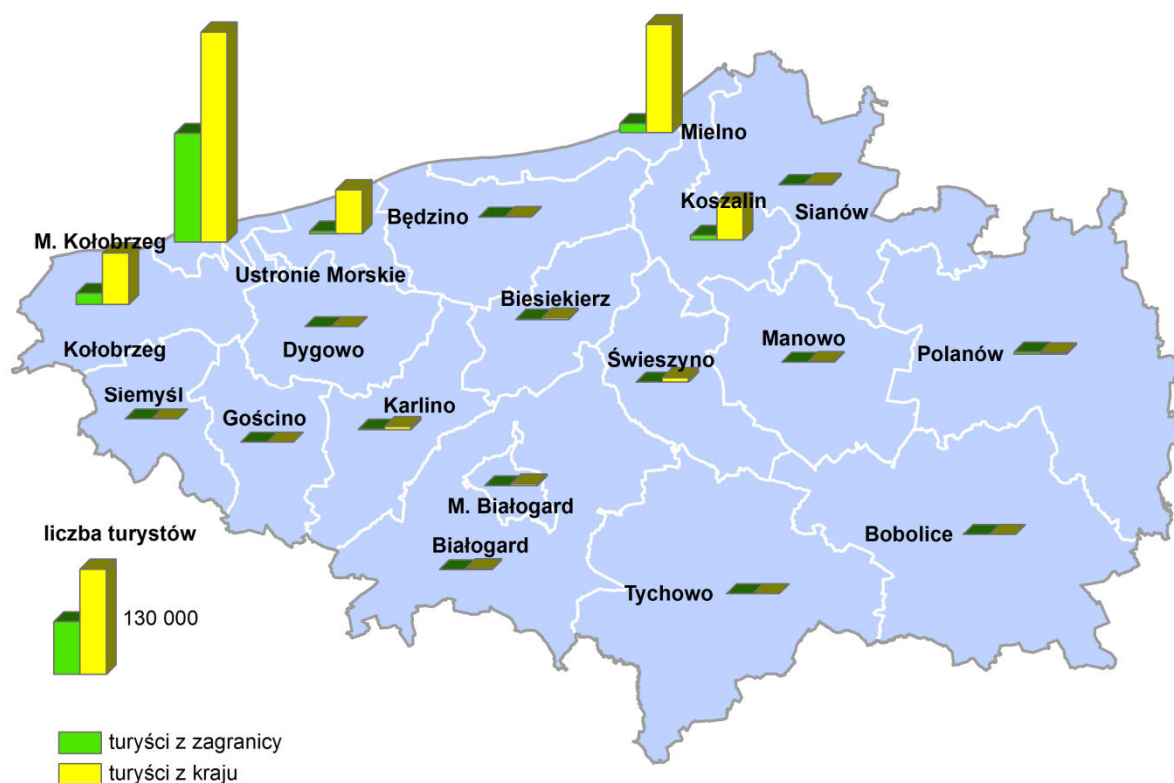
Ustronie Morskie	4	71	240	5565	5454	47481	660	2390
Będzino	0	4	0	68	0	542	0	6
Biesiekierz	1	0	48	0	2181	26	674	0
Bobolice	0	1	0	11	0	50	0	0
Koszalin	10	6	524	256	34377	10693	4919	508
Manowo	0	3	0	247	0	1049	0	46
Mielno	12	167	1035	12966	21657	108357	7679	2977
Polanów	1	1	100	23	1536	171	2546	0
Sianów	1	2	134	64	1846	172	405	11
Świeszyno	1	0	120	0	5361	0	37	0
KKBOF	56	418	6788	35053	218171	346087	92441	75732
Zachodnio pomorskie	232	1061	21868	98018	704639	883635	365424	136406
POLSKA	3485	6290	274297	405148	12428807	5729359	4686963	556009

1 – obiekty hotelowe, 2 – pozostałe obiekty

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

W 2013 roku na obszarze KKBOF z ww. obiektów korzystało łącznie 732 431 turystów, w tym 564 258 rezydentów z Polski i 168 173 z zagranicy. Najwięcej rezydentów z Polski i zagranicy w 2013 roku przebywało w mieście Kołobrzeg (384 443 osób) i w Mielnie (140 670).

Ryc. 26. Turyści na obszarze KKBOF (2013)

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

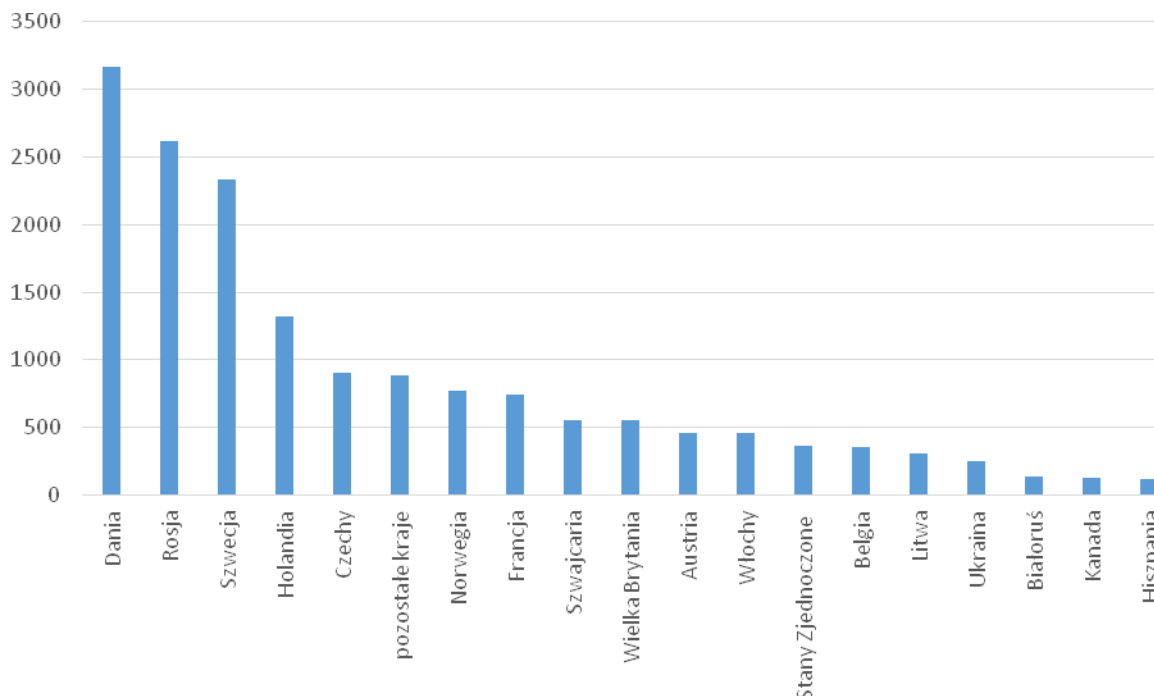
Ruch turystyczny na obszarze KKBOF skoncentrowany jest głównie na wybrzeżu Morza Bałtyckiego, w najbardziej popularnych ośrodkach turystyczno-wypoczynkowych – Kołobrzegu, Mielnie, Ustroniu Morskim.

Należy zwrócić uwagę, że Koszalin jako największe miasto obszaru KKBOF jest również chętnie odwiedzane przez turystów. Należy podkreślić, że konieczna jest aktywizacja obszarów mniej predysponowanych w zakresie turystyki, poprzez rozwijanie nowych form turystyki: biznesowej, weekendowej czy agroturystyki.

Wśród turystów (rezydentów) w 2013 roku, którzy przebywali na obszarze KKBOF najwięcej pochodziło z Niemiec (151182), następnie z Danii (3165) oraz z Rosji (2621). Turyści z Niemiec stanowili blisko 90% wszystkich turystów przybywających na obszarze KKBOF (GUS, 2013).

Ryc. 27. Turyści* wg krajów pochodzenia na obszarze KKBOF w 2013 roku

*Niemcy – 151182 (90%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Wśród turystów odwiedzających obszar KKBOF dominują obywatele Unii Europejskiej. Na uwagę zasługuje również fakt, że polskie wybrzeże stanowi również miejsce odwiedzane przez mieszkańców Stanów Zjednoczonych czy Kanady. Konieczne jest systematyczne podejmowanie działań promujących walory turystyczne i krajoznawcze celem przyciągnięcia turystów.

Mieszkalnictwo

W 2013 roku na obszarze KKBOF oddano do użytkowania 1223 mieszkania. Najdynamiczniej w tym zakresie rozwijał się rynek mieszkaniowy w największych miastach na obszarze KKBOF. **Najwięcej lokali mieszkalnych oddano do użytkowania w Koszalinie (394), Kołobrzegu (186) i w gminie wiejskiej Kołobrzeg (103). Najmniej mieszkań oddano do użytkowania w gminie Tychowo (6), Bobolice (9), Gościno (13).**

Biorąc pod uwagę wskaźnik opisujący relację liczby oddanych mieszkań w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, najwyższymi wartościami cechuje się Mielno (14,2), Biesiekierz (13,2), Świeszyno (12,2) oraz gmina wiejska Kołobrzeg (10). Najniższe wskaźniki na 1000 mieszkańców cechują: miasto Białogard (0,8), Tychowo (0,9) oraz gminę Bobolice (0,9). Gminy te charakteryzuje wartość wskaźnika poniżej średniej dla obszaru KKBOF, która wynosi 4,1 mieszkania w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w gminach KKBOF jest zróżnicowana, jednak z danych przedstawionych w poniższej tabeli wynika, że najlepszymi warunkami mieszkaniowymi, przynajmniej jeśli chodzi o powierzchnię mieszkalną, cieszą się mieszkańcy największych miast obszaru KKBOF oraz miejscowości nadmorskich.

Dominującą pozycję zajmuje gmina Mielno, w której przeciętnie na 1 osobę przypada aż 57,4 m². Wskaźnik ten jest ponad dwukrotnie wyższy niż średnia dla obszaru KKBOF, która wynosi 25,8m². W dalszej kolejności wysokie wskaźniki przyjmuje również gmina Ustronie Morskie (44,1 m²) i gmina wiejska Kołobrzeg (42,6m²). Niskie na tle obszaru KKBOF wskaźniki przeciętnej powierzchni mieszkaniowej na 1 mieszkańca charakteryzują gminę Karlino (19,9 m²), Polanów (20,2m²), Bobolice (21,3m²).

Należy podkreślić, że dogodne warunki mieszkaniowe w gminach nadmorskich wynikają z dużej intensywności ruchu budowlanego ukierunkowanego na rozwój zabudowy związanej z obsługą ruchu turystycznego. Nie można również wykluczyć, że na obszarach tych rozwija się zabudowa rezydencjalna, przeznaczona dla bogatszej części społeczeństwa jako „drugie mieszkanie”. Ten typ zabudowy, użytkowanej tylko w okresie letnim czy weekendowym jest charakterystyczny dla obszarów atrakcyjnych turystycznie i jest efektem zmiany stylu życia Polaków oraz przejawem wzrostu zamożności społeczeństwa.

Istotnym wskaźnikiem odzwierciedlającym atrakcyjność rynku mieszkaniowego oraz potencjał mieszkaniowy jest liczba mieszkań przypadająca na 1000 mieszkańców. W czołówce gmin mieści się: Mielno (478,5), miasto Kołobrzeg (465,1) i miasto Koszalin (401,2). Poniżej średniej dla KKBOF (301,6) znajdują się m. in. gminy: Dygowo (266), Polanów (284), Gościno (288).

Tab. 15. Charakterystyka rynku mieszkaniowego na obszarze KKBOF (2013)

Jednostka terytorialna	Mieszkania oddane do użytkowania	Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 mieszkańców	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	Mieszkania na 1000 mieszkańców
M. Białogard	19	0,8	23,6	360,3
Białogard	16	2,0	24,2	295,0
Karlino	29	3,1	19,9	315,5
Tychowo	6	0,9	24,0	314,8
Dygowo	15	2,7	23,2	266,0
Gościno	13	2,5	22,7	288,5
M. Kołobrzeg	186	4,0	31,5	465,1
Kołobrzeg	103	10,0	42,6	381,8
Siemyśl	16	4,3	23,9	276,7
Ustronie Morskie	15	4,1	44,1	388,8
Będzino	46	5,4	25,8	301,6
Biesiekierz	85	13,2	30,2	288,6
Bobolice	9	0,9	21,3	305,1
M. Koszalin	394	3,6	25,4	401,2
Manowo	23	3,3	24,8	329,5
Mielno	72	14,2	57,4	478,5
Polanów	22	2,4	20,2	284,4
Sianów	73	5,3	23,9	290,7
Świeszyno	81	12,2	29,7	304,7
KKBOF	1223	4,1	25,8	301,6
Zachodniopomorskie	5504	3,2	25,3	362,7
POLSKA	145136	3,8	25,9	356,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Atrakcyjność i potencjał rynku mieszkaniowego należy rozpatrywać w dwóch ujęciach – gospodarczym oraz społecznym. W ujęciu gospodarczym aktywność sektora budowlanego pozytywnie wpływa na kształtowanie rynku pracy oraz dochody przedsiębiorców. W ujęciu społecznym rozwój rynku mieszkaniowego podwyższa jakość życia. Z jednej strony polepszają się warunki mieszkaniowe,

z drugiej zwiększa się podaż mieszkań, co może prowadzić do wzrostu konkurencji i spadku cen nieruchomości.

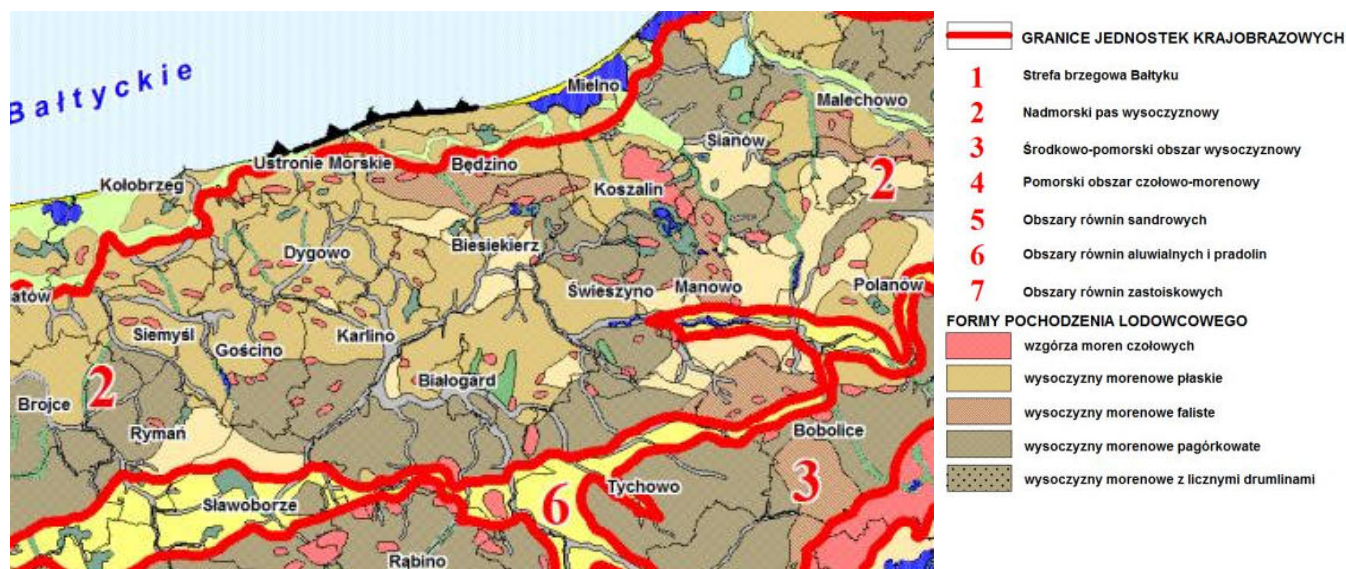
6.4. Sfera środowiskowa

Walory przyrodnicze i ochrona środowiska

Potencjał przyrodniczy KKBOF determinowany jest głównie położeniem geograficznym oraz składnikami środowiska ożywionego i nieożywionego. KKBOF położony jest zasadniczo na granicy dwóch jednostek krajobrazowych, którymi są: Strefa brzegowa Bałtyku oraz Nadmorski pas wysoczyzny. Dominującymi formami rzeźby terenu są wysoczyzny morenowe płaskie z licznymi wzngórzami moren czołowych. Pas nadmorski to miejsce występowania krawędzi czynnych klifów, wydm nadmorskich oraz innych form deflacyjnych.

Duże zróżnicowanie krajobrazowe, w tym przede wszystkim bezpośrednie sąsiedztwo Morza Bałtyckiego decyduje o wysokim potencjale rekreacyjno – turystycznym całego regionu. Walory środowiskowe KKBOF czynią z niego jeden z najbardziej atrakcyjnych przyrodniczo regionów kraju.

Ryc. 28. Jednostki krajobrazowe i formy ukształtowania terenu

Źródło: Plan Zagospodarowania Województwa Zachodniopomorskiego

Na terenie KKBOF występują liczne formy ochrony przyrody, do których zaliczają się: rezerwaty przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu Natura 2000 (występujące głównie w pasie nadmorskim), obszary specjalnej ochrony ptaków oraz specjale obszary ochrony siedlisk. Występujące na terenie KKBOF korytarze ekologiczne posiadają zarówno charakter regionalnych korytarzy ekologicznych jak również ponadregionalnych, istotnych z punktu widzenia całego Pomorza.

Najważniejszymi obszarami chronionymi o wyróżniającym się krajobrazie i zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełniących funkcją korytarzy ekologicznych są:

- Koszaliński Pas Nadmorski – stanowiący najważniejszy Obszar chronionego krajobrazu na obszarze KKBOF.
- Dolina Radwi
- Okolice Polanowa
- Okolice Żydowa – Białego Boru.

Jednym z zasadniczych wskaźników opisujących atrakcyjność walorów przyrodniczych środowiska jest lesistość, a więc % pokrycia powierzchni jednostki terytorialnej lasami. Dla obszaru KKBOF w 2013 roku wyniósł on 28,5%. Najwyższą lesistością cechują się gminy: Manowo (64,1%), Tychowo (57,6%), Polanów (53,6%), najmniejszą z kolei: miasto Kołobrzeg (4,0%) i gmina Mielno (10,5%), a więc gminy w najwyższym stopniu zainwestowane.

Udział terenów zieleni na obszarze KKBOF w 2013 roku w % powierzchni ogółem wyniósł 10,4%. Najwyższym wskaźnikiem udziału terenów zieleni w powierzchni ogółem cechowały się: gmina miejska Kołobrzeg (5,5%), gmina miejska Koszalin (1,9%) oraz gmina miejska Białogard (1,7%).

W 2013 roku powierzchnia obszarów chronionych na obszarze KKBOF wynosiła 42 639,96 ha i była większa o 729,36 ha w stosunku do roku 2003. Najwięcej obszarów prawnie chronionych w badanym okresie „przybyło” w gminie wiejskiej Kołobrzeg (460 ha)

Coraz większą opieką prawną otaczane są cenne obiekty przyrodnicze – pomniki przyrody (ożywionej lub nieożywionej). W 2013 roku liczba pomników przyrody na obszarze KKBOF wynosiła 543 i była o 67 większa niż w roku 2003.

Tab. 16. Lesistość i ochrona przyrody na obszarze KKBOF (2013)

Jednostka terytorialna	Lesistość w %	Udział terenów zieleni w %	Obszary prawnie chronione w ha	Pomniki przyrody
m. Białogard	14,1	1,7	bd	19
Białogard	36,6	0	bd	10
Karlino	15,3	0,2	9,50	12
Tychowo	57,6	0,1	222,40	15
Dygowo	17,7	0,2	94,50	60
Gościno	18,5	0,0	3,10	90
m. Kołobrzeg	4,0	5,5	2066,54	11
Kołobrzeg	12,5	0,0	460,00	15
Siemyśl	16,1	0,1	bd	10
Ustronie Morskie	28,9	0,4	2370,00	16
Będzino	11,4	0,0	8057,10	bd
Biesiekierz	18,8	0,1	202,70	5
Bobolice	48,8	0,1	2759,70	31
Koszalin	34,9	1,9	3713,12	68
Manowo	64,1	0,0	2811,90	8
Mielno	10,5	0,0	6213,00	6
Polanów	53,6	0,0	5523,90	91
Sianów	43,2	0,1	7032,50	65
Świeszyno	34,1	0,0	1100,00	11
KKBOF	28,5	0,5	42639,96	543
Zachodnio-pomorskie	35,4	0,1	496863,29	2863
POLSKA	29,4	0,2	10164813,60	36353

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

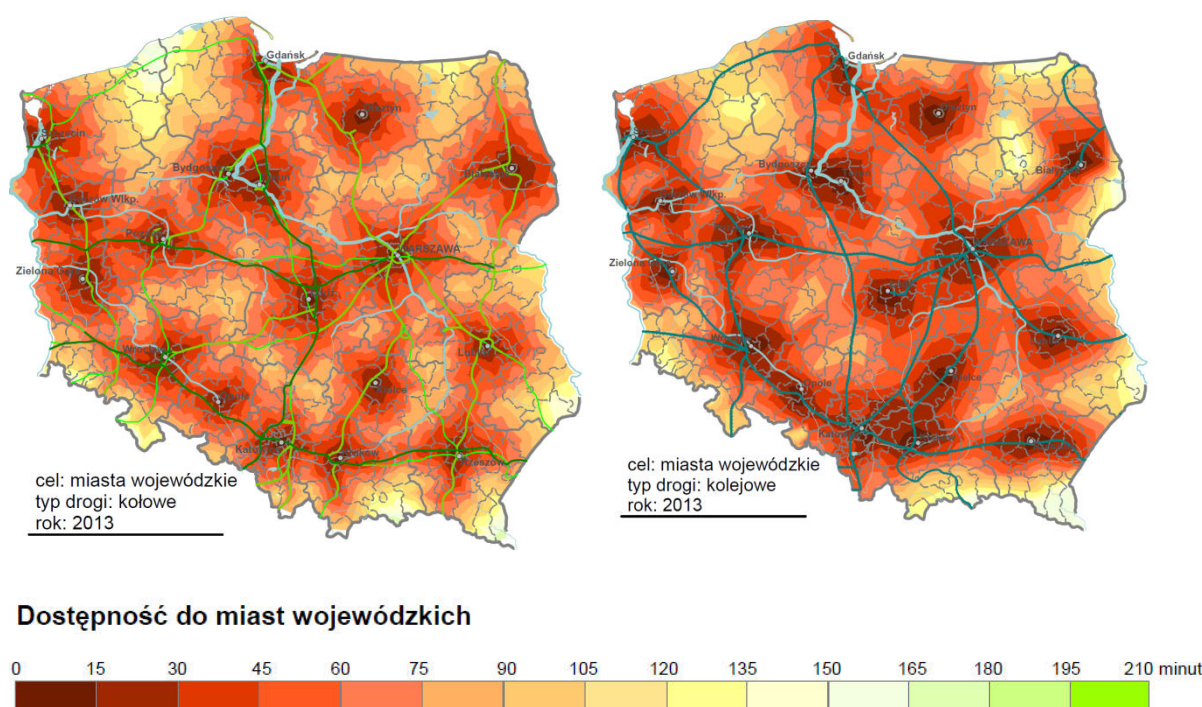
6.5. Sfera infrastrukturalna

Transport

Dobrze rozwinięta infrastruktura transportowa oraz będąca jej konsekwencją wysoka dostępność transportowa regionów stanowi jedną z zasadniczych determinant rozwoju lokalnego. Aspekt ten odgrywa istotną rolę w procesie pozyskiwania inwestorów, w szczególności kapitału zagranicznego, poprawia spójność wewnętrzną i zewnętrzną regionu oraz wpływa na wzrost mobilności mieszkańców. Stan sieci transportowej KKBOF nabiera szczególnego znaczenia w zakresie rozwoju kluczowej gałęzi gospodarki KKBOF, jaką jest turystyka.

Obszar KKBOF cechuje się bardzo niskim poziomem dostępności transportowej zarówno do stolicy kraju jak i miast wojewódzkich. Dostępność drogowa i kolejowa Pomorza środkowego, w tym zasadniczej jego części jaką jest KKBOF jest najniższa w kraju. Poprawa tej sytuacji powinna stanowić kluczowe wyzwanie stojące przed KKBOF w najbliższych latach.

Ryc. 29. Czasowa dostępność transportowa do miast wojewódzkich transportem kołowym i szynowym

Źródło: Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju

Najważniejszym układem transportowym na obszarze KKBOF jest sieć dróg kołowych. Układ głównych korytarzy transportowych, przebiegających przez KKBOF tworzą drogi krajowe oraz drogi administrowane przez samorząd lokalny (wojewódzkie, powiatowe i gminne). Szkieletem sieci drogowej KKBOF jest:

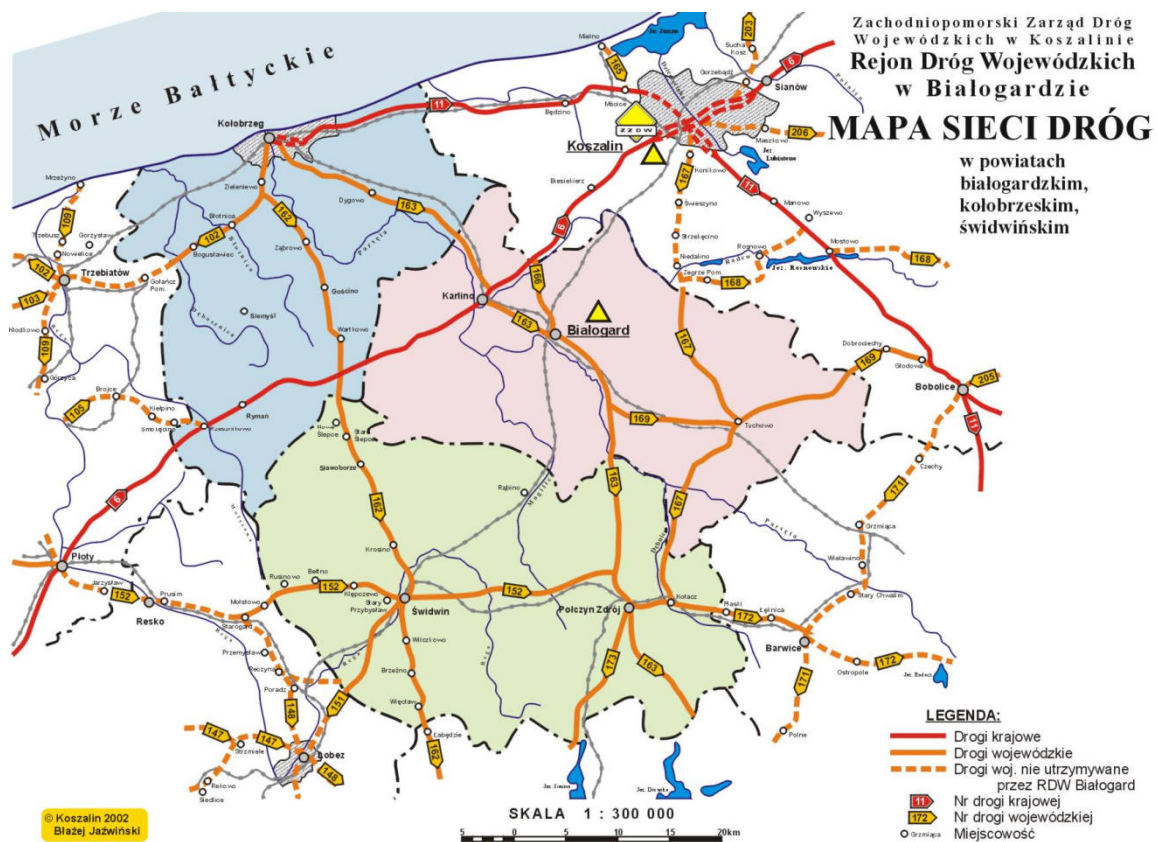
- Droga krajowa nr 6 (Granica państwa - Kołbaskowo - Szczecin - Goleniów - Płoty - Koszalin - Słupsk - Lębork - Reda - Gdynia - Gdańsk - Straszyn - Łęgowo). Jest to droga E-28 w korytarzu międzynarodowym. Przy czym odcinek drogi nr 6 Kołbaskowo – Szczecin, stanowi przedłużenie autostrady biegnącej z Berlina w kierunku Szczecina. Jest to najważniejsza równoleżnikową trasą w północno-zachodniej Polsce, tuż obok autostrady A2 (Belin – Poznań – Warszawa). Droga krajowa nr 6 ma podstawowe znaczenie dla rozwoju przestrzennego i gospodarczego KKBOF.
- Droga krajowa nr 11 (Kołobrzeg – Koszalin – Szczecinek – Piła – Poznań – Kluczbork – Lubliniec – Bytom). Droga planowana jako ekspresowa, mająca zapewnić połączenie Śląska, poprzez Poznań z Wybrzeżem Środkowym.
- Droga krajowa nr 25 (Bobolice (d.k. 11) Człuchów – Bydgoszcz – Konin – Kalisz – Ostrów Wlkp. – Oleśnica),

Drogi wojewódzkie stanowią przede wszystkim uzupełnienie sieci transportowej dla dróg krajowych i zapewniają obsługę społeczno – gospodarczą regionu, w tym również ruchu turystycznego. Do dróg wojewódzkich mających znaczenie dla sprawnego funkcjonowania układu komunikacyjnego KKBOF należą drogi:

- 102 (Kołobrzeg – Trzebiatów)
- 162 (Kołobrzeg – Świdwin)
- 163 (Kołobrzeg – Karlino – Połczyn Zdrój)
- 165 (Mileno – DK nr 11)
- 166 (DK nr 6 – Białogard)
- 167 (Koszalin – Tychowo)
- 169 (Przygonia – Tychowo)
- 168 (DW nr 167 – DK nr 11)
- 203 (Koszalin – Darłowo)
- 205 (Polanów – Bobolice)

- 206 (Koszalin – Polanów)

Ryc. 30. Sieć dróg krajowych i wojewódzkich na obszarze KKBOF

Źródło: Zachodniopomorski Zarząd Dróg Wojewódzkich w Koszalinie

Największe miasta powiatowe KKBOF połączone są siecią linii kolejowych, którą tworzą:

- linia 202 Gdańsk Główny – Stargard Szczeciński, łącząca Koszalin z Białogardem
- linia nr 402 Koszalin – Goleniów, łącząca Koszalin z Kołobrzegiem
- linia 404 Szczecinek – Kołobrzeg, łącząca Białogard z Kołobrzegiem
- linia 427 Mścice – Mielno

Ponadto na obszarze KKBOF przebiega jedna z trzech linii kolei wąskotorowej o relacji Koszalin – Mamowo – Świelinno. Linia będące w zarządzie Towarzystwa Miłośników Koszalińskiej Wąskotorówki wymaga prac rewitalizacyjnych.

Infrastruktura techniczna

Kluczową rolę w kształtowaniu środowiska przyrodniczego jako miejsca życia człowieka jest ochrona zasobów naturalnych. W tym aspekcie konieczne jest monitorowanie wpływu człowieka na

Środowisko oraz przeciwdziałanie negatywnym skutkom jego działalności.

Biorąc pod uwagę ilość ścieków przemysłowych i komunalnych oczyszczanych sytuację należy uznać za korzystną. W powiecie kołobrzesckim ilość ścieków przemysłowych i komunalnych oczyszczanych w % ścieków wymagających oczyszczenia zwiększyła się z 96,8% w roku 2003 do 99,94% w roku 2012. W powiecie białogardzkim wskaźnik ten zwiększył się z 98,24% z 2003 roku do 100% w roku 2012. Również w powiecie koszalińskim oraz mieście Koszalin, wartość ta w 2012 roku wyniosła 100%. Teoretycznie więc, na całym obszarze KKBOF, do wód powierzchniowych i ziemi odprowadzane są w 100% ścieki oczyszczone.

W latach 2003-2012 ilość ścieków przemysłowych i komunalnych wymagających oczyszczenia odprowadzonych do wód i ziemi na obszarze KKBOF zmniejszyła się nieznacznie z 15 052 dam³ do 13 879 dam³/rok, przy czym wskaźnik dynamiki zróżnicowany był znacznie w poszczególnych gminach.

Największy wzrost ilości oczyszczonych ścieków przemysłowych i komunalnych odprowadzonych do wód i do ziemi nastąpił w gminach: Świeszyno (o 200%), Biesiekierz (o 143%), Sianów (143%), gminie wiejskiej Białogard (o 90%), Będzino (o 78%). Największy spadek ilości ścieków przemysłowych i komunalnych odprowadzonych do wód i ziemi wystąpił w gminach: Manowo (-42%), gminie miejskiej Koszalin (-25%), gminie miejskiej Białogard (-15%). Na całym obszarze KKBOF dynamika zmian ilości ścieków przemysłowych i komunalnych odprowadzonych do wód lub ziemi była ujemna, a spadek ilości tych ścieków wyniósł -8,0%. Konieczne jest ciągłe monitorowanie czystości ścieków odprowadzanych do środowiska oraz ich ilości celem zachowania równowagi przyrodniczej i uregulowanych stosunków wodnych.

Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku w 2013 roku na obszarze KKBOF wynosiło 21 336,2 dam³ i zwiększyło się w stosunku do 2003 roku o 2177,7 dam³ (w 2003 roku wynosiło 19 158,5 dam³). Pomimo spadku ilości wody zużywanej w przemyśle z 1798 dam³ w 2003 roku do 1170 dam³ w 2013 roku, udział przemysłu w zużyciu wody ogółem zwiększył się z 8,1% do 8,5%. Należy zaznaczyć, że największe zużycie wody w przemyśle występuje na terenie gminy Karlino (61,6% w 2013 roku), gminie Bobolice (24,9%), Będzino (16,4%). W przypadku gminy Karlino, jest to efekt silnego rozwoju branży drzewnej w gminie. W latach 2003-2013 na obszarze KKBOF dynamicznie wzrosła ilość wody zużywanej w rolnictwie i leśnictwie – z 514 dam³ w 2003 do 5680 dam³ w 2013 roku.

W gospodarstwach domowych ilość wody zużywanej z sieci wodociągowej zmniejszyła się z 11 874,3 dam³ (2003) do 10 005,1 dam³ (2013).

Prowadzenie zrównoważonej i oszczędnej gospodarki wodnej jest podstawowym elementem dbania o środowisko naturalne celem zachowania cennych zasobów wody pitnej dla przyszłych pokoleń. Należy monitorować czystość wody, a także systematycznie sprawdzać stopień jej zużycia. Na obszarze KKBOF zużycie wody ogółem zwiększyło się, choć pozytywnym aspektem jest zmniejszenie zużycia wody w gospodarstwach domowych, może to świadczyć o wzroście świadomości proekologicznej wśród mieszkańców KKBOF.

Liczba oczyszczalni przemysłowych i komunalnych ogółem na obszarze KKBOF w 2013 roku wynosiła 31 (w roku 2003 było ich 55). Zmniejszenie się liczby oczyszczalni ogółem nie wpłynęło jednak na obniżenie parametrów ich przepustowości. W 2013 roku przepustowość oczyszczalni ścieków ogółem wyniosła 96 791 m³/dobę (w 2003 roku wynosiła 94 525 m³/dobę). Generalnie liczba ludności korzystająca z oczyszczalni ścieków miejskich i wiejskich zwiększyła się z 241 551 osób (2003) do 265 418 osób (2013).

Jeśli chodzi o emisję zanieczyszczeń do atmosfery, w tym względnie widoczna jest ogromna poprawa parametrów, która w konsekwencji wpływa na polepszenie jakości powietrza. W powiecie białogardzkim wskaźnik zanieczyszczeń zatrzymanych lub zneutralizowanych w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w % zanieczyszczeń wytworzonych – zanieczyszczenia pyłowe zwiększyły się z 96,1% do 99,6% (z roku 2003 do 2013), w powiecie kołobrzesckim z 95% do 98,5%, w powiecie koszalińskim z 70,2% do 85,6%, w powiecie m. Koszalin z 93,9% do 94,9%.

W zakresie dostępności mieszkańców do oczyszczalni ścieków, od lat wskaźniki ulegają poprawie. Najwyższy wskaźnik % ludności korzystające z oczyszczalni ścieków charakteryzuje miasto Koszalin (99,8%), powiat kołobrzescki (93,6%) i powiat białogardzki (92,4%). W powiecie koszalińskim wskaźnik jest niski na tle KKBOF i wynosi zaledwie 61,1%.

Wskaźniki ludności korzystającej w sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na obszarze KKBOF są zróżnicowane. W zakresie sieci wodociągowej największy udział ludności korzystającej z wodociągów charakteryzuje gminy: miasto Kołobrzeg (99,2%) i gminę Mielno (98,1), najniższy: gminę Polanów (71,9%) i gminę wiejską Białogard (75,2%). Najwyższy wskaźnik ludności korzystającej z kanalizacji charakteryzuje miasto

Kołobrzeg (99,1%) i miasto Koszalin (94,8%), najniższy: gminę Będzino (35,5%).

Tab. 17. Gospodarka wodno-ściekowa i infrastruktura wodociągowo-kanalizacyjna na obszarze KKBOF (2013)

Jednostka terytorialna	Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia odprowadzone do wód i ziemi w dm ³	Przemysłowe i komunalne oczyszczalnie ścieków	Ludność korzystająca z wodociągów w %	Ludność korzystająca z kanalizacji w %
m. Białogard	831,0	1	96,4	89,6
Białogard	111,0	0	75,2	56,0
Karlino	227,0	1	95,2	84,8
Tychowo	155,0	1	91,2	60,0
Dygowo	122,0	0	93,7	53,1
Gościno	253,0	0	89,3	67,0
m. Kołobrzeg	3219,0	0	99,2	99,1
Kołobrzeg	700,0	1	97,7	93,2
Siemyśl	97,0	1	78,9	62,6
Ustronie Morskie	382,0	0	91,9	72,4
Będzino	324,0	3	92,5	35,5
Biesiekierz	178,0	2	91,6	68,0
Bobolice	206,0	4	88,0	76,1
Koszalin	5559,0	1	96,4	94,8
Manowo	115,0	2	81,1	51,4
Mielno	505,0	1	98,1	90,3
Polanów	301,0	7	71,9	50,7
Sianów	433,0	2	79,9	51,3
Świeszyno	161,0	4	97,5	81,9
KKBOF	13879,0	31	89,3	69,6
Zachodnio-pomorskie	113700,0	341	93,6	77,0
POLSKA	2167535,3	4296	87,9	64,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Pomimo licznych inwestycji w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną, podejmowanych w gminach w ostatnich latach głównie dzięki funduszom unijnym, w tym aspekcie nadal widoczne są spore braki związane z dostępnością mieszkańców do sieci wodociągowej czy kanalizacyjnej. **Poprawa dostępności do podstawowej infrastruktury technicznej powinna być jednym z celów rozwojowych na obszarze KKBOF realizowanych w nowej perspektywie 2014-2020.**

7. Analiza SWOT obszaru wsparcia

Klasycznym narzędziem, stosowanym powszechnie w planowaniu strategicznym w jednostkach samorządu terytorialnego jest zestawienie mocnych i słabych stron analizowanego obszaru oraz określenie jego szans i zagrożeń rozwojowych.

Zgodnie z metodologią analiza SWOT opiera się zestawieniu kluczowych czynników rozwojowych, mających wpływ na funkcjonowanie i przyszłe kierunki rozwoju jednostki. Do czterech kategorii czynników rozwojowych zalicza się:

- **S** – *Strengths* (SILNE STRONY), wszystko to co stanowi atut, przewagę, zaletę analizowanego podmiotu w ujęciu wewnętrznym,
- **W** – *Weaknesses* (SŁABOŚCI), wszystko to co stanowi słabość, barierę, wadę analizowanego podmiotu w ujęciu wewnętrznym,
- **O** – *Opportunities* (SZANSE), wszystko to co stwarza dla analizowanego podmiotu szansę korzystnej zmiany w ujęciu zewnętrznym,
- **T** – *Threats* (ZAGROŻENIA), wszystko to co stwarza dla analizowanego podmiotu niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej w ujęciu zewnętrznym,

Analiza SWOT dla KKBOF stanowi podsumowanie dokonanej w rozdziale 4 diagnozy obszaru wsparcia w poszczególnych sferach rozwoju społeczno – gospodarczego. Podstawowym celem analizy SWOT jest określenie kluczowych wyzwań, mających decydujący wpływ na rozwój obszaru funkcjonalnego w perspektywie najbliższych lat. Ponadto usystematyzowanie czynników rozwojowych w obszarze KKBOF oraz elementów wpływających destabilizująco na procesy rozwojowe przyczyni się do trafnego określenia przyszłych obszarów i instrumentów interwencji. Jednocześnie zagwarantuje skuteczność, efektywność oraz zasadność interwencji w ramach całego obszaru funkcjonalnego.

Poza identyfikacją potencjałów wymagających wzmocnienia w obszarze KKBOF nie mniej istotne jest wskazanie na deficyty i bariery rozwojowe całego obszaru funkcjonalnego. Zestawienie słabych i silnych stron rozwoju KKBOF oraz jego szans i zagrożeń przedstawiają poniższe tabele.

Silne strony

- Silny potencjał demograficzny skoncentrowany w największych miastach KKBOF – Koszalinie i Kołobrzegu
- Dodatnia dynamika przyrostu liczby ludności na obszarze KKBOF w ostatniej dekadzie
- Dodatnie saldo migracji na obszarze KKBOF
- Silne oddziaływanie dużych miast – Koszalin i Kołobrzegu jako ośrodków edukacji podstawowej, gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej
- Zróżnicowana oferta szkolnictwa ponadgimnazjalnego na obszarze KKBOF jako element stymulujący rynek pracy
- Rozwinięta funkcja Koszalin jako ośrodka szkolnictwa wyższego
- Nadmorskie położenie KKBOF i wynikający z tego wysoki potencjał turystyczny i gospodarczy
- Czyste środowisko przyrodnicze, jako efekt poprawiających się parametrów środowiskowych i atrakcyjne walory przyrodnicze
- Wysoka lesistość na poziomie niespełna 30% (w gminach Manowo, Tychowo, Polanów przekraczająca 50%)
- Rozwinięta baza turystyczna, usługi usług medyczne i sanatoryjne
- Zróżnicowana baza turystyczna i wzrastająca liczba turystów krajowych i zagranicznych
- Duża aktywność gospodarcza mieszkańców gmin nadmorskich i koncentracja działalności gospodarczej w pasie nadmorskim
- Przygotowane obszary inwestycyjne
- Zróżnicowane działalności gospodarcze na obszarze KKBOF, w tym silny rozwój przemysłu drzewnego, spożywczego etc.
- Wysoka pozycja KKBOF w Polsce na rynku usług turystycznych
- Pozytywne skojarzenia z gminami KKBOF, w szczególności położonymi w paśmie nadmorskim
- Wysoka dostępność terenów inwestycyjnych
- Wysoka aktywność instytucji z zakresu wspierania przedsiębiorczości i

rynku pracy

Słabe strony

- Niski wskaźnik objęcia dzieci wychowaniem przedszkolnym (o 9,7 % niższy niż średnia krajowa)
- Słaba dostępność do aptek i placówek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej
- Słaba na obszarach wiejskich dostępność do usług edukacyjnych, w tym do szkół ponadgimnazjalnych
- Wysoki udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w % (o 4% więcej niż średnia krajowa)
- Słaba wewnętrzna i zewnętrzna dostępność transportowa KKBOF
- Niezadowalający stan dróg lokalnych
- Silne zróżnicowanie przestrzenne występujących zjawisk na terenie KKBOF (większość niekorzystnych zjawisk występuje w południowej części obszaru funkcjonalnego)
- Suburbanizacja obszarów podmiejskich jako potencjalny czynnik wpływający na wzrost wydatków publicznych
- Silna polaryzacja zjawisk społeczno – gospodarczych na obszarach miejskich
- Wysoki poziom bezrobocia na obszarze KKBOF, szczególnie w jego południowej części (o 3,3% wyższy niż średnia krajowa)
- Koncentracja negatywnych zjawisk społeczno – gospodarczych na terenach wiejskich – m.in. w zakresie dostępności do usług społecznych czy wskaźników przedsiębiorczości mieszkańców
- Najwyższy wskaźnik obciążenia demograficznego w największych miastach KKBOF (Koszalinie, Kołobrzegu, Białogardzie) jako element negatywnie wpływający na dostępność osób starszych do opieki zdrowotnej
- Niskie na tle województwa zachodniopomorskiego i kraju wskaźniki dostępności do infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej
- Niska atrakcyjność inwestycyjna obszaru,
- Brak wyraźnych tendencji w zakresie lokalizacji nowych inwestycji

dających liczne nowe miejsca pracy,

Szanse

- Silny potencjał rolniczy obszaru
- Możliwość rozwoju rybołówstwa i rybactwa oraz zróżnicowanej działalności portów morskich w strefie nadmorskiej obszarze KKBOF
- Rozwój usług turystycznych
- Wzrost potencjału szkolnictwa wyższego oraz konkurencyjności Koszalina jako ośrodka szkolnictwa wyższego
- Możliwości rozwoju sfery B+R głównie w Koszalinie
- Rozwój rynku mieszkaniowego, w tym związanego z ofertą mieszkań na wynajem
- Wzrastająca liczba turystów, w tym zagranicznych jako element wpływający na promocję obszaru KKBOF za granicą
- Specjalizacja KKBOF w zakresie wysokiej jakości usług turystycznych, leczniczych i sanatoryjnych
- Poprawa dostępności transportowej regionu poprzez budowę drogi ekspresowej S6, modernizację sieci dróg istniejących oraz modernizację linii kolejowych
- Tworzenie partnerstw JST w celu wspólnego pozyskiwania środków na wspólne przedsięwzięcia
- Perspektywa finansowa Unii Europejskiej 2014-2020

Zagrożenia

- Negatywne prognozy demograficzne dla obszaru KKBOF w perspektywie do 2035 roku
- Ujemny przyrost naturalny na obszarze KKBOF
- Starzenie się ludności i wzrastające wskaźniki obciążenia demograficznego

- Malejąca liczba studentów uczelni wyższych na obszarze KKBOF
- Zapóźnienia w zakresie nowoczesnej floty rybackiej i doinwestowania infrastruktury portowej
- Niedoinwestowanie rolnictwa i problemy restrukturyzacyjne
- Konkurencja ze strony sąsiednich obszarów nadmorskich w obszarze turystyki
- Konkurencja na rynku usług turystycznych (w szczególności w zakresie coraz bardziej dostępnych i popularnych podróży zagranicznych)
- Konkurencja ze strony sąsiednich obszarów o lepszej dostępności komunikacyjnej w zakresie pozyskiwania dużych inwestorów
- Pomijanie obszaru KKBOF (w tym całego Pomorza Środkowego) przez znaczących inwestorów z uwagi na słabą dostępności transportową

8. Cele strategiczne Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w obszarze KKBOF

Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla KBOF jest dokumentem operacyjnym w odniesieniu do obowiązujących na tym obszarze strategii rozwoju obszarów funkcjonalnych. Zgodnie z założeniem niniejsza strategia ZIT powinna silnie korespondować ze Strategią Zrównoważonego Rozwoju Koszalińskiego Obszaru Funkcjonalnego oraz Strategią rozwoju Nadmorskiego Obszaru Funkcjonalnego. Cele Strategiczne ZIT stanowią w dużej mierze odzwierciedlenie kierunków rozwoju ujętych w strategiach obszarów funkcjonalnych, przy jednoczesnym stosownym ograniczeniu w zakresie wyboru obszarów wsparcia – co wynika ze specyfiki i charakteru narzędzia jakim jest ZIT.

Cel nadrzędny Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla KKBOF nawiązuje do określonej w Strategii zrównoważonego rozwoju Koszalińskiego Obszaru Funkcjonalnego wizji rozwoju: „KKBOF to jeden z najpopularniejszych regionów turystycznych w Polsce, umiejętnie wykorzystujący nadmorskie walory przyrodniczo – wypoczynkowe, posiadający atrakcyjną ofertę całorocznych produktów turystycznych. To dobre miejsce do życia i prowadzenia działalności gospodarczej, dzięki bogatej ofercie rynku pracy, walorom przyrodniczym i wysokiej jakości kapitału ludzki. KKBOF to dobrze skomunikowany region, którego dynamiczny rozwój jest wynikiem wieloaspektowej współpracy samorządów, społeczeństwa i przedstawicieli gospodarki, opartej na szacunku, równości i pielęgnowaniu tożsamości lokalnej.”

Określone Cele i Priorytety ZIT opierają się z jednej strony na wskazanych w strategiach obszarów funkcjonalnych celach strategicznych i celach szczegółowych (celach operacyjnych) oraz są jednocześnie wynikiem wypracowanego konsensusu partnerów samorządowych w ramach KKBOF. Cele strategiczne Strategii ZIT są wynikiem uzgodnień pomiędzy zaangażowanymi w procesie strategicznym stronami a także podlegały procesowi szerokich konsultacji społecznych.

Wypracowane cele strategiczne i priorytety Strategii ZIT mające na celu wzmocnienie roli i znaczenia KKBOF zarówno w skali województwa, kraju jak i

poprawie pozycji konkurencyjnej na arenie międzynarodowej. Działania strategiczne realizowane na podstawie niniejszej Strategii wymagać będą podjęcia działań integracyjnych i szerokiej współpracy samorządów tworzących KKBOF. Istotną rolę w procesie wdrażania pełnić będzie sektor gospodarczy oraz społeczny, którego włączenie w proces strategiczny uważany jest za jedną z warunków powodzenia wdrażania Strategii ZIT.

Zaproponowane cele Strategii ZIT dla KKBOF obejmują następujące obszary:

1. Efektywność transportowa i energetyczna

- 1.1. Efektywność transportu publicznego
- 1.2. Strategie niskoemisyjne

2. Rozwój zintegrowanej infrastruktury transportowej

- 2.1. Trasy i ścieżki rowerowe Pomorza Środkowego
- 2.2. Modernizacje dróg kołowych i ich integracja z drogą S6 i S11

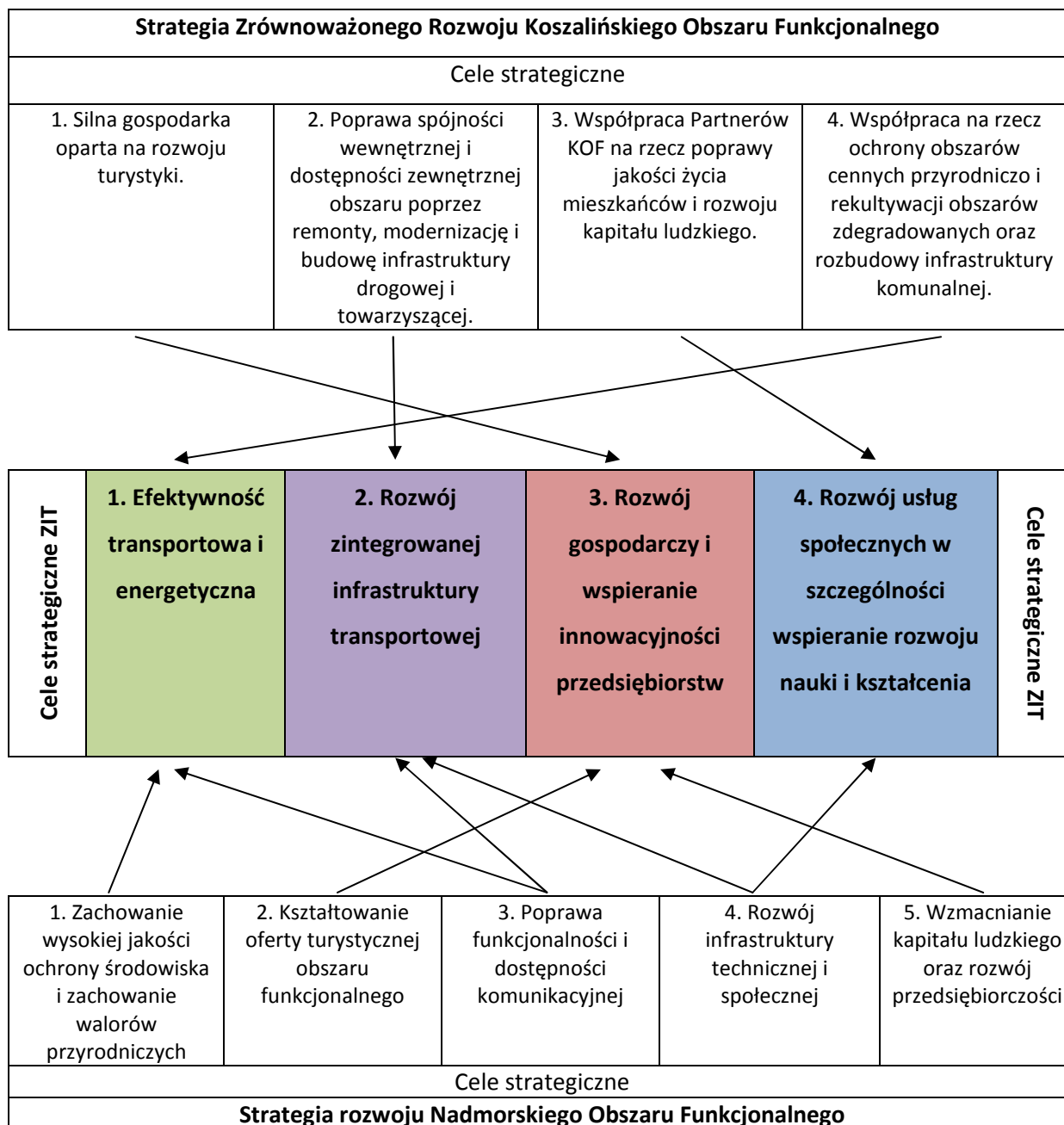
3. Rozwój gospodarczy i wspieranie innowacyjności przedsiębiorstw

- 3.1. Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości
- 3.2. Rozwój portów morskich
- 3.3. Wsparcie rozwoju turystyki

4. Rozwój usług społecznych w szczególności wspieranie rozwoju nauki i kształcenia w oparciu o endogeniczne potencjały KKBOF

- 4.1. Poprawa dostępności do placówek edukacyjnych
- 4.2. Praktyczna nauka zawodu
- 4.3. Rozwój sektora B+R
- 4.4. Podnoszenie jakości i dostępności do usług zdrowotnych i społecznych

Ryc.31. Schemat powiązań celów Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych z celami strategii obszarów funkcjonalnych Koszalina i Kołobrzegu przedstawia

Źródło: Opracowanie własne

Tab. 18. Matryca logiczna celów Strategii ZIT oraz korespondujących z celów, priorytetów inwestycyjnych i osi priorytetowych w RPO WZ 2014-2020

Cele strategiczne ZIT KKBOF	Działanie ZIT	Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny (PI)	Oś priorytetowa
1. Efektywność transportowa i energetyczna	1.1.	CT 4 CT 7	4.5. 7.3.	II Gospodarka niskoemisyjna
	1.2.	CT 4	4.3.	II Gospodarka niskoemisyjna
2. Rozwój zintegrowanej infrastruktury transportowej	2.1.	CT 4	4.5.	II Gospodarka niskoemisyjna
	2.2.	CT 7	7.2.	V Zrównoważony transport
3. Rozwój gospodarczy i wspieranie innowacyjności przedsiębiorstw	3.1.	CT 3	3.1.	I Gospodarka, innowacje, nowoczesne technologie
	3.2.	CT 7	7.3.	V Zrównoważony transport
	3.3.	CT 8	8.2.	IV Naturalne otoczenie człowieka
4. Rozwój usług społecznych w szczególności wspieranie rozwoju nauki i kształcenia w oparciu o endogeniczne potencjały KKBOF	4.1.	CT 10	10.1.	VIII. Edukacja
	4.2.	CT 10	10.3. bis.	VIII Edukacja
	4.3.	CT 1	1.1.	I Gospodarka, innowacje, nowoczesne technologie
	4.4.	CT 9	9.1.	IX Infrastruktura publiczna

9. Działania w ramach celów strategicznych

Cel strategiczny 1. Efektywność transportowa i energetyczna

Działanie 1.1. Efektywność transportu publicznego

Spójność z RPO WZ 2014-2020

Oś priorytetowa: II Gospodarka niskoemisyjna

Cel tematyczny: CT 4 – Wpieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach, CT 7 Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej

Priorytet inwestycyjny: 4.5. Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich typów obszarów, w szczególności na obszarach miejskich, wspieranie zrównoważonego transportu miejskiego oraz podejmowania odpowiednich działań adaptacyjnych i mitygacyjnych, 7.3. Rozwój i usprawnianie przyjaznych środowisku (w tym o obniżonej emisji hałasu) i niskoemisyjnych systemów transportu morskiego, portów, połączeń multimodalnych oraz infrastruktury portów lotniczych, w celu promowania zrównoważonej mobilności regionalnej i lokalnej

Cel działania

Działanie ma na celu stworzenie zintegrowanego systemu transportu publicznego na obszarze KBPOF, bazującego na efektywnym i niskoemisyjnym transporcie publicznym. Celem działania jest zwiększenie wewnętrznej spójności i dostępności komunikacyjnej KKBOF przy jednoczesnym obniżeniu negatywnego oddziaływania na środowisko przyrodnicze (zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery). Realizacja działania przyczyni się do zwiększenia liczby osób rezygnujących z indywidualnego transportu samochodowego na rzecz transportu publicznego lub rowerowego, modernizacji taboru autobusowego jak również zmniejszanie ruchu samochodowego na obszarach wiejskich poprzez wdrażanie przyjaznych środowisku rozwiązań w transporcie miejskim jak np. centra

przesiadkowe. Priorytetem realizacji działania jest ograniczenie emisji CO₂ do atmosfery.

Opis działania

W ramach działania planowana jest realizacja projektów integrujących publiczny transport kołowy z kolejowym, morskim, rowerowym oraz systemem parkingowym na terenie KKBOF. Planowany jest zakup nowoczesnych, niskoemisyjnych autobusów (w tym zasilanych CNG oraz energią elektryczną) oraz jednoczesne dostosowanie istniejącej infrastruktury do potrzeb eksploatacyjnych nowego taboru. Zintegrowany charakter działania przejawia się w budowie centrów przesiadkowych w kluczowych węzłach transportowych obszaru funkcjonalnego. Działania w zakresie tworzenia intermodalnych centrów przesiadkowych, integrujących kolej, komunikację autobusową, transport morski oraz rowerowy służyć mają poprawie efektywności transportowej dla mieszkańców oraz turystów. Działanie uwzględniać powinno m.in. założenia Polityki Transportowej Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego dla Miasta Kołobrzeg, Gminy Kołobrzeg oraz Gminy Ustronie Morskie w zakresie układu i charakterystyki sieci ulic, transportu zbiorowego, systemu parkowania (Park&Ride oraz Park & Sail) i inteligentnego systemu transportowego.

Ważnym elementem działania jest planowana budowa systemu transportu mulimodalnego w porcie Kołobrzeg (Park & Sail), którego głównym elementem jest utworzenie centrum przesiadkowego dla obsługi transportu samochodowego, autobusowego oraz morskiego (port pasażerski, jachtowy, handlowy).

Uzasadnienie działania

Obszar KKBOF charakteryzuje się niską dostępnością transportową, zarówno w ujęciu wewnętrznym jak i zewnętrznym. Z uwagi peryferyjne położenie KKBOF w skali województwa zachodniopomorskiego i kraju oraz istniejące problemy transportowe (w szczególności w sezonie letnim) istnieje potrzeba poprawy integralności i wydajności systemu transportowego. Cenne walory środowiska przyrodniczego wymagają ponadto ochrony poprzez wymianę wyeksploatowanego taboru autobusowego, niespełniającego coraz wyższych norm środowiskowych.

Typy projektów

- Modernizacja istniejącego taboru autobusowego – zakup pojazdów niskoemisyjnych,
- Modernizacja i dostosowanie infrastruktury do obsługi nowego, niskoemisyjnego taboru autobusowego,
- Budowa multimodalnych centrów przesiadkowych,
- Budowa Inteligentnych Systemów Transportowych,
- „Park & Sail” – budowa systemu transportu multimodalnego w porcie Kołobrzeg

Obszar wsparcia

Obszar KKBOF

Beneficjenci

- Jednostki samorządu terytorialnego,
- Związki i stowarzyszenia JST,
- Przedsiębiorstwa świadczące usługi w zakresie transportu publicznego,
- Państwowe jednostki budżetowe,
- Zarządcy infrastruktury drogowej i kolejowej,
- Podmioty zarządzające portami i przystaniami,

Wskaźniki produktu

- Liczba zakupionych lub zmodernizowanych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym [w szt.]
- Liczba zbudowanych zintegrowanych centrów (węzłów) przesiadkowych

Wskaźniki rezultatu

- Spadek emisji pyłów i gazów cieplarnianych [w ton.]

Finansowanie

EFRR w trybie dotacyjnym

Rodzaj naboru

Pozakonkursowy z uwagi na strategiczny charakter działania

Działanie 1.2. Strategie niskoemisyjne

Spójność z RPO WZ 2014-2020

Oś priorytetowa: II Gospodarka niskoemisyjna

Cel tematyczny: CT 4 - Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach

Priorytet inwestycyjny: 4.3. Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym.

Cel działania

Działanie ma na celu poprawę systemu racjonalizacji użytkowania i wytwarzania energii w budynkach użyteczności publicznej i budynkach mieszkalnych oraz poprawę efektywności energetycznej. Realizacja działania pozwoli na racjonalizację zużycia energii i ograniczy jej straty w sektorze publicznym. W sposób znaczący ograniczona zostanie tzw. niska emisja, czego efektem będzie zmniejszenie emisji zanieczyszczeń i gazów cieplarnianych do atmosfery. Zwiększenie energooszczędności budynków publicznych i mieszkalnych osiągnięte będzie poprzez wsparcie ukierunkowane na kompleksowe działania modernizacyjne budynków użyteczności publicznej i mieszkalnych wraz z wymianą wyposażenia tych obiektów na energooszczędne.

Dzięki realizacji działania ograniczona zostanie negatywna presja człowieka na środowisko przyrodnicze, która w sposób najbardziej intensywny występuje na obszarach miejskich. Ponadto dzięki relacji działania zmniejszone zostaną stany energii w procesie jej wytwarzania i przesyłania.

Opis działania

Realizacja działania koncentrować się będzie wokół projektów termomodernizacyjnych, zarówno obiektów użyteczności publicznej jak i budynków mieszkalnych. Zakłada się przeprowadzenie prac w zakresie termomodernizacji

w obiektach szkolnych a także w obiektach indywidualnych. Wsparciu podlegać ma wymiana konwencjonalnych źródeł energii na źródła proekologiczne. Istotnym elementem działania jest systematyczna rozbudowa sieci ciepłowniczej, zwiększenie liczby odbiorców ciepła systemowego, modernizacja i optymalizacja ciepłowniczej sieci przesyłowej (zwiększenie efektywności energetycznej) oraz modernizacja kotłów węglowych z zastosowaniem wysokosprawnych filtrów odpylających.

Uzasadnienie działania

Zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju istotą nowoczesnej gospodarki niskoemisyjnej jest wskazanie korzyści ekonomicznych, społecznych i środowiskowych m.in. poprzez wdrożenie nowych, oszczędnych technologii, zmniejszenie energochłonności i zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego w regionie. Działania w zakresie ograniczenia niskiej emisji przyczyniają się do zwiększania konkurencyjności gospodarki zmniejszając jednocześnie presję środowiskową poprzez zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery i rozwój energetyki zrównoważonej.

Realizacja działania w zakresie wyeliminowania źródeł niskiej emisji nabiera szczególnego znaczenia na obszarze KKBOF – jednego z najcenniejszych przyrodniczo i środowiskowo regionów turystycznych i wypoczynkowych w Polsce. Szczególną troską w zakresie poprawy warunków klimatycznych powinny zostać objęte uzdrowiskowe miejscowości nadmorskie, w których istotne jest ograniczenie zanieczyszczeń gazowych tj: dwutlenku węgla, dwutlenku siarki, tlenków azotu oraz pyłów.

Typy projektów

- Modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych,
- Termomodernizacja, hydroizolacja oraz pozostałe prace remontowo-modernizacyjne w budynkach użyteczności publicznej,
- Ograniczenie rozproszonej emisji zanieczyszczenia do powietrza poprzez podłączenia obiektów zasilanych z źródeł indywidualnych do miejskiego systemu ciepłowniczego,

- Zwiększenie efektywności energetycznej systemu poprzez modernizację i rozbudowę istniejących sieci ciepłowniczych i optymalizacja systemu ciepłowniczego (zmniejszenia strat na przesyle),
- Redukcja pyłów,
- Modernizacja kotłów,
- Audyty energetyczne
- Wspieranie rozwoju OZE

Obszar wsparcia

Obszar KKBOF

Beneficjenci

Jednostki samorządu terytorialnego, związki i jednostki organizacyjne, związki komunalne, wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe, przedsiębiorstwa, inne podmioty prawne

Wskaźniki produktu

- Liczba przeprowadzonych prac modernizacyjnych (szt.)

Wskaźniki rezultatu

- Ilość energii oszczędzonej w wyniku realizacji modernizacji
- Ilość gazów cieplarnianych i pyłów nie wyemitowanych do atmosfery w wyniku realizacji modernizacji (lub spadek emisji pyłów i gazów cieplarnianych do atmosfery)
- Liczba przyłączonych obiektów do sieci ciepłowniczej

Finansowanie

EFRR w trybie dotacyjnym

Rodzaj naboru

Pozakonkursowy z uwagi na strategiczny charakter działania

Cel strategiczny 2. Rozwój zintegrowanej infrastruktury transportowej

Działanie 2.1. Trasy i ścieżki rowerowe Pomorza Środkowego

Spójność z RPO WZ 2014-2020

Oś priorytetowa: II Gospodarka niskoemisyjna

Cel tematyczny: CT 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach

Priorytet inwestycyjny: 4.5. Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych

Cel działania

Celem głównym działania jest budowa, rozbudowa i modernizacja sieci dróg rowerowych na obszarze KKBOF. Realizacja działania na obszarze KKBOF przyczyni się do rozwinięcia przyjaznej dla środowiska naturalnego - formy transportu. Spowoduje to zmniejszenie częstotliwości poruszania się samochodem na rzecz roweru, głównie na krótkich dystansach przy codziennych podróżach do miejsc pracy i nauki (dom-praca, dom-szkoła). Ponadto realizacja działania przyczyni się do rozpowszechniania zdrowych nawyków wśród mieszkańców KKBOF, co wpłynie niewątpliwie na poprawę stanu zdrowia mieszkańców. Celem działania jest również rozwój bezpiecznej i bezkolizyjnej formy transportu, poprawa bezpieczeństwa użytkowników dróg oraz minimalizowanie liczby kolizji drogowych z udziałem rowerzystów. W sezonie letnim wybudowane ścieżki rowerowe służyć będą turystom w przemieszczaniu się pomiędzy najbardziej atrakcyjnymi miejscami na obszarze KKBOF.

Opis działania

W ramach realizacji działania przewiduje się stworzenie systemu ścieżek rowerowych na obszarach miejskich i wiejskich KKBOF. Budowa ścieżek

rowerowych przyczyniać się będzie do integrowania istniejącej sieci transportu publicznego poprzez stworzenie bezpiecznych połączeń z istniejącymi dworcami przesiadkowymi (kolejowymi i autobusowymi).

Budowa ścieżek rowerowych planowana jest nie tylko w okolicy węzłów przesiadkowych, ale także w pobliżu obiektów użyteczności publicznej jak i przy głównych zakładach pracy. Planowane są także działania dotyczące budowy kładek rowerowych w pobliżu stref ekonomicznych. Doinwestowanie tych obszarów oraz poprawa dostępności rowerowej przełoży się na zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej tych terenów (zachęta dla nowych podmiotów gospodarczych). Budowa ścieżek rowerowych, w miarę istniejących możliwości i potencjałów, przebiegać będzie w miarę możliwości w oparciu o zasadę readaptacji zdegradowanych szlaków kolejowych (np. po śladzie bocznic kolejowych lub na nasypach kolejki wąskotorowej). Zasada zagospodarowywania istniejących zasobów w tym przypadku będzie mocno wyeksponowana. Budowa ścieżek rowerowych będzie połączona z budową wypożyczalni rowerowych, głównie w pobliżu centrów przesiadkowych.

Uzasadnienie działania

Tereny wiejskie KKBOF to obszary o słabej dostępności, choć tereny te również z uwagi na swoje walory turystyczne, sprzyjają rozwijaniu i propagowaniu transportu rowerowego. Na obszarach wiejskich szczególnymi użytkownikami dróg są dzieci i młodzież dojeżdżająca do szkół, gdyż nie wszystkie z nich objęte są obowiązkowym dowozem. To potencjalna, niezwykle istotna grupa użytkowników, dla których realizacja działania przyniesie odczuwalną poprawę bezpieczeństwa i jakości życia. Na terenach wiejskich miejsca pracy są często nierównomiernie rozmieszczone w przestrzeni. Niewystarczająca liczba połączeń komunikacji publicznej powoduje konieczność korzystania z transportu rowerowego w celu dotarcia do miejsc pracy. Budowa ścieżek rowerowych przyczyni się do poprawy dostępności miejsc pracy i zwiększenia bezpieczeństwa w dojeżdżaniu do pracy. W okresie letnim ścieżki rowerowe służyć będą również turystom, co spowoduje odciążenie dróg kołowych.

Typy projektów

- Budowa ścieżek rowerowych łączących punkty przesiadkowe do zakładów pracy, miejsc użyteczności publicznej etc.,
- Modernizacja i rekonstrukcja byłych bocznic kolejowych, dawnych tras kolei wąskotorowej na ścieżki rowerowe,
- Reintegracja transportu kolejowego, drogowego i wodnego z układem ścieżek rowerowych, w tym poprawa dostępności do portów rzecznych i morskich,

Obszar wsparcia

Obszar KKBOF

Beneficjenci

Jednostki samorządu terytorialnego, związki i stowarzyszenia jst, samorządowe i państwowe jednostki organizacyjne, organy władzy, przedsiębiorstwa, inne podmioty prawne

Wskaźniki produktu

- długość nowo wybudowanych lub zmodernizowanych dróg rowerowych (w km)

Wskaźniki rezultatu

- liczba nowych użytkowników dróg rowerowych,
- zmniejszenie liczby wypadków z udziałem rowerzystów

Finansowanie

EFRR w trybie dotacyjnym (85%)

Rodzaj naboru

Pozakonkursowy z uwagi na strategiczny charakter działania

Działanie 2.2. Modernizacja dróg kołowych i ich integracja z drogą S6 i S11

Spójność z RPO WZ 2014-2020

Oś priorytetowa: V Zrównoważony transport

Cel tematyczny: CT 7 Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej

Priorytet inwestycyjny: 7.2. Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi

Cel działania

Celem działania jest poprawa stanu technicznego dróg kołowych na obszarze KKBOF. Działanie przyczyni się do zwiększenia wewnętrznej spójności i dostępności jednostek osadniczych tworzących KKBOF oraz do głównego bieguna wzrostu w województwie zachodniopomorskim, jakim jest Szczeciński Obszar Metropolitalny. Poprawiona zostanie jakość podróżowania oraz wzrośnie w sposób bezpośredni bezpieczeństwo wszystkich uczestników ruchu drogowego. W wyniku realizacji działania planowane jest zintegrowanie sieci dróg lokalnych z drogą ekspresową S6 oraz poprawiona zostanie dostępność do nowopowstających terenów inwestycyjnych, których funkcja przewidziana jest w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Opis działania

Działanie polegać będzie na modernizacji i budowie nowych odcinków dróg na terenie KKBOF.

Uzasadnienie działania

Województwo zachodniopomorskie charakteryzuje się deficytem sieci dróg kołowych w szczególności na osi wschód – zachód. Znacząca część ruchu

tranzytowego, w szczególności na obszarze KKBOF przebiega po drogach lokalnych, przyczyniając się do szybkiego pogorszenia ich jakości. Niedorozwój sieci drogowej, jej niski standard oraz niewystarczająca przepustowość w sposób negatywny wpływa na marginalizację społeczno – gospodarczą obszaru zarówno w skali województwa jaki i kraju.

Obszar wsparcia

Obszar KKBOF

Beneficjenci

- Jednostki samorządu terytorialnego,
- Samorządowej jednostki organizacyjne
- Zarządcy dróg publicznych

Wskaźniki produktu

- Całkowita długość nowo wybudowanych [w km]
- Całkowita długość zmodernizowanych dróg kołowych [w km]

Finansowanie

EFRR w trybie dotacyjnym

Rodzaj naboru

Pozakonkursowy z uwagi na strategiczny charakter działania

Cel strategiczny 3. Rozwój gospodarczy i wspieranie innowacyjności przedsiębiorstw

Działanie 3.1. Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości

Spójność z RPO WZ 2014-2020

Oś priorytetowa: I Gospodarka, innowacje, nowoczesne technologie

Cel tematyczny: CT 3. Wzmacnianie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego (w odniesieniu do EFFROW), oraz sektora rybołówstwa i akwakultury (w odniesieniu do EFMR)

Priorytet inwestycyjny: 3.1. Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości

Cel działania

Celem działania jest podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej obszaru KKBOF, przyciągnięcie nowych firm oraz promowanie przedsiębiorczości wśród mieszkańców.

Opis działania

W ramach działania planuje się uporządkowanie, unowocześnienie, przygotowanie terenów inwestycyjnych pod nowe funkcje, poprzez wyposażenie w media, modernizację układów komunikacyjnych oraz drogi dojazdowe. Ponadto w ramach działania planuje się uruchomienie inkubatorów przedsiębiorczości w gminach KKBOF.

Uzasadnienie działania

Jak wynika z zapisów RPO WZ 2014-2020 na obszarze województwa zachodniopomorskiego 1200 ha terenów inwestycyjnych, w tym 800 ha o statusie specjalnej strefy ekonomicznej. Obszary te wymagają jednak ciągłych

unowocześnień oraz poprawy ich skomunikowania z otoczeniem, z uwagi na rosnące oczekiwania inwestorów oraz wzrastającą konkurencję w gospodarce. Poprawa dostępności komunikacyjnej stref ekonomicznych może przyczynić się do uzyskania przewagi konkurencyjnej, co przełoży się na wzrost zatrudnienia i poprawę funkcjonowania gospodarki.

Typy projektów

- Tworzenie i rozbudowa nowych terenów pod inwestycje: wzmocnienie dotychczasowych terenów inwestycyjnych, tworzenie nowych obszarów aktywności gospodarczej na terenach popegeerowskich, powojaskowych, przemysłowych, kolejowych i na terenach portowych,
- Poprawa dostępności komunikacyjnej terenów inwestycyjnych poprzez budowę dróg
- Tworzenie Innowacyjnych Inkubatorów Przedsiębiorczości

Obszar wsparcia

Obszar KKBOF

Beneficjenci

Podmioty zarządzające terenami inwestycyjnymi, jednostki samorządu terytorialnego, jednostki organizacyjne jst, związki jst, przedsiębiorcy, partnerstwa wymienionych podmiotów, podmioty zarządzające portami i przystaniami,

Wskaźniki produktu

- Powierzchnia wspartych (przygotowanych) terenów inwestycyjnych

Wskaźniki rezultatu

- Liczba nowo ulokowanych firm
- Liczba nowo utworzonych inkubatorów przedsiębiorczości

Finansowanie

EFRR w trybie dotacyjnym (85%)

Rodzaj naboru

Pozakonkursowy z uwagi na strategiczny charakter działania

Działanie 3.2. Rozwój portów przystani morskich

Spójność z RPO WZ 2014-2020

Oś priorytetowa: V Zrównoważony transport

Cel tematyczny: CT 7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej

Priorytet inwestycyjny: 7.3. Rozwój i usprawnianie przyjaznych środowisku (w tym o obniżonej emisji hałasu) i niskoemisyjnych systemów transportu morskiego, portów, połączeń multimodalnych oraz infrastruktury portów lotniczych, w celu promowania zrównoważonej mobilności regionalnej i lokalnej

Cel działania

Celem działania jest zwiększenie roli transportu przyjaznego środowisku w transporcie ogółem, w szczególności transportu morskiego. Celem działania będzie przede wszystkim rozwój małych portów morskich (nie należących do sieci TEN-T), w tym poprawa ich dostępności od strony lądu.

Opis działania

W ramach działania wykonanie zostanie szereg przedsięwzięć, których realizacja przyczyni się do poprawy dostępności portów morskich. Wykonane zostaną prace, których celem jest umożliwienie sprawnej komunikacji pomiędzy portem a głównymi drogami dojazdowymi, jak i wykorzystanie endogenicznych potencjałów portów na obszarze KKBOF, m. in. poprzez zwiększenie zdolności przeładunkowej. Dzięki tym działaniom zmniejszy się negatywne oddziaływanie transportu na środowisko. Działania zrealizowane zostaną m. in. w porcie w Kołobrzegu, który pełni strategiczną rolę w sektorze małych portów morskich Polski. Jest to jeden z najbardziej znaczących portów rybackich, ponadto pełni również rolę mariny jachtowej. W ostatnich latach znaczenie dla rozwoju portu zyskuje żegluga pasażerska. Zrealizowana dotychczas inwestycja poprawy dostępności do portu Pd strony morza umożliwiła zawijanie do portu większych niż dotychczas jednostek i poprawiła bezpieczeństwo nawigacyjne, a obecność nabrzeża ro-ro „na zjazdach” umożliwiła obsługę promów pasażersko-samochodowych. Dalszy rozwój portu jest możliwy poprzez poprawę ciągów

komunikacyjnych drogowych i kolejowych od strony lądu oraz dalszą modernizację infrastruktury portowej.

W ramach realizacji działania przewiduje się również budowę morskich dworców pasażerskich. Celem będzie budowa infrastruktury umożliwiającej uruchomienie regularnej żeglugi pasażerskiej. Realizacja działania przyczyni się do uaktywnienia regionu koszalińsko-kołobrzESCO-białogardzkiego, wpłynie na podniesienie poziomu aktywności zawodowej mieszkańców i przedsiębiorczości w regionie, wzmocni rozwój społeczeństwa, potencjał innowacyjności, wizerunek i markę regionu.

Uzasadnienie działania

Zgodnie z zapisami RPO WZ 2014-2020 ze względu na położenie geograficzne oraz szereg istotnych z punktu widzenia gospodarki portów morskich, władze samorządowe Pomorza Zachodniego przykładają dużą wagę do rozwoju tego sektora transportu. Port w Kołobrzegu odgrywa ważną rolę w transporcie morskim, jest miejscem pracy dla mieszkańców obszaru KKBOF, stąd istotne jest wzmacnianie jego roli w gospodarce regionu.

Typy projektów

- Budowa dróg kołowych i kolejowych poprawiających dostępność portów i przystani od strony lądu, wraz z instalacją wodno-sanitarną i oświetleniem, oraz budową zejść dla osób niepełnosprawnych i wózków dziecięcych, tarasów widokowych,
- Modernizacja i rozbudowa systemów przeładunkowo-załadunkowych oraz technik i metod magazynowania i składowania towarów,
- Przystosowanie i uzbrojenie terenów, stwarzające możliwości organizowania systemów logistycznych,
- Poprawa komunikacji turystycznej i podniesienie rangi turystycznej portów morskich,
- Rozbudowa infrastruktury wspierającej rozwój przemysłu jachtowego uzupełniającego wachlarz usług świadczonych w zakresie napraw i remontów jachtów w regionie,
- Budowa morskich dworców pasażerskich oraz zakup środków pasażerskiego transportu wodnego,

- Budowa systemu transportowego opartego o rzeki przymorza i duże akweny wodne (np. jezioro Jamno)
- „Park & Sail” – budowa systemu transportu multimodalnego w porcie Kołobrzeg, polegającego na utworzeniu centrum przesiadkowego dla obsługi transportu samochodowego, autobusowego oraz morskiego (port pasażerski, jachtowy, handlowy)

Obszar wsparcia

Obszar KKBOF

Beneficjenci

Podmioty zarządzające portami i przystaniami, jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, Urzędy Morskie, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej, przedsiębiorcy (partnerstwo publiczno-prywatne).

Wskaźniki produktu

- Całkowita długość ulepszonych lub utworzonych dróg wodnych,
- Długość wybudowanych szlaków komunikacyjnych do portów,
- Liczba wybudowanych/ zmodernizowanych wodnych dworców pasażerskich,
- Liczba zakupionych środków transportu wodnego,

Wskaźniki rezultatu

- Wzrost udziału ładunków i osób przewożonych transportem wodnym w przewozach ładunków ogółem

Finansowanie

EFRR w trybie dotacyjnym (85%)

Rodzaj naboru

Konkursowy z uwagi na konkurencyjny charakter działania

Działanie 3.3. Wsparcie rozwoju turystyki

Spójność z RPO WZ 2014-2020

Oś priorytetowa: IV Naturalne otoczenie człowieka

Cel tematyczny: CT 8. Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników

Priorytet inwestycyjny: 8.2. Wspieranie wzrostu gospodarczego sprzyjającego zatrudnieniu poprzez rozwój potencjału endogenicznego jako elementu strategii terytorialnej dla określonych obszarów, w tym poprzez przekształcanie upadających regionów przemysłowych i zwiększenie dostępu do określonych zasobów naturalnych i kulturalnych oraz ich rozwój

Cel działania

Ogromnym potencjałem obszaru KKBOF jest jego geograficzne położenie. Bliskość Morza Bałtyckiego predestynuje obszar do rozwoju turystyki. Turystyka nadmorska stanowi rozwijającą się gałąź gospodarki, w której mieszkańcy obszaru znajdują zatrudnienie. Celem działania jest wsparcie działań z zakresu wykreowania produktów/usług opartych na endogenicznych zasobach, głównie turystycznych. Celem działania jest tworzenie miejsc pracy oraz zapobieganie odpływowi mieszkańców z obszaru KKBOF. Dzięki realizacji działania wsparciem objęci zostaną również mieszkańcy południowej i centralnej części KKBOF, które to obszary cechuje znaczny stopień ubóstwa i bezrobocia. Realizacja działania na obszarach wiejskich przyczyni się do zwiększenia dostępności do rynku pracy.

Opis działania

Działania dotyczyć będą budowy i modernizacji infrastruktury turystycznej, generującej nowe miejsca pracy. Planowane są m. in. działania zmierzające ku turystycznemu wykorzystaniu rzek, jezior i zbiorników wodnych przymorza (np. Radew, Parsęta oraz j. Jamno). Realizowane projekty turystyczne m.in. budowa przystani kajakowych, przyczynią się do tworzenia nowych obiektów i usług, w których mieszkańcy znajdą zatrudnienie. Ważnym elementem działania jest rozwój turystyki naukowej poprzez stworzenie innowacyjnego centrum nauki i techniki.

Uzasadnienie działania

Turystyka jest silnie rozwiniętą gałęzią gospodarki na obszarze KKBOF. Liczba turystów odwiedzających ten obszar z roku na rok wzrasta, a region ten staje się miejscem coraz bardziej atrakcyjnym turystycznie, również dla turystów z zagranicy. Istotne jest zatem dalsze rozwijanie tego endogenicznego potencjału oraz tworzenie w turystyce nowych miejsc pracy.

Typy projektów

- Wsparcie projektów z zakresu infrastruktury turystyki aktywnej, rekreacyjnej lub bazującej na endogenicznych potencjałach obszaru, mającej charakter prozatrudnieniowy
- Wsparcie projektów innowacyjnych z zakresu infrastruktury turystyki naukowej poprzez budowę centrum nauki i techniki

Obszar wsparcia

Obszar KKBOF

Beneficjenci

Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne jst, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, Podmioty zarządzające portami i przystaniami,

Wskaźniki produktu

- Liczba nowych produktów (w tym turystycznych) powstałych w oparciu o endogeniczny potencjał regionu wytworzonych/rozbudowanych w wyniku udzielonego wsparcia,
- Długość szlaków turystycznych

Wskaźniki rezultatu

- Liczba nowozatrudnionych osób
- Liczba zwiedzających

Finansowanie

EFRR w trybie dotacyjnym (85%)

Rodzaj naboru

Pozakonkursowy z uwagi na strategiczny charakter działania

Cel strategiczny 4.

Rozwój usług społecznych w szczególności wspieranie rozwoju nauki i kształcenia w oparciu o endogeniczne potencjały KKBOF

Działanie. 4.1. Poprawa dostępności do placówek edukacyjnych

Spójność z RPO WZ 2014-2020

Oś priorytetowa: VIII. Edukacja

Cel tematyczny: CT 10. Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie

Priorytet inwestycyjny: 10.1. Ograniczenie przedwczesnego kończenia nauki szkolnej oraz zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości edukacji elementarnej, kształcenia podstawowego i ponadpodstawowego

Cel działania

Celem działania jest wszechstronne wzmocnienie potencjałów edukacyjnych na obszarze KKBOF, począwszy od wychowania przedszkolnego, aż do szkolnictwa ponadgimnazjalnego. Celem działania jest wzmocnienie kapitału społecznego, w perspektywie krótko- i długookresowej. Celem działania jest zatem podnoszenie jakości nauczania oraz warunków nauczania w placówkach szkolnych, z uwzględnieniem zmian demograficznych (spadek liczby uczniów, głównie w szkołach gimnazjalnych).

Opis działania

W ramach działania opracowywane będą m. in. kompleksowe programy rozwojowe przedszkoli i szkół, a także wdrażane programy stypendialne oraz programy doradztwa zawodowego. W ramach działania zakupiony zostanie sprzęt służący polepszaniu w nowoczesne wyposażenie szkół i pomoce dydaktyczne. Wsparcie udzielone zostanie również nauczycielom (szkolenia, kursy).

Uzasadnienie działania

Jak wynika z diagnozy przeprowadzonej na potrzeby niniejszej Strategii ZIT, na obszarze KKBOF ciągle zbyt niski jest wskaźnik objęcia dzieci wychowaniem przedszkolnym. Na obszarze KKBOF jedynie 60% dzieci w wieku 3-5 lat objętych jest wychowaniem przedszkolnym (średnia krajowa – 69,7%), gdy tymczasem, jak wynika z zaleceń Rady Europejskiej do 2020 roku wychowaniem przedszkolnym w Polsce powinno zostać objętych 95% dzieci (czterolatków). Najniższy odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym na obszarze KKBOF cechuje gminy wiejskie, na których dostępność przestrzenna do przedszkoli jest gorsza niż w miastach (gmina wiejska Białogard – 22,1%, Siemysł – 41,4%, Polanów – 44,8%). Problem dostępności do placówek przedszkolnych charakteryzuje głównie gminy wiejskie, co pogłębia jeszcze bardziej dysproporcje pomiędzy obszarami miejskimi, a wiejskimi (dysproporcje te zostały również mocno zaakcentowane w RPO WZ).

Wychowanie przedszkolne należy traktować jako pierwszy etap edukacji szkolnej. Dobre przygotowanie dziecka do nauki w szkole w trakcie przygotowania przedszkolnego, warunkuje w dużym stopniu jego dalszą ścieżkę edukacyjną. Wzmocnienie potencjału edukacyjnego na obszarze KKBOF poprawi w przyszłości wskaźniki jakości nauczania, mierzone zdawalnością egzaminów maturalnych czy wynikami dzieci z egzaminów szóstoklasisty, czy egzaminie gimnazjalnym. Realizacja działania wpłynie zatem na poprawę jakości nauczania na obszarze środkowej części województwa zachodniopomorskiego, które na tle kraju charakteryzują stosunkowo słabe wyniki ww. egzaminów.

Podnoszenie wskaźników dostępności do wychowania przedszkolnego, głównie wśród dzieci 3 i 4-letnich wpłynie na poprawę wskaźników zatrudnienia (jak wynika z diagnozy KKBOF zjawisko niskiego wskaźnika objęcia dzieci wychowaniem przedszkolnym jest mocno skorelowane ze wskaźnikami ubóstwa i bezrobocia).

Typy projektów

- Upowszechnienie wysokiej jakości edukacji przedszkolnej i szkolnej,
- Wsparcie szkół i placówek prowadzących kształcenie ogólne, oraz uczniów uczestniczących w kształceniu podstawowym, gimnazjalnym i ponda gimnazjalnym,
- Kompleksowe programy rozwojowe placówek edukacyjnych,

- Szkolenia i kursy dla kadry nauczycielskiej – podnoszenie kwalifikacji zawodowych nauczycieli,
- Poprawa jakości kształcenia poprzez doposażenie placówek edukacyjnych w nowoczesne, wysokiej jakości pomoce dydaktyczne,
- Budowa nowych obiektów szkolnych i przedszkolnych wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą oraz remonty i modernizacje obiektów istniejących (w tym dostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych)

Obszar wsparcia

Obszar KKBOF

Beneficjenci

Wszystkie podmioty, z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową)

Wskaźniki produktu

- Liczba nowych miejsc w placówkach wychowania przedszkolnego,
- Liczba nowo zakupionych pomocy dydaktycznych,
- Liczba nauczycieli objętych programem,

Wskaźniki rezultatu

- Poprawa wyników nauczania oraz wyposażenia szkół

Finansowanie

EFS

Rodzaj naboru

konkursowy

Działanie 4.2. Praktyczna nauka zawodu

Spójność z RPO WZ 2014-2020

Oś priorytetowa: VIII Edukacja

Cel tematyczny: CT 10. Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie.

Priorytet inwestycyjny: 10.3. bis. Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia, do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami.

Cel działania

Celem działania jest wzmocnienie instytucjonalnych form rozwoju szkolnictwa zawodowego na obszarze KKBOF. Realizacja działania jest istotna z punktu widzenia przeciwdziałania bezrobociu, dostosowywania oferty szkolnictwa zawodowego do wymogów rynku pracy jak i podnoszenia umiejętności uczniów szkół zawodowych i ponadgimnazjalnych.

Opis działania

W ramach działania planuje się uruchomienie centrów nauczania praktycznego w ośrodkach miejskich na obszarze KKBOF. W centrach prowadzone będzie kształcenie w kierunkach najbardziej zgodnych z profilem gospodarczym obszaru KKBOG (m. im. hotelarstwo, gastronomia, przetwórstwo rybne i rolno spożywcze, mechanika i inne). Działalność centrów bazować będzie na diagnozach społeczno-gospodarczych związanych z analizą szkolnictwa zawodowego a wymaganiami lokalnego rynku pracy (np. badania zawodów nadwyżkowych). Działanie centrów zmierzać będzie ku zacieśnieniu współpracy lokalnych przedsiębiorców z placówkami kształcącymi w ramach konkretnych zawodów, w celu praktycznej nauki zawodu. Realizacja działania przyczyni się do bardziej efektywnego

kształcenia pracowników, którzy znajdować będą zatrudnienie u lokalnych przedsiębiorców. Endogeniczne potencjały rynku pracy zostaną skonfrontowane z podażą siły roboczej, czego skutkiem będzie większe dopasowanie wymogów potencjalnych pracodawców z pracownikami, a w efekcie doprowadzi to do spadku bezrobocia.

Uzasadnienie działania

Od kilkunastu lat obserwuje się spadek jakości szkolnictwa zawodowego oraz zmniejszenie liczby uczniów wybierającej ten typ kształcenia. Jest to zapewne efektem zmian światopoglądowych młodych Polaków, dla których kluczem do zawodowego sukcesu stało się uzyskanie tytułu magistra. Polska jest obecnie krajem z jednym z najwyższych wskaźników udziału osób z wykształceniem wyższym w Europie. Niestety wskutek przemian gospodarczych szkolnictwo zawodowe uległo w ostatnich latach znacznej marginalizacji. Młodzież mniej chętnie podejmuje kształcenie zawodowe, kierując się ciągle jeszcze pokutującym w społeczeństwie przekonaniem, że zawody po szkole zawodowej są gorzej płatne i mniej wartościowe niż te po studiach wyższych. Dlatego od kilku lat podejmowane są działania, których celem jest zachęcanie młodzieży do podejmowania tzw. kształcenia dualnego. Polega ono na jednoczesnym kształceniu teoretycznym i praktycznym (u przedsiębiorcy). W wyniku kształcenia dualnego możliwe jest dużo bardziej skuteczne kształcenie, którego efektem jest możliwość zatrudnienia u dotychczasowego pracodawcy. Kształcenie dualne jest bezpośrednią odpowiedzią pracodawców na zapotrzebowanie wykwalifikowanej kadry pracowniczej, stąd oferta kształcenia jest dużo bardziej dostosowana do realnych warunków na rynku pracy.

Problem szkolnictwa zawodowego mocno wyeksponowany jest w RPO WZ 2014-2020. W dokumencie tym zaznacza się, że: „programy nauczania zawodowego są niedostosowane do regionalnego/lokalnego rynku pracy oraz w zakresie regionalnych specjalizacji. Konsekwencją tego stanu jest wysoki poziom bezrobocia w regionie, w tym bezrobocia wśród osób młodych”. Jak wykazano w diagnozie, na obszarze KKBOF problem bezrobocia jest szczególnie dotkliwy, stąd ww. zapisy RPO mocno korespondują z sytuacją na obszarze KKBOF.

Typy projektów

- Zakup maszyn i wyposażenia do praktycznej nauki zawodu dostosowanych do potrzeb lokalnego rynku pracy (np. obrabiarki numeryczne CNC, linie technologicznej obróbki materiałów etc.)
- Modernizacja i dostosowywanie pomieszczeń do aktualnych potrzeb w zakresie kształcenia praktycznego.
- Praktyczna nauka zawodów we współpracy z pracodawcami
- Organizacja doradztwa zawodowego dla uczniów wraz z uruchomieniem programów stypendialnych promujących kształcenie zawodowe,

Obszar wsparcia

Obszar KKBOF

Beneficjenci

Jednostki samorządu terytorialnego, związki i stowarzyszenia jst, samorządowe i państwowe jednostki organizacyjne, organy władzy, przedsiębiorstwa, inne podmioty prawne

Wskaźniki produktu

- Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wyposażonych w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego
- Liczba odbytych praktyk zawodowych,
- Liczba przyznanych stypendiów,

Wskaźniki rezultatu

- liczba osób, które znalazły pracę u pracodawcy w wyniku realizacji kształcenia dualnego

Finansowanie

EFS w trybie dotacyjnym (85%)

Rodzaj naboru

Konkursowy z uwagi na konkurencyjny charakter działania

Działanie 4.3. Rozwój sektora B+R

Spójność z RPO WZ 2014-2020

Oś priorytetowa: I Gospodarka, innowacje, nowoczesne technologie

Cel tematyczny: CT 1. Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji

Priorytet inwestycyjny: 1.1. Udoskonalenie infrastruktury B+I i zwiększenie zdolności do osiągnięcia doskonałości w zakresie B+I oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności tych, które leżą w interesie Europy

Cel działania

Celem działania jest podnoszenie zdolności jednostek naukowych do prowadzenia badań i prac rozwojowych. Celem realizacji działania będzie tworzenie miejsc, w którym realizowane będą badania naukowe i aplikacyjne o charakterze innowacyjnym i strategicznym dla rozwoju obszaru KKBOF.

Opis działania

Realizacja działania opierać się będzie na potencjale naukowym uczelni wyższych skoncentrowanych w Koszalinie. Rozwijana będzie nauka w obszarach kluczowych dla rozwoju gospodarczego obszaru KKBOF. W szczególności rozwijane będą badania techniczne i technologiczne, dla których rolę priorytetową pełnić będzie Politechnika Koszalińska.

Uzasadnienie działania

Na podstawie opracowywanych na świecie i w Europie rankingów innowacyjności, należy stwierdzić, że Polska jest ciągle krajem zbyt mało innowacyjnym. W rankingu innowacyjności Global Innovation Index 2014 Polska zajęła dalekie 45 miejsce, za krajami bałtyckimi, Czechami, Słowacją, Bułgarią, Mołdawią. Aby zmienić tą sytuację, potrzebne są działania, których celem jest rozwijanie badań naukowych i wspieranie postępu technologicznego w ścisłej kooperacji pomiędzy uczelniami wyższymi, przedsiębiorstwami i społeczeństwem. Realizacja tego typu

projektów nie może już przebiegać w „akademickich murach”, ale koniecznie przy współudziale przedsiębiorców. Realizacja projektów będzie zatem bazować na połączeniu działalności badawczo-rozwojowej, dotyczącej wykorzystania zasobów endogenicznych jak i nowoczesnych technologii.

Typy projektów

- Nabycie lub wytworzenie infrastruktury B+R w jednostkach naukowych niezbędnej do realizacji strategii regionalnych specjalizacji

Obszar wsparcia

Obszar KKBOF

Beneficjenci

Jednostki naukowe, przedsiębiorcy, partnerstwa wymienionych podmiotów

Wskaźniki produktu

- Liczba jednostek naukowych objętych wsparciem w zakresie inwestycji w B+I,

Wskaźniki rezultatu

- liczba osób zatrudnionych: naukowców i przedsiębiorców współpracujących przy realizacji projektu.

Finansowanie

EFRR w trybie dotacyjnym (85%)

Rodzaj naboru

Pozakonkursowy z uwagi na strategiczny charakter działania

Działanie 4.4. Podnoszenie jakości i dostępności do usług zdrowotnych i społecznych

Spójność z RPO WZ 2014-2020

Oś priorytetowa: IX Infrastruktura publiczna

Cel tematyczny: CT 9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem

Priorytet inwestycyjny: 9.1. Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszenia nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych, oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych

Cel działania

Celem działania jest poprawa dostępności ludności mieszkającej na obszarze KKBOF do usług społecznych, w tym do usług zdrowotnych. Celem działania będzie również dostosowanie istniejącej infrastruktury społecznej do postępujących zmian demograficznych, głównie w aspekcie starzenia się społeczeństwa.

Opis działania

Działania ukierunkowane zostaną na podniesienie jakości standardu świadczonych usług zdrowotnych i socjalnych. Działania skoncentrowane zostaną na przeciwdziałaniu zachorowaniom na choroby cywilizacyjne, w tym nowotworowe i układu krążenia oraz podnoszeniu wskaźników dostępności mieszkańców do usług specjalistycznych i placówek opieki zdrowotnej, głównie na obszarach wiejskich obszaru KKBOF. Poprawa sytuacji zdrowotnej mieszkańców na obszarze KKBOF przyczyni się również do zmniejszenia liczby osób objętych środowiskową pomocą społeczną.

Uzasadnienie działania

Stan zdrowia mieszkańców danego obszaru jest ściśle skorelowany ze wskaźnikami ubóstwa czy bezrobocia, a więc wpływa na funkcjonowanie wielu

dziedzin życia społeczno-gospodarczego. Stan dostępności do usług zdrowotnych w Polsce jest niewystarczający, a jakość usług społecznych wymaga pilnej poprawy. Jak wynika z zapisów RPO WZ: „województwo zachodniopomorskie cechuje niekorzystna sieć osadnicza, znaczne rozproszenie siedlisk ludzkich, relatywnie niska gęstość zaludnienia oraz wciąż niewystarczająca dostępność infrastruktury usług publicznych dla mieszkańców regionu. Znaczna część mieszkańców regionu, w tym zwłaszcza terenów najslabiej zaludnionych, **obejmujących centralną część regionu**, ma utrudniony dostęp do podstawowych funkcji publicznych, w tym infrastruktury zdrowotnej, opieki specjalistycznej i społecznej. Konsekwencją tego stanu rzeczy jest pogłębianie zjawiska wykluczenia społecznego kolejnych grup mieszkańców regionu, i nierówność w dostępie do usług”. Jak wynika z przeprowadzonej diagnozy średnia liczba placówek opieki zdrowotnej na obszarze KKBOF w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców jest niższa od średniej dla województwa i kraju (KKBOF- 3, województwo i kraj – 5). W wielu gminach placówki tego typu nie występują (gm. wiejska Białogard, Dygowo), co znacznie utrudnia mieszkańcom dostęp do usług zdrowotnych.

Typy projektów

- Budowa, przebudowa, modernizacja, obiektów infrastruktury publicznej, w tym zwłaszcza obiektów świadczących usługi zdrowotne,
- Odbudowa, przebudowa, modernizacja i wyposażenie obiektów infrastruktury społecznej, w tym mieszkalnictwo chronione, infrastruktura społeczna wspierająca osoby bezdomne,
- Inwestycja w infrastrukturę zakładów aktywności zawodowej.
- Wpieranie funkcjonowania osób starszych i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- Dopuszczenie zakłady opieki zdrowotnej w specjalistyczny sprzęt diagnostyczny,
- Programy profilaktyki zdrowotnej

Obszar wsparcia

Obszar KKBOF

Beneficjenci

Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne JST, zakłady opieki zdrowotnej, organizacje pozarządowe, szkoły wyższe, spółdzielnie mieszkaniowe, TBS

Wskaźniki produktu

- Liczba wspieranych podmiotów leczniczych,
- Liczba przebudowanych, zmodernizowanych obiektów, w których realizowane są usługi aktywizacji społeczno-zawodowej,
- Liczba przebudowanych, zmodernizowanych obiektów opieki zdrowotnej i pomocy społecznej,
- Liczba zakupionych sprzętów diagnostycznych do zakładów opieki zdrowotnej,

Wskaźniki rezultatu

- Wydłużenie przeciętnej długości życia mieszkańców KKBOF,
- Skrócenie czasu oczekiwania na specjalistyczne usługi medyczne,

Finansowanie

EFS

Rodzaj naboru

konkursowy

10. Ramy finansowe i plan finansowy realizacji Strategii ZIT. Odniesienie do instrumentów finansowych

Jak wynika z zapisów dokumentu „Założenia realizacji ZIT..”, w przypadku obszarów funkcjonalnych położonych na obszarze województwa, a nie będących ośrodkami wojewódzkimi, realizacja ZIT będzie wynikała z decyzji właściwej instytucji RPO.

W RPO WZ 2016-2020 podkreślono, że alokacja finansowa na poszczególne cele tematyczne została przydzielona zgodnie z następującą logiką:

- Koncentracja środków na celach, w których inwestowanie pozwoli regionowi zbudować **podstawy rozwoju gospodarczego** na tyle silne, by po zakończeniu finansowania środkami unijnymi, mógł samodzielnie się rozwijać, w niezmiennym tempie. Są to środki przeznaczone na bezpośrednie lub pośrednie wsparcie przedsiębiorstw oraz na budowanie otoczenia infrastrukturalnego dla rozwoju gospodarczego,

Komentarz:

Działania zawarte w Strategii ZIT KKBOF odpowiadają przyjętej logice. Są to działania 3.1., 3.2., 4.2.

- **Budowa infrastruktury podstawowej** niezbędnej do rozwoju gospodarczo-społecznego, oraz dla wypełnienia zobowiązań akcesyjnych. Jest to infrastruktura publiczna, której głównym celem będzie stworzenie warunków rozwoju gospodarczego, rozwoju rynku pracy, i wypełnienia podjętych w trakcie negocjacji zobowiązań w zakresie ochrony środowiska.

Komentarz:

Działania zawarte w Strategii ZIT KKBOF odpowiadają przyjętej logice. Są to działania: 1.1., 1.2., 2.1, 2.2., 3.3.

- **Rozwój społeczny i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu**, szczególnie zagrożonych grup społecznych.

Komentarz:

Działania zawarte w Strategii ZIT KKBOF odpowiadają przyjętej logice. Są to działania: 4.1., 4.2., 4.4.

Określenie ram finansowych oraz oszacowanie kosztów realizacji projektów w oparciu o zapisy RPO WZ 2014-2020 nastąpiło dzięki ściśle przyjętej

procedurze postępowania. W początkowej fazie przygotowania Strategii ZIT, do wszystkich jednostek samorządu terytorialnego skierowano zapytania dotyczące aktualnych problemów społeczno-gospodarczych występujących na terenie JST wraz ze wskazaniem proponowanych projektów do realizacji z perspektywie do 2020 roku (w tym w procedurze ZIT lub poza ZIT). Procesem zbierania propozycji projektów ze strony Związku ZIT kierowało Biuro Związku ZIT z siedzibą w Koszalinie. Projekty te zostały zebrane zbiorczo w formie tabeli opisowo-finansowej, a następnie szczegółowo przeanalizowane pod kątem zgodności z zapisami RPO WZ.

Należy podkreślić, że wykaz zebranych projektów stanowi rzeczywiste odzwierciedlenie sytuacji społeczno-gospodarczej, bieżących deficytów rozwojowych na obszarze KKBOF, zdiagnozowanych nie tylko w ramach niniejszej strategii lecz także określonych na podstawie wojewódzkich i krajowych dokumentów strategicznych

Najpilniejsze potrzeby (projekty), które zgłosiły jst, dotyczyły w szczególności infrastruktury transportowej (transport publiczny, drogi kołowe, centra przesiadkowe). Udział projektów tego typu w liczbie zgłoszonych był dominujący, co oznacza, że potrzeby związane z poprawą dostępności transportowej i bezpieczeństwa użytkowników dróg na obszarze KKBOF są absolutnie priorytetowe, a taka konieczność jest zauważana przez władze samorządowe.

Wykonanie diagnozy dla obszaru KKBOF potwierdziło słabą dostępność transportową obszaru (syntetyczna diagnoza opracowana została w oparciu o istniejące dokumenty, w tym KPZK) oraz wykazało istnienie dodatkowych problemów, głównie społecznych. W kolejnym etapie działań stało się zatem konieczne stworzenie nowych pakietów projektowych, skierowanych na poprawę dostępności do usług społecznych: edukacyjnych, zdrowotnych i socjalnych, zaspokajających podstawowe potrzeby mieszkańców KKBOF.

W ten sposób osiągnięto założony na początku formułowania procesu cel **integralności działań oraz zasadności ich realizacji** (zgodność z diagnozą).

Należy podkreślić, że znaczna większość (ok. 95%) zgłoszonych projektów już na etapie ich zgłaszania przez jst była bardzo dobrze przygotowana pod względem

merytorycznym i finansowym, co znacznie ułatwiło przyporządkowanie propozycji projektów do działań w ramach Strategii ZIT.

Tab. 19. Plan finansowy Strategii ZIT i alokacja finansowa

Nazwa działania	PI	Szacowana wartość działania* (PLN)	Dotacja (%)	Wsparcie UE – alokacja RPO (w euro)	Źródło finansowania
1.1. Efektywność transportu publicznego	4.5.	55 000 000	85%	83 800 000	EFRR
	7.3.			33 500 000	EFRR
1.2. Strategie niskoemisyjne	4.3.	332 000 000	85%	40 575 416	EFRR
2.1. Trasy i ścieżki rowerowe	4.5.	275 410 000	85%	83 800 000	EFRR
2.2. Modernizacje dróg kołowych i ich integracja z drogą S6	7.2.	59 000 000	85%	167 500 000	EFRR
3.1. Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości	3.1.	34 000 000	85%	100 000 000	EFRR
3.2. Rozwój portów morskich	7.3.	71 000 000	85%	33 500 000	EFRR
3.3. Wsparcie rozwoju turystyki	8.2.	13 000 000	85%	24 600 000	EFRR
4.1. Poprawa dostępności do placówek edukacyjnych	10.1	105 000 000	85%	49 000 000	EFS
4.2. Praktyczna nauka zawodu	10.3 .bis	24 000 000	85%	32 325 820	EFS
4.3. Rozwój sektora B+R	1.1.	60 000 000	85%	15 000 000	EFRR
4.4. Podnoszenie jakości i dostępności do usług zdrowotnych i społecznych	9.1.	98 000 000	85%	50 000 000	EFRR

* Koszty oszacowane zostały na podstawie zgłoszonych przez gminy KKBOF projektów. Ostateczny podział środków uzależniony będzie od ostatecznego kształtu RPO WZ 2014-2020 i alokacji środków na poszczególne cele tematyczne i PI.

Realizacja założonego planu finansowego będzie zależna od ustaleń z właściwą Instytucją Zarządzającą RPO WZ, a także kolejnością wdrażania działań objętych wsparciem finansowym. W tej kwestii wiążące będą

systematyczne ustalenia zawierane pomiędzy Komitetem Sterującym a Instytucją Zarządzającą.

11. System wdrażania i monitoringu Strategii ZIT

Zgodnie z dokumentem: „Zasady realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce” (Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, stan na lipiec 2013r.) Związek ZIT to zinstytucjonalizowana forma partnerstwa, której celem jest **wdrażanie instrumentu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych**.

Opracowanie skutecznego systemu wdrażania Strategii ZIT powinno zawierać wiele istotnych elementów dotyczących zarówno realizacji Strategii ZIT w aspekcie **decyzyjnym** (np. wybór projektów do realizacji) oraz **kooperacyjnym**, głównie pomiędzy instytucją zarządzającą RPO a podmiotem odpowiedzialnym za koordynację procesu wdrażania Strategii ZIT. System wdrażania Strategii ZIT powinien również uwzględniać okresowy **monitoring** realizacji Strategii, dzięki któremu możliwe jest określenie stopnia realizacji zapisów Strategii ZIT, efektywności przeprowadzanych działań oraz ich zgodności z harmonogramem i przyjętym planem finansowym. Każdorazowe przeprowadzenie monitoringu powinno kończyć się przyjęciem **sprawozdania** z monitoringu, a w przypadku wykrycia odstępstw od zapisów Strategii ZIT, konieczne będzie wdrożenie planu naprawczego.

System wdrażania Strategii ZIT w oczywisty sposób wynikać będzie ze **struktury organizacyjnej ZIT**. Sformułowane powyżej ogólne założenia systemu wdrażania i monitoringu Strategii ZIT są zgodne z wytycznymi zawartymi w Umowie Partnerstwa oraz dokumencie Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju pn.: „Zasady realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce”.

Realizacja Strategii ZIT opierać się będzie na uzgodnieniach dotyczących współpracy zawartych w Porozumieniu międzygminnym z dnia 28 marca 2014 r. w sprawie zawiązania Związku ZIT w celu współpracy jednostek samorządu terytorialnego służącej realizacji działań w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

W wyniku przyjętego porozumienia strony określiły ramowe zasady

współpracy przy programowaniu, wdrażaniu, finansowaniu, ewaluacji oraz uzgadnianiu wspólnych inwestycji, bieżącej obsłudze i rozliczeniach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Stronami ww. porozumienia są Wójtowie i Burmistrzowie gmin wchodzących w skład Związku ZIT. **Przyjęto, że zadaniem Związku ZIT będzie:**

- przygotowanie Strategii ZIT w oparciu o istniejące dokumenty strategiczne i planistyczne,
- przedkładanie Strategii ZIT do pozytywnego zaopiniowania IZ RPO oraz Ministrowi właściwemu do spraw Rozwoju Regionalnego,
- udział w programowaniu RPO w zakresie Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych,
- przygotowanie, zgodnie z zasadami wyboru projektów zawartych w Strategii ZIT, propozycji szczegółowych kryteriów wyboru projektów wraz z uzgodnieniem ich z IZ RPO,
- wybór projektów oraz przygotowanie listy rankingowej projektów w uzgodnieniu z IZ RPO,
- przygotowanie rocznego raportu monitoringowego odnośnie wdrażania Strategii ZIT i przekazanie go do oceny i zatwierdzenia Komitetowi Monitorującemu RPO,
- udział w pracach Komitetu Monitorującego RPO.

11.1. Struktura organizacyjna Związku ZIT

Strony ww. porozumienia tworzą w ramach struktur ZIT **Komitet Sterujący** (ciało decyzyjne składające się z Wójtów i Burmistrzów Związku ZIT) i zobowiązane są do czynnego uczestnictwa w pracach ZIT osobiście lub poprzez wyznaczenie pełnomocnika. Komitet Sterujący zatwierdza regulamin organizacyjny oraz Budżet Biura Związku ZIT.

Koordynację zadań oraz bieżącej działalności Związku ZIT powierzono Gminie Miasto Koszalin, która zapewnia obsługę administracyjną Związku ZIT i pełnić będzie funkcję **Biura ZIT**. Strony Porozumienia udzieliły Gminie Miastu Koszalin pełnomocnictwa do składania w ich imieniu oświadczeń woli w zakresie zaciągania zobowiązań koniecznych do realizacji porozumienia ws ZIT oraz do reprezentacji Gmin w innych sprawach dotyczących realizacji Porozumienia.

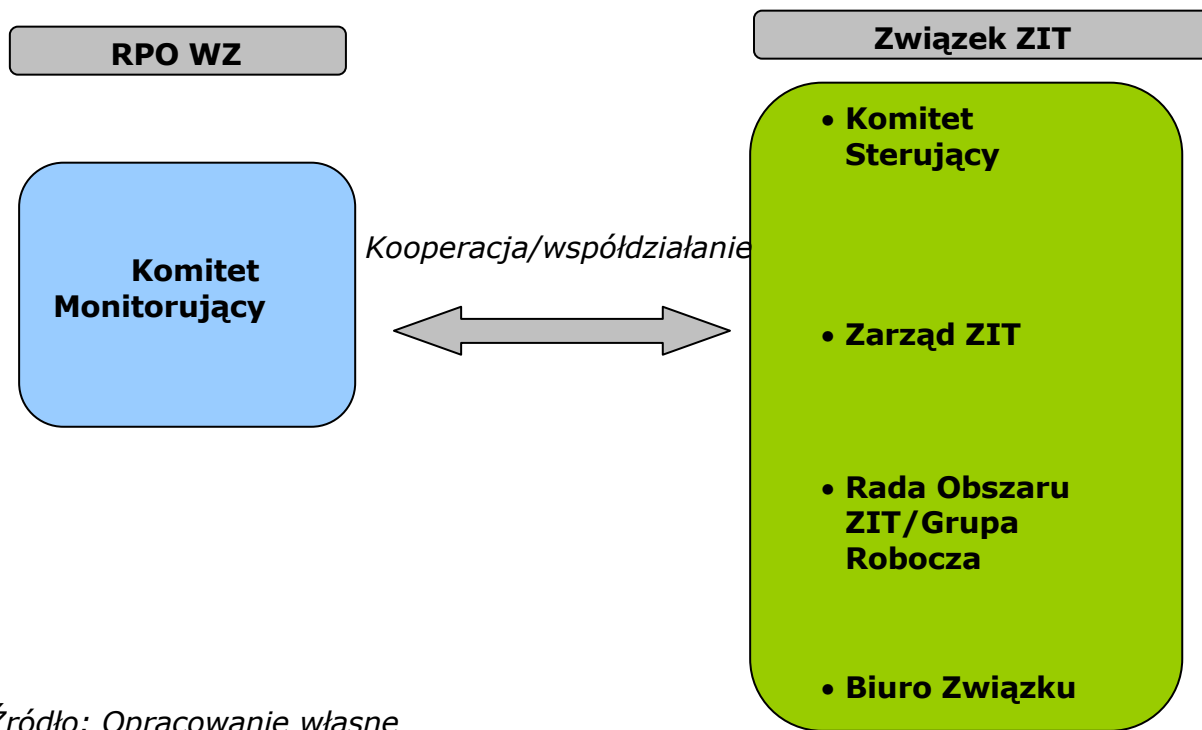
W ramach realizacji założeń Porozumienia powołana została Grupa Robocza składająca się z przedstawicieli wszystkich Stron Porozumienia, która pełnić będzie rolę Rady Obszaru ZIT. Spotkania Grupy Roboczej organizować i prowadzić będzie jako koordynator - Gmina Miasto Koszalin. Zadaniem **Grupy Roboczej** jest podejmowanie decyzji niezbędnych do realizacji zadań Związku ZIT. Członkami Grupy Roboczej będą także przedstawiciele instytucji społecznych i gospodarczych.

Strony Porozumienia ZIT KKBOF zobowiązane są do:

- udostępnienia materiałów i dokumentacji oraz udzielenia stosownych wyjaśnień dotyczących realizowanych przedsięwzięć w ramach Związku ZIT,
- aktywnej współpracy w ramach Porozumienia mających na celu zapewnienie realizacji zadań.

Zadaniem Gminy Miasta Koszalin (Biuro ZIT) będzie sporządzanie i przedkładanie Stronom Porozumienia sprawozdania finansowego z wykonywanych zadań, stanowiącego podstawę do rozliczeń pomiędzy Stronami. Ponadto, ustalenia wysokości wkładów własnych Stron Porozumienia przy realizacji projektów w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych lub z innych bezzwrotnych publicznych źródeł dofinansowania projektów będą każdorazowo negocjowane przez partnerów zaangażowanych we wdrażanie i/lub korzystanie z produktów konkretnego projektu.

Ryc. 32. Struktura organizacyjna Związku ZIT

Źródło: Opracowanie własne

W przypadku pojawienia się nieprawidłowości finansowych lub konieczności zwrotu środków wynikających z realizacji zadań Związku ZIT, każda ze Stron Porozumienia zobowiązała się do ponoszenia kosztów proporcjonalnie do udziału w przedsięwzięciu, chyba że nieprawidłowości powstaną w wyniku działania lub zaniechania konkretnych Stron Porozumienia.

Realizacja powyższych zapisów Porozumienia opierać się będzie zasadniczo na **procedurze monitoringu wewnętrznego**, systematycznie wykonywanego w cyklach kwartalnych. Inne formy sprawozdawczości organizacyjnej i finansowej ustalone zostaną w toku realizacji zaprojektowanych działań.

Realizacja zadań Związku z ZIT w obszarze KKBOF **jest ponadto możliwa** w ramach kilku dopuszczalnych prawnie form współpracy jednostek samorządu terytorialnego. Formą najbardziej elastyczną w zakresie organizacyjno – prawnym jest stowarzyszenie JST. Jest to jedna z możliwych i powszechnie stosowanych form prawnych partnerstw międzygminnych, wynikająca bezpośrednio z zapisów Konstytucji RP. Obecnie przepisy prawa dopuszczają

możliwość tworzenia stowarzyszeń przez każdą jednostkę samorządową. Powoływane stowarzyszenia mogą mieć charakter horyzontalny (stowarzyszenia tworzone między jednostkami tego samego szczebla administracyjnego) oraz wertykalnym (tworzony przez jednostki różnych szczebli administracyjnych). Stowarzyszenia mogą być tworzone przez co najmniej 3 jednostki samorządowe różnych poziomów administracji. W momencie wpisania stowarzyszenia do Krajowego Rejestru Sądowego uzyskuje ono osobowość prawną, stanowiąc odrębny od tworzących go jednostek podmiot prawa.

Stowarzyszenie lokalne jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem o celach niezarobkowych. Jego powołanie służy przede wszystkim wspólnej reprezentacji interesów jednostek go tworzących w różnych obszarach życia społecznego, gospodarczego i politycznego.

Istotną rolę w procesie wypełniania zadań Związku ZIT w obszarze KKBOF może pełnić działające od 2002 roku Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Pomorza Środkowego w Koszalinie. W tym celu konieczne będzie rozszerzenie Stowarzyszenia o wszystkie jednostki samorządowe z obszaru KKBOF. Stowarzyszenie poza realizacją swoich statutowanych celów z zakresu wspierania idei samorządu terytorialnego stanowiłoby zinstytucjonalizowaną formę dla wypełniania zapisów Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w KKBOF. Konieczne może okazać się jednak wprowadzenie stosownych zmian do statutu Stowarzyszenia w celu jego dostosowania do nowych zadań oraz przyporządkowania odpowiednich kompetencji do poszczególnych organów Stowarzyszenia.

Instytucjonalizacja ZIT KKBOF uzależniona będzie od liczby, charakteru realizowanych projektów oraz od możliwości absorpcji środków finansowych.

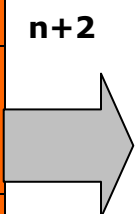
11.2. Harmonogram wdrażania Strategii ZIT

Ramowy harmonogram wdrażania Strategii ZIT wynika z przyjętej metodologii organizacji procesu realizacji ZIT. W trakcie trwania procesu wykonywany będzie szereg działań, których celem będzie realizacja zaplanowanych projektów, ich monitoring oraz ewaluacja. Założono, że każdorocznie konieczne będzie

określenie planu działań na każdy rok kalendarzowy, co wynikać będzie również z rocznego okresu sprawozdawczości. Okres realizacji ZIT określono na rycinie do roku 2020, choć z uwagi na zasadę n+2 możliwa będzie realizacja projektów i wydatkowanie przyznanych środków finansowych po zakończeniu okresu finansowania 2014-2020.

Tabl. 20. Harmonogram realizacji strategii ZIT dla KKBOF w perspektywie 2020 r.

Lp.	Nazwa zadania	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
		kwartał	kwartał	kwartał	kwartał	kwartał	kwartał	kwartał
1.	Sformalizowanie współpracy w ramach Związku ZIT	■						
2.	Tworzenie struktury organizacyjnej i administracyjnej Związku ZIT	■	■					
3.	Konsultacje w ramach Związku ZIT dotyczące przygotowania Strategii ZIT	■	■					
4.	Wyłonienie wykonawcy i opracowanie Strategii ZIT	■	■					
5.	Konsultacje z partnerami Związku ZIT i partnerami społecznymi	■	■					
6.	Przyjęcie ostatecznej wersji Strategii ZIT		■					
7.	Przygotowywanie działań na kolejny rok budżetowy, określenie zadań do realizacji		■	■	■	■	■	■
8.	Przygotowanie listy projektów do realizacji w formule ZIT na rok kalendarzowy (procedura selekcji)		■	■	■	■	■	■
9.	Realizacja działań w ramach ZIT			■	■	■	■	■
11.	Promocja strategii i ciągła partycypacja społeczna			■	■	■	■	■
10.	Przeprowadzenie sprawozdawczości (monitoring roczny)			■	■	■	■	■

Źródło: Opracowanie własne

12. Projekty strategiczne o charakterze komplementarnym możliwe do realizacji w formule poza ZIT

Zgodnie z dokumentem pn. „Zasady realizacji ZIT w Polsce” , Strategia ZIT powinna wskazywać listę projektów strategicznych możliwych do realizacji w trybie pozakonkursowym, w formule poza ZIT.

Głównym celem realizacji projektów komplementarnych jest wzmocnienie synergii interwencji wynikającej z koncentracji środków z jednej strony: w formule ZIT, z drugiej strony: dodatkowo poza ZIT. Zapisanie projektów komplementarnych w Strategii ZIT nie gwarantuje ich finansowania, jednak może wpłynąć np. na ich priorytetowe traktowanie w programach operacyjnych (krajowych jak i RPO).

Tab. 21. Lista projektów komplementarnych realizowanych poza ZIT

Nazwa projektu komplementarnego	Działanie ZIT	Szacunkowa wartość (PLN)	Źródło finansowania	Skrócony opis projektu
1. Modernizacja taboru autobusowego w mieście Koszalin	1.1.	20 000 000	POiŚ	Zakup środków transportu publicznego celem podniesienia jakości świadczonych usług.
2. Modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej	1.2.	4 000 000	WFOŚiGW, NFOŚiGW, związki celowe, jst i in.	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej, w tym: edukacyjnych, kulturalnych, socjalnych.
3. Modernizacja energetyczna budynków mieszkalnych wraz z modernizacją systemu zaopatrzenia w ciepło	1.2.	19 000 000	POiŚ	Podłączenie budynków do miejskiej sieci ciepłej, modernizacja energetyczna zasobów mieszkaniowych.
4. Termomodernizacja, hydroizolacja oraz pozostałe prace remontowo-modernizacyjne w budynkach użyteczności publicznej	1.2.	160 000 000	POiŚ	Modernizacja budynków użyteczności publicznej
5. Optymalizacja pracy systemu ciepłowniczego w zakresie jego przebudowy i rozbudowy	1.2.	53 000 000	POiŚ	Poprawa funkcjonowania i wydajności sieci ciepłej

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgłoszonych projektów

13. WYKAZ ŹRÓDEŁ

1. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020 – regiony, miasta i obszary wiejskie, 2010. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego. Warszawa.
2. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK 2030), 2012 r. - Monitor Polski (poz. 252).
3. Kontrakt terytorialny: w kierunku negocjacyjnego systemu programowania działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie - Zasady funkcjonowania kontraktu terytorialnego w latach 2014-2020, 2012. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego.
4. Krajowa Polityka Miejska. Projekt. 2014. Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju. Warszawa
5. Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020 - Zintegrowane Inwestycje Terytorialne. 2012. Materiał problemowy dla Zespołu Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego.
6. Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020. Umowa Partnerstwa. 2014. Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju. Warszawa.
7. Projekt ustawy o zasadach realizacji programów operacyjnych polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020, Ministerstwo Transportu i Rozwoju, 14.02.2014
8. Przegląd polityki miejskiej OECD. Polska. Ocena i rekomendacje. 2011. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego,.
9. Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020, Urząd marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego, 2014.
10. Strategia Europa 2020, Komisja Europejska, 2010
11. Strategia zrównoważonego rozwoju Koszalińskiego Obszaru Funkcjonalnego (Projekt), 2014
12. Strategia rozwoju Nadmorskiego Obszaru Funkcjonalnego obejmującego Gminę Miasto Kołobrzeg, Gminę Kołobrzeg oraz Gminę Ustronie Morskie, 2014
13. Strategia rozwoju województwa zachodniopomorskiego do 2020 r. Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego
14. Zasady realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce. Planowanie perspektywy finansowej na lata 2014-2020, 2013. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego.